

स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना

भेरी नगरपालिका, जाजरकोट

२०८०

स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना

भेरी नगरपालिका, जाजरकोट

२०८०

योजनाको नाम : स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना, भेरी नगरपालिका, जाजरकोट, २०८०

योजनाको अंग्रेजी नाम : Local Disaster and Climate Resilience Plan (LDCRP), Bheri Municipality, Jajarkot, 2080.

तयार गरिएको वर्ष : २०८०

योजनाको अवधि : २०८०/०८१ देखि ०९०/०९१ सम्म

तयार गर्ने : भेरी नगरपालिका, जाजरकोट

प्राविधिक सहयोग : गोखा वेल्फेयर ट्रस्ट, नेपाल

परामर्शदाता: विमल बहादुर कुँवर, ९८४९९५२३०४

शुभकामना मन्त्रव्य -माननिय वा जिल्लाबाट

योजना बारे भनाई (नगरपालिका अध्यक्ष)

कृतज्ञता (योजना निर्माण समिति संयोजक)

कार्यकारी सारांश

भौगोलिक अवस्थिती, बनावट र समुदायमा भएको क्षमताका कारणले नेपाल भूकम्प, पहिरो, बाढी, आगलागि, चट्याङ्ग, हावाहुरी, जंगलि जनावर आतंक, हिमपहिरो तथा हिमपात, माहामारी र सडक दुर्घटना लगायतका विपद्धरूबाट अति प्रभावित राष्ट्रको सूचिमा रहेको छ । साथै जलवायू परिवर्तनका हिसावले प्रचुर जोखिममा रहेको छ । नेपालका प्राय सबै प्रदेश, जिल्ला र स्थानीय निकायहरू कुनै न कुनै प्रकारका प्रकोपहरूबाट प्रभावित रहेका छन् ।

कर्णाली प्रदेशमा अवस्थित विभिन्न १० जिल्लाहरू मध्ये जाजरकोट जिल्ला एक मध्यपहाडी जिल्ला जो विश्वमान चित्रमा $८१^{\circ} ४९' २२''$ देखि $८२^{\circ} ३४' ४६''$ पूर्वी देशान्तर र $२८^{\circ} ३७' २२''$ देखि $२९^{\circ} ०७' २२''$ उत्तरी अक्षांश समुन्द्र सतहबाट ६१० मिटर देखि ५,४१२ मिटरको उचाईसम्म २,२२३.३६ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएर रहेको छ । यस जिल्ला २०७४ सालको पूर्नसंरचना वमोजिम १ वटा संघीय निर्वाचन क्षेत्र, २ वटा प्रादेशिक क्षेत्र र ३ वटा नगरपालिका र ४ वटा गाउँपालिका गरि ७ वटा स्थानीय तहमा राजनैतिक तथा प्रशासनीक रूपमा विभाजित गरिएको छ । न्यूनतम तापक्रम ८° सेल्सियस र अधिक्तम तापक्रम ३४° सेल्सियस गरि समशितोष्ण हावापानी रहने यस जिल्लाको सदरमुकाम पर्यटकीय तथा ऐतिहासिक नगरी भेरीनगरपालिका रहेको छ । यस जिल्लामा नेपालगञ्ज, सुर्खेत हुँदै डोल्पा जोड्ने सडक, छेडा बाट जुम्ला जाने सडक, रुकुम पश्चिम हुँदै मध्य पहाडी जोड्ने सडक रहेका छन् ।

नेपाल सरकारले मिति २०७३/११/२७ मा गरेको राज्य पूर्नसंरचना वमोजिम यस जाजरकोट जिल्लाका ७ वटा स्थानीय निकायहरू अन्तर्गत भेरी नगरपालिका एक हो जसको क्षेत्रफल २१९.७७ वर्ग कि.मि. रहेको छ । यस नगरपालिका साविकका ४ वटा गाविसहरू खलङ्ग, जगतीपुर, भुर र पुन्मा समेटिएर बनेको छ र हाल १३ वटा बडाहरूमा प्रशासनीक रूपमा विभाजन गरिएको छ । जाजरकोट जिल्लाको सदरमुकाम खलंगा यसै नगरपालिकामा रहेको छ । जाजरकोट जिल्लाको सदरमुकामको विशेष ऐतिहासिक दरवारहरू र संघिय कार्यालयहरू यसै नगरपालिकामा छन् । यस भेरी नगरपालिका $२८^{\circ} ३६' ३०''$ देखि $२८^{\circ} ४८' ३०''$ उत्तरी अक्षांश र $८२^{\circ} ०४' ३०''$ देखि $८२^{\circ} १७'$ पूर्वी देशान्तर मा समुन्द्रको सतहबाट ६२४ मि देखि २,६२० मिटरको उचाईमा रहेको छ । यहाँको औसत तापक्रम न्यूनतम तापक्रम 0° से देखि अधिकतम तापक्रम 35° से हुने गरेको छ ।

यस क्षेत्रमा क्षेत्री, विश्वकर्मा कामी, ठकुरी, मगर, ब्राह्मण, नेवार, दमाई, परियार, मिजार, सन्यासी दशनामी, वादी, आदि बसोवास गर्ने यस नगरपालिकामा ५६ वटा सामुदायिक वन र अन्य वन गरि यहाँको वनजंगलको क्षेत्रफल $५.२.३२$ प्रतिशत ($११,४९९$ हे.) वनले र भाडि बुट्यानले १०.३१ प्रतिशत (२२६६ हे.) रहेको छ । भू-उपयोग हेर्दा नगरपालिकामा खेतीयोग्य जमिन २२.०१ प्रतिशत (४८३८.४० हे.) हाल खन-जोत गरिएको जमिन १२.५४ प्रतिशत (२७५७.५६ हे.) रहेको छ भने $५.२.३२$ प्रतिशत ($११,४९९$ हे.) ओगटेको छ । यसैगरी विगत ३० वर्षको तथ्यांकलाई हेर्दा वार्षिक औसत रूपमा ११६५ मिलिमिटर पानी पर्ने गरेको पाइन्छ । मुख्य पेसा कृषि तथा पशुपालन, वैदेशिक रोजगार, जागिर, व्यापार आदि रहेको यस क्षेत्रका बासिन्दाहरूले मुख्य पेसाको रूपमा तरकारी खेती तथा पशुपालन व्यवसायलाई लिन सकिन्छ । ठूली भेरी, सानीभेरी दुवै मिलि भेरी नदि सहित सयौं खोलानाला भएर वग्ने यहाँ मुख्य गरी सुर्खेत जिल्लाको छिन्चुदेखि जाजरकोट खलङ्गा बजार सडक, खलङ्गादेखि डोल्पा जाने सडक, मध्यपहाडी लोकमार्ग, खलङ्गादेखि जुम्लाजाने सडक यहाँका प्रमुख बाटाहरू हुन् । यहाँका लगभग ३२ वटा सडक सञ्चाल जसको लम्बाई ३३७.५ कि.मि. रहेको छ । तर भौगोलीक बनावटका कारण सडक सञ्चालहरू वर्षभरी नै सञ्चालनमा रहन गाहो हुने गरेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार भेरी नगरपालिकामा बसोवास गर्दै रहेका अधिकांस घरधुरीमा पाइप उत्त धाराबाट खानेपानीको उपलब्धता रहेको छ भने $५,२११$ परिवारलाई घर परिसर भित्रै पाइप धाराबाट खानेपानीको उपलब्धता छ र $२,९७९$ घरपरिवारलाई घर परिसर बाहिरको पाइप धाराबाट खानेपानीको व्यवस्था छ । सार्वजनिक शौचालयको रूपमा १९ वटा रहेको यस नगरपालिकाका अधिकांस घरमा शौचालय निर्माण गरि प्रयोगमा रहनुका साथै खुल्ला दिशा मुक्त क्षेत्र रहको भएतापनि ११७ घरधुरीमा शौचालयको व्यवस्था नभएको तथ्यांकले देखाउन्छ । यस भेरी नगरपालिकाका $४,१४१$ घरधुरीले स्थानीय विद्युतवक्ती उज्यालोका लागि सुविधा उपभोग गरेका छन् भने $३,४०८$

घरले सोलार वर्ती हाल आएर राष्ट्रिय लाईनबाट प्रसारित जल विद्युत सुविधा उपभोग बढौदैगएको छ । त्यस्तै खाना पकाउनका लागि ७,२७७ घरधुरीमा दाउरा, १५५० घरधुरीमा एलपी ग्याँस, विद्युत १७, गुईठा १, गोवरयाँस ७ घरधुरीमा ऊर्जाका स्रोतहरूको रूपमा प्रयोग गरीनछ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस नगरपालिकामा ८,८७४ घरधुरीमा जम्मा ३७,८९२ जना बसोवास गर्ने गरेका छन् । जस्मा महिलाको संख्या १९,५१६ र पुरुषको संख्या १८,३७६ रहेको छ ।

भेरी नगरपालिकामा पहिरो, बाढी, भूकम्प, खडेरी, महामारी, जंगली जनावरको आतंक (वाँदर, मुसा, सर्पदंस), दुर्घटना, हुरीवतास, आगलागी, असिना, वालिनालीमा रोगकिरा, मिचाहा प्रजाती, चट्याङ्ग र भिरबाट खस्ने जस्ता विपद् हुने गरेको पाईएको छ । भेरी नगरपालिका बहुप्रकोप प्रभावित भएकोले नगरपालिकामा रहेका विपद व्यवस्थापन समिति, वडा कार्यालय, सामुदायीक एवं टोल विकास संस्था, सुरक्षा निकाय, क्लब, मिडिया पत्रकार, उद्योग वाणीज्य संघ, रेडक्स तथा भेरी नगरपालिका कार्यालयको संयुक्त पहल, गोर्खा वेलफेयर ट्रष्ट, नेपालको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा र विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा जलवायू परिवर्तन परामर्शदाताको प्राविधिक सहयोगमा विपद तथा जलवायू उत्थानशील योजना सहभागिमूलक रूपमा तयार गरिएको छ ।

सम्भावित विपद् तथा जलवायूजन्य परिवर्तनको जोखिम कम गर्न, विपद्को समयमा आपतकालीन कार्य सम्पादन गर्न, प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न र विपद् पश्चात् पुनःस्थापन तथा पुनर्निर्माणका लागि दिशानिर्देश गर्न तयार गरिएको योजनाबद्ध कार्यक्रम, कार्यजिम्मेवारी तथा बजेटसहितको ढाँचा नै स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना हो । जलवायू परिवर्तनको प्रभाव तथा सम्भावनाका साथै विपद्का घटनाहरूका कारण भैरहेको तथा हुन सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्दै उत्थानशील समुदाय निर्माणको लागि गाउँपालिकालाई सहयोगी नीति, संरचना तथा योजनाहरू तयार गर्नु यस स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजनाको मुख्य उद्देश्य हो ।

वडाहरूमा निर्माण गरिएका स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजनाहरूको विश्लेषण पश्चात् र सरोकारवालाहरूको जानाकारी वमोजिम भूकम्प, पहिरो, जंगली जनावरको आतंक (वाँदर, मुसा, सर्पदंस), बाढी, आगलागी, दुर्घटना, चट्याङ्ग, हावाहुरी, असिना, खडेरी, भिरबाट खस्ने, रोगकिरा, मिचाहा प्रजाती जस्ता प्रकोपहरू मुख्य रहेका छन् भने उक्त प्रकोपहरू क्रमशः यहाँ बढी समस्या दिने गरेका छन् । यस्तै गरि जिल्लाको विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना २०८० अनुसार यस पालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरूमा सङ्क दुर्घटना, पहिरो तथा बाढी रहेका छन् । साथै नगरपालिकामा निर्मित विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना २०८० अनुसार भूकम्प, पहिरो, बाढी, चट्याङ्ग, हावाहुरी, सङ्क दुर्घटना, वन्य जन्तु आक्रमणका दृष्टिकोणले उच्च जोखिममा देखिन्छ, भने आगलागी, महामारीका दृष्टिकोणले मध्यम जोखिममा देखिन्छ । योजना तर्जुमा छानोट चरणका सहभागीहरू विच गरिएको छलफल वमोजिम यस भेरी नगरपालिकामा पहिरो पहिलो प्रकोप, दोश्रोमा बाढी तेश्रोमा खडेरी, महामारी चौथो, जंगली जनावरको आतंक (वाँदर, मुसा, सर्पदंस) पाँचौ, छैठोमा दुर्घटना, हुरीवतास सातौ, आगलागी आठौ, असिना नवौ, चट्याङ्ग दशौ र भिरबाट खस्ने एघारौमा रहेको पाईएको छ । हाल आएर वालिनालीमा रोगकिरा, मिचाहा प्रजातीको फैलावटको प्रकोप देखापरको जानाकारी पाईन्छ । भूकम्पको प्रकोप समग्र नेपालको जस्तै रहेको छ साथै २०८० साल कार्तिक १७ गतेको भूकम्पबाट जोखिममा वृद्धि गरेको छ ।

यस नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरूमा मुख्य बालीका रूपमा आलु, धान, कोदो र मकै खेती गरीन्छ । छलफल तथा अन्तर्क्रियाबाट स्पष्ट रूपमा बालीमा जलवायू परिवर्तनको असर देखिन थालेको निष्कर्षमा पुग्न सकिन्छ । उदाहरणको लागि धान लगाउने समय पारम्परिक रूपमै चलिआए पनि हाल यसको पाक्ने समय तथा लगाउने समयमा निरन्तरता रहेको पाइदैन ।

विभिन्न समय (२०७७, २०७८, २०६६, २०४९) मा आएको पहिरोका कारण २३ जनाको मृत्यु, १ जना घाईतेका साथै अन्य भौतिक तथा प्राकृतिक स्रोतको व्यापक क्षती पुर्याएको देखिन्छ । त्यस्तै २०८०, २०५५, २०५०, २०६२, २०७४ सालमा भएको आगलागीका कारण ४ व्यक्तिहरूको मृत्यु हुनुका साथ साथै १ जना घाईते, प्रसस्त घर तथा गोठ, गाई बस्तु र खानेपानीका पाईप लाईनका सँगै जंगलमा क्षति भएको थियो । चट्याङ्गका कारण पनि विभिन्न समय (२०५५, २०७६, २०७८) मा २ जना मानिसहरूको ज्यान जानुका साथै २ जना घाईते र घर, गोठ,

गाईबस्तु र विद्युतिय संरचना, वोटविरुवामा क्षति र सामाग्रीहरूको क्षति भएको छलफल र विभिन्न तथ्यांकहरूले देखाउँछ । सडकको विस्तार सँगै सवारी दुर्घटना कारण पनि कैयौं मानिसहरूको ज्यान गएको र घाईते तथा अंगभंगका साथै अन्य आर्थिक क्षति भएको छलफल र विभिन्न तथ्यांकहरूले देखाउँछ । २०८० सालको भुकम्पले प्रभावित जनसंख्या ३८,७३७, मृत्यु ४६, घाईते ४५८, विद्यालय भवन ११४ भत्केका, स्वास्थ्य सुविधा ५ र पशुपंक्षि ७९५ वटामा क्षति भएको साथै २०७२ र २०८० सालको भुकम्पले पानीका मुल तथा कुवाहरु सुक्ने क्रम बढेको र प्रसस्त संख्यामा घरहरु चकाउने र क्षति गरेको देखिन्छ । माथिलो भेगमा खानेपानीका मूलहरू भए तापनि मूल सुक्ने क्रम बढिरहेका कारण माथिल्लो भेगमा खानेपानीको समस्या रहेको छ भने अपर्याप्त सिँचाइको कारणले माथिल्लो भेगमा कृषि क्षेत्रमा ठुलो समस्या देखिन्छ । जलवायू परिवर्तन तथा विपद् जोखिमको प्रचुर समस्याका बाबजुद यहाँ सार्वजनिक सेवाको पहुँचमा कमि, विषयका बारेको बुझाई भएका व्यक्तिको तथा सञ्चार माध्यमको कमिका कारण जलवायू अनुकूलन तथा जोखिम व्यवस्थापनमा आवश्यक ज्ञान, शिप र प्रविधिको अभाव देखिन्छ । यसका साथै बाहिरी समुदायको सहयोगको व्यवस्था पनि सहज देखिदैन । नगरपालिकामा सङ्कटासन्ताता तथा क्षमता विश्लेषणका औजारहरू प्रयोग गरी सूचना सङ्कलन गर्दा बडाहरूले पाएको अंकभार केहि तलमाथी भएता पनि ३ बडाहरू वडा नं. ६, १० र ११ उच्च जोखिममा र बाँकी सबै १० वटा बडाहरू नै मध्यम सङ्कटासन्तामा रहेको पाईन्छ । तसर्थ समग्र नगरपालिका जोखिममा रहेको देखिन्छ सोही अनुरूपको सूचना जिल्ला पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, जाजरकोटको तथ्यांकले देखाउन्छ ।

यस योजनाको परिकल्पना भेरी नगरपालिकालाई विपद् तथा जलवायू उत्थानशील नगरपालिकाको रूपमा स्थापित गर्ने रहेको छ । पहिचान भएका जोखिम तथा प्रकोपहरूको कारणले प्रभावित क्षेत्र तथा पार्न सक्ने प्रभावहरूलाई मध्यनजर गरी भेरी नगरपालिकाले त्यसबाट अनुकूलन हुन तथा व्यवस्थापन गर्नका लागि विभिन्न उपायहरु तय गरेको छ । पहिचान गरिएका विभिन्न उपायहरुको प्रभावकारिता, खर्चको मितव्यिता, सम्भाव्यता र लक्षित वर्गमुखी आदिलाई आधार वनाई आवश्यक अंक भार दिई गरीने विश्लेषण विधि मार्फत प्राथमिकीकरण गरी योजनामा राख्नुपर्ने कार्यक्रमहरुको छनौट गरिएको छ । पहिचान गरि कार्ययोजनामा समावेश भएका विभिन्न विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायू अनुकूलनका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्नको लागि यस भेरी नगरपालिका, जाजरकोटको लागि प्रस्तावित वजेट २८८,५१०,०००- अर्थात अक्षरमा जम्मा अड्डाईस करोड पचासी लाख दश हजार नेपाली रुपैया मात्र रहेको छ । भूकम्प प्रतिरोधी घरहरू निर्माण तथा प्रवलीकरण गर्नुपर्ने, स-साना अल्पीकरणका गतिविधीहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने, जनचेतना अभिवृद्धि गर्नुपर्ने, बहुप्रकोप व्यवस्थापन गर्न दक्ष जनशक्तिको विकास, भू-उपयोग नीतिको अवलम्बन गर्नुपर्ने, टोलहरूमा प्रकोप अनुसार सामग्रीहरू व्यवस्थापन गर्नुपर्ने, पूर्वतयारीका गतिविधी सञ्चालन गर्नुपर्ने, आकस्मीक केन्द्र सञ्चालन गर्नुपर्ने जस्ता कार्यहरू विपद् पूर्व, विपदको समयमा र विपद पश्चात गर्न सकिने कार्यहरू योजनामा समावेश गरिएको छ । विपद् पूर्वका क्रियाकलापहरूमा जनचेतना अभिवृद्धि, अल्पीकरण तथा पूर्वतयारीका लागि भौतिक संरचनाको निर्माण तथा सामग्रीहरूको व्यवस्थापन, मानविय श्रोत तथा संस्थागत विकास र जिविकोपार्जन सम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई पनि छलफल गरि यस उत्थानशील योजनामा समावेश गरिएको छ ।

यो योजनालाई अनुमोदन तथा वैधानिकता दिनका लागि यस भेरी नगरपालिकाको भेला वा परिषदमा छलफल गरी परिषदबाट स्वीकृत गरिएको छ । अतः यस उत्थानशील योजनाको सम्पुर्ण नेतृत्व भेरी नगरपालिकाले गर्नेछ । यस भेरी नगरपालिका अन्तर्गत स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजनामा समेटिएका सबै घरधुरी तथा सरोकारवालाहरुको प्रत्यक्ष सहभागिता तथा स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको अगुवाइमा अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयनको अनुगमन अर्ध वार्षिक रूपमा गरीने छ । यस योजनाको कार्यान्वयनका क्रममा भएका पाठ सिकाइ, अनुभव र चुनौती, सुधार गर्नुपर्ने विषयवस्तुलाई समावेश गरी सहज र प्रभावकारी बनाउनका लागि योजनालाई आवश्यकता अनुसार अद्यावधिक गर्दै लगिने छ । यो योजनाको कूल अवधि १० वर्ष राखिएतापनि प्रत्येक २ वर्षमा मूल्याङ्कन, समीक्षा तथा पुनरावलोकन र पाँच वर्षमा योजनाको बहुत पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गरीने छ ।

बिषय - सूचि

खण्ड १: परिचय

- १.१) भौगोलिक स्थिति र अवस्था
- १.२) जात जाती
- १.३) जलवायूको अवस्था
- १.४) प्राकृतिक स्रोत साधन, जस्तै जलसम्पदा, ताल, पोखरी, वन सम्पदा, खनिजपदार्थ आदि ।
- १.५) पेशा तथा राजगारीको अवस्था:
- १.६) मुख्य मुख्य नदीनालाहरु :
- १.७) यातायात तथा संचारको अवस्था
- १.८) खानेपानी तथा उर्जा
- १.९) जनसङ्ख्याको विवरण

१.९.१ उमेरअनुसारको जनसङ्ख्या

१.९.२) अपाङ्गताको विवरण

- २.०) स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजनाको परिचय

२.०.१ योजनाको उद्देश्य

२.०.२ योजनाको आवश्यकता तथा महत्व

२.०.३ योजनाको सिमितता

२.०.४ योजना तर्जुमा प्रक्रिया :

खण्ड २. भेरी नगरपालिकाको जलवायू परिवर्तन तथा विपद् जोखिम विश्लेषण

- २.१) नगरपालिकाको प्रकोप स्तरिकरण
- २.२) प्रकोप पात्रो :
- २.३) विपदको ऐतिहासिक समय रेखा :
- २.४) नगरपालिकाको संकटासन्त वडाको अवस्था
- २.५) विपदको कारण र असर विश्लेषण
- २.६) नगरपालिकाको रहेको श्रोत तथा क्षमताको विश्लेषण
 - २.६.१ संघ संस्थाहरुको विवरण
 - २.६.२ स्थानीय ज्ञान, सीप र प्रविधिको लेखाइकन :
 - २.६.३ भौतिक, प्राकृतिक, सामाजीक तथा मानविय श्रोत
- २.७) जलवायू परिवर्तनको अवस्था र त्यसको प्रभाव
 - २.७.१ तापक्रम र वर्षाको तथ्यांकहरुको विश्लेषण
 - २.७.१.१ तापक्रम

२.७.१.२ वर्षा

- २.७.२ मौसमी पात्रो सँगको तुलनात्मक विश्लेषण
- २.७.३ भविष्यको पूर्वानुमान
- २.७.४ जोखिम तथा जीविकोपार्जनका स्रोतहरु माथिको प्रभाव विश्लेषण

२.८) जोखिम अनुमान

खण्ड ३ : स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजनाको परिकल्पना, ध्येय, लक्ष्य, उद्देश्यहरु, दिघकालिन सोच, परिदृश्य र नीति तथा रणनीति

खण्ड ४ : स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना

- ४.१) विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायू अनुकूलनका क्रियाकलापहरुको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण
- ४.२) कार्ययोजना क्रियाकलाप, बडागत तथा नगरपालिका स्तरमा परिमाणहरु
- ४.३) कार्ययोजनाका अनुमानित लागत र जिम्मेवारी

खण्ड ५ : योजना कार्यान्वयन रणनीति, अनुगमन तथा मुल्याङ्कन र पुनरावलोकन तथा अध्याधिक कार्य

- ५.१) योजना कार्यान्वयन रणनीति
- ५.२) योजनाको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन
- ५.३) योजनाको पुनरावलोकन तथा अध्याधिक कार्य

सन्दर्भ सामग्रीहरु

नक्साहरु

- नक्सा नं. १ नगरपालिकाको बस्तुस्थिती
- नक्सा नं. २ नगरपालिकाको जंगल क्षेत्र
- नक्सा नं. ३ नगरपालिकाका नदिनालाहरु
- नक्सा नं. ४ नपा सडक सञ्जाल
- नक्सा नं. ५, योजना प्रक्रिया
- नक्सा नं. ६ न.पा. स्रोत (स्वास्थ्य, शैक्षिक, यातायात, नदि, आदि)
- नक्सा नं. ७ न.पा.को तापक्रम तथा वर्षाको स्थिति
- नक्सा नं. ८ न.पा.को तापक्रमको स्थिति
- नक्सा नं. ९ न.पा.को वर्षाको स्थिति
- नक्सा नं. १० भूकम्पको जोखिम स्थिति

तालिकाहरु:

- तालिका नं. १ नेपालको जनसंख्याको छोटकरी विवरण
- तालिका नं. २ उमेर अनुसारको जनसङ्ख्या
- तालिका नं. ३ भिन्न क्षमता भएको जनसङ्ख्या
- तालिका नं. ४, प्रकोपको स्तरीकरण
- तालिका नं. ६, प्रकोप पात्रो
- तालिका नं. ७ मौषमी पात्रो
- तालिका नं. ८ बालि पात्रो
- तालिका नं. ९ व्यवसाय पात्रो
- तालिका नं. १० ऐतिहासिक समयरेखा

तालिका नं. ११, नगरपालिकाको संकटासन्न विवरण

तालिका नं १२, सम्पन्नता स्तरिकरण

तालिका नं १३, विपद र विपदका सवाल

तालिका नं. १४, नगरपालिकामा रहेका संघ संस्थाहरुको विवरण

तालिका नं १५, स्थानीय ज्ञान, सीप र प्रविधिको लेखाङ्कन

तालिका नं १६, पहिरो जोखिमको नक्सांकन

तालिका नं १७, बाढी जोखिम स्थान

तालिका नं. १८, हावाहुरी जोखिम स्थान

तालिका नं. १९, क्रियाकलाप पहिचान र प्राथमीकरण

तालिका नं. २० वडागत तथा नगरपालिका स्तरिय योजना परिमाण

तालिका नं. २१, उत्थानशील योजना, क्रियाकलापहरु, सहयोगीहरु र वजेट

अनुसूचीहरु

अनुसूची नं. १: स्थानीय तथा वडा स्तरीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र योजनामा समावेश सहभागी

अनुसूची नं. २: जनसंख्या सम्बन्धि थप विवरण

अनुसूची नं. ३: विभिन्न उपसमितिहरुको विवरण

अनुसूची नं. ४: उपसमितिहरुको स्वरूप र काम, कर्तव्य र अधिकार

अनुसूची नं. ५: प्रतिकार्य समुदायबाट गर्ने क्रियाकलापहरु

अनुसूची नं. ६: योजना तर्जुमा प्रक्रियाका प्रतिनिधिमुलक फोटाहरु

अनुसूची नं. ७: यस योजनामा प्रयोग भएका केहि मूल्य शब्दावलीहरु

खण्ड १ : परिचय

भेरी नगरपालिका, जाजरकोट र योजना

७ प्रदेश र ७७ जिल्लामा विभाजित नेपाल गणतन्त्र राज्य अन्तर्गत कर्णाली प्रदेशमा अवस्थित विभिन्न १० जिल्लाहरु मध्ये जाजरकोट जिल्ला एक मध्यपहाडी जिल्ला हो । यस जाजरकोट जिल्ला विश्वमान चित्रमा $८१^{\circ} ४९' २२''$ देखि $८२^{\circ} ३४' ४६''$ पूर्वी देशान्तर र $२८^{\circ} ३७' २२''$ देखि $२९^{\circ} ०७' २२''$ उत्तरी अक्षांश समुन्द्र सतहबाट ६१० मिटर देखि ५,४१२ मिटरको उचाईसम्म २,२२३.३६ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएर रहेको छ । न्यूनतम तापक्रम 0° सेल्सियस र अधिक्तम तापक्रम 34° सेल्सियस रहने यस जिल्लाको सदरमुकाम पर्यटकीय तथा ऐतिहासिक नगरी भेरीनगरपालिका रहेको छ । १ वटा संघीय निर्वाचन क्षेत्र, २ वटा प्रादेशिक क्षेत्र र ३ वटा नगरपालिका र ४ वटा गाउँपालिका गरि ७ वटा स्थानीय तहमा राजनैतिक तथा प्रशासनीक रूपमा विभाजित गरिएको छ । यस जिल्लामा नेपालगञ्ज, सुर्खेत हुँदै डोल्पा जोड्ने सडक, छेडा बाट जुम्ला जाने सडक, रुकुम पश्चिम हुँदै मध्य पहाडी जोड्ने सडक रहेका छन् । जिल्लामा १४,९६५.१ हेक्टर खेतीयोग्य जमिन, नदि तथा जल भएको क्षेत्र २८.१४ वर्ग किमि तथा वन जंगल ५४.४४ वर्ग किमि रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस जिल्ला जाजरकोटमा ३७,४६६ घरधुरीमा १८९,३६० जना बसोवास गर्ने गरेकामा महिलाको संख्या ९५,२९७ जना र पुरुषको संख्या ९४,०६३ जना रहेको छ ।

नेपाल सरकारले मिति २०७३/११/२७ मा गरेको राज्य पूर्नसंरचना वमोजिम यस जाजरकोट जिल्लामा ७ वटा स्थानीय निकायहरु रहेका छन्, सोही अन्तर्गत भेरी नगरपालिका हो जसको क्षेत्रफल २९९.७७ वर्ग कि.मि. रहेको छ । यस नगरपालिका साविकका ४ वटा गाविसहरु खलङ्गा, जगतीपुर, भुर र पुन्मा समेटिएर वनेको छ र हाल १३ वटा बडाहरुमा प्रशासनीक रूपमा विभाजन गरिएको छ । यो नगरपालिका साविकको भेरी मालिका नगरपालिकाको रूपान्तरीत स्वरूप हो । जाजरकोट जिल्लाको सदरमुकाम खलंगा यसै नगरपालिकामा रहेको छ । जाजरकोट जिल्लाको सदरमुकामको विशेष ऐतिहासिक दरवारहरु र संघीय कार्यालयहरु यसै नगरपालिकामा छन् ।

१.१ भौगोलिक स्थिति र अवस्था

क) परिचय

प्रदेश नं. : कर्णाली

जिल्ला : जाजरकोट

वडा संख्या : १३

केन्द्र : वडा नं. ३ तथा साविक खलङ्गा गाविस

स्थापना : २०७३ साल फाल्गुण २७ गते

ख) भौगोलिक स्थिति

अक्षांश : $२८^{\circ} ३६' ३०''$ देखि $२८^{\circ} ४८' ३०''$
उत्तर

देशान्तर : $८२^{\circ} ०४' ३०''$ देखि $८२^{\circ} १७'$ पूर्व

क्षेत्रफल : २९९.७७ वर्ग कि.मि

उचाई : ६२४ मि देखि २,६२० मिटर

तापक्रम : न्यूनतम तापक्रम 0° से. देखि
अधिकतम तापक्रम 34° से.

नक्सा नं. १ नगरपालिकाको बस्तुस्थिती

वर्षा : १,८६८.५ मि.मि सम्म

ग) भौगोलिक सिमाना तथा अवस्था

पूर्व : रुकुम (पश्चिम) जिल्ला

पश्चिम : छेडागाड नगरपालिका

उत्तर : त्रिवेणी नलगाड नगरपालिका र कुशे गाउँपालिका

दक्षिण : सल्यान जिल्ला

भू-उपयोग हेर्दा नगरपालिकामा खेतीयोग्य जमिन २२.०१ प्रतिशत (४८३८.४० हे.) हाल खन-जोत गरिएको जमिन १२.५४ प्रतिशत (२७५७.५६ हे.) रहेको छ, भने ५२.३२ प्रतिशत (११,४९९ हे.) बनले र भाडि वुट्यानले १०.३१ प्रतिशत (२२६६ हे.) ओगटेको छ। खेतीयोग्य जमिनमध्ये अधिकांश जमिन मौसमी वर्षामा निर्भर रहेको छ। भेरी नगरपालिकामा जलाशय क्षेत्रले करिव १.०६ प्रतिशत (२३४ हे.) त्यस्तै अन्य (घाँस, बगर) क्षेत्रले करिव ३८२ प्रतिशत (१.७३ हे.) जग्गा ओगटेको पाइन्छ।

१.२) जात जाती :

यस क्षेत्रमा क्षेत्री, विश्वकर्मा कामी, ठकुरी, मगर, ब्राह्मण, नेवार, दमाई, परियार, मिजार, सन्यासी दशनामी, वादी, आदि बसोवास गर्ने यस नगरपालिकाको मुख्य चाडपर्वहरुमा बडादशै, तिहार, रामनवमी चैते दशै, महाशिवरात्री, हरितालिका, श्रीपञ्चमी, श्रीकृष्ण जन्माष्टमी, विवाह पञ्चमी, छठ, होली, साउने-माघे सकान्ति, मातातीर्थ औंसी, अक्षय तृतीया, हरिशयनी-हरिबोधनी एकादशी, नागपञ्चमी, रक्षाबन्धन (जनैपूर्णिमा), कुशे औंसी, बालाचतुर्दशी, कोजाग्रत पूर्णिमा, श्री स्वस्थानी पूर्णिमा, नयाँ वर्ष, सोहङ्शाढ, कूल-थानी पूजा, कर्कट संक्रान्ति संकट पूजा, बुद्धजयन्ती, विभिन्न ल्होसार पर्वहरु, क्रिश्मस डे, गौरा, आदि रहेका छन्। साथै हिन्दू धर्म मान्नेहरुको बाहुल्यता रहे पनि बौद्ध, क्रिश्चयन, ईस्लाम, प्रकृति धर्मावलम्बीहरु पनि यहाँ रहेका छन्। आफ्नो जातीय परम्परा र संस्कृतिलाई अनुसरण गर्दै आएका यहाँका अधिकांश मानिसहरु नेपाली भाषाको प्रयोग गर्दछन् साथै खस, मगर भाषामा दुट, सस्कृत, थारु, नेपालभाषा, अवधि, मैथिली भाषाहरु प्रचलित छन्।

१.३) जलवायूको अवस्था

समुन्द्रको सतह बाट ६२४ मि. देखि २६२० मि. सम्म उचाईको क्षेत्र, बेसी, केही शिवालिक र उच्च पहाडीका साथै भिराला पहाडहरुको सूर्य सम्मुखता तथा भञ्ज्याङ, टारी, भिरालो, धरातलीय स्वरूपले बनेको यस नगरपालिकामा भौगोलिक विविधताले गर्दा हावापानी फरक फरक पाइन्छ। उष्ण देखि शितोष्ण सम्मको जलवायु रहेको छ र न्यूनतम तापक्रम 0° से. देखि अधिकतम तापक्रम 38° से. सम्म पुग्ने गर्दछ। उच्च भूभागमा जाडो र ठण्डी हुन्छ भने बेशी भागमा न्यानो हुने गर्दछ। तथाक हेर्दा न्यूनतम तापक्रम जनवरी र डिसेम्बरमा हुनेगरेको छ भने अधिकतम तापक्रम अप्रिल मे महिनामा हुनेगरेको साथै आषाढ, श्रावण र भाद्र महिनामा सबैभन्दा बढी वर्षा हुनेगरेको छ।

यस नगरपालिकाबाट नजिकैको स्टेसन (चौरभारी टार, रुकुम) का तथ्याङ्क वमोजिम यस भेगमा मुख्य गरी जुलाई र अगष्टमा पानी पर्ने गरेको देखिन्छ भने जून देखी सेप्टेम्बरमा पर्ने पानीको मात्रा जम्मा वर्ष भरी पर्ने पानीको मात्राको ७०% जित हुने गरेको छ। यसैगरी विगत ३० वर्षको तथ्यांकलाई हेर्दा वार्षिक औसत रूपमा ११६५ मिलिमिटर पानी पर्ने गरेको पाइन्छ। सोही स्टेसन अनुसार यस क्षेत्रको वार्षिक औसत तापक्रम १५.०१ डिग्री देखि २८.६७ डिग्री सेन्टिग्रेड सम्म रहेको देखिन्छ। यसैगरी तापक्रम मे-जून मा वर्षभरीकै उच्च हुने गरेको छ।

१.४) प्राकृतिक स्रोत साधन, जस्तै जलसम्पदा, ताल, पोखरी, वन सम्पदा, खनिजपदार्थ आदि।

प्राकृतिक श्रोत साधनको दृष्टीले भेरी नगरपालिका सम्पन्न रूपमा रहेको छ। यस नगरपालिकाको अधिकांश मानव वस्ती रहेका टारी, पाखाहरुमा पत्रे चट्टानद्वारा निर्मित खसो खालको माटो पाइन्छ। यहाँको नदीवेंसी र

आसपासको क्षेत्रमा मलिलो उब्जाउशील पाँगो भएका कारण सिंचाई सुविधाद्वारा मूलतः धान, गहुँ तथा तरकारीको खेती गर्ने गरीन्छ । खनिज अन्तर्गत फाईल्याईट, क्वार्जाइट चुनहुङ्गा पाइन्छ भने कम उचाइका क्षेत्र तथा नदी वेसी, टारहरुमा स्लेट तथा दुङ्गा, वालुवा, गिटी आदि पाइन्छन् ।

विविध खालका पर्यटकीय स्थलहरु जस्तै धार्मिक ऐतिहासिक र पर्यटकीय चिनारीहरुमा खडकदैवको मन्दिर, वाइसे, चौविसे राज्यकालमा निर्माण जगतीपुर दरबार, गढी साथै विसाउनीको भंगनावशेषहरु, मालिका मन्दिर, शिव मन्दिर, कालिका मन्दिर, राधा कृष्ण मन्दिर, शिवालय, भगवति मन्दिर र अन्य धेरै मन्दिरहरु यस भेरी नगरपालिकामा अवस्थीत छन् । नागवेली जस्ता पहाडका कोट तथा काँख र नदिहरुको बेंशीमा रहेको यस भेरी नगरपालिकामा रुखमाला बजै जात्रा, पञ्चला जात्रा, कुटामणि र शुवाकोटी काफ्लामष्ट जात्रा, शोडारिमष्ट जात्रा, पोखा जात्रा, रामीडाँडा जात्रा, शिवपुरी जात्रा, सालघारी जात्रा, मनघाट जात्रा, हनुमान नृत्य, नाग/नागिनी नृत्य, थाई तथा भूमी बराह, उधौली/उभौली पूजा लगायतका सस्कृति रहेको छ । यसै गरि रिम्ना मेला, जन्तलाभाव मेला, घारपानी मेला, रमाइलो मेला, ऐराडी मेला, चुवा देवाली, मेला सौरीखाल मेला, ध्वार मेला, गौरादेव मेला आदि लगायतका सस्कृति र रमणीय धार्मिक तथा ऐतिहासिक धरोहरहरुले यस भेरी नगरपालिकालाई शुसोभित गर्दै पर्यापर्यटन विकास गर्न सहयोग गरेका छन् ।

यहाँको कुल ५४ प्रतिशत वन तथा भाडी क्षेत्रमा राष्ट्रिय वन र सामुदायिक वनको रूपमा रहि आएको छ ।

सामुदायिक वन ५६ वटा रहेका छन् । जसको संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्न यसै नगरपालिका भित्र डिभिजन वन कार्यालयका साथै भेरी र फुलबारीमा गरी २ ईलाका वन कार्यालयहरु सञ्चालित रहेका छन् । यस नगरपालिकामा साल, सिसौं, सिमल, जामुन, कदम, ख्यर, छतिवन, खमारी, बोटधाँगरो, बकाईनो, इण्ठील, टिक, वर, पीपल, आँप, डुम्ही, कटहर, लिची, नरिवल, सुपारी, वयर, काँशीअमला, कैदल, राजवृक्ष, अशोक, चेरी, समी, मसला, वडहर, अम्बा, केरा, कागती, भोगटे, सरिफा, दारिम, तित्री, फडिर, असारे, साज, सादन, कुम्भी, हल्लुडे, सिरीस, तारी, कुसुम, क्यामुना, दबदबे, दुनी, सान्दन, कर्मा, मालती, पाचपाते, सतिसाल, वनसुन्तला, कुम्भी, नेवारो, सपेटा जस्ता रुख प्रजातिहरु पाइन्छन् । यसै

गरी हरों, वर्हों, बेल, अमला, निम, पलाँस, कुरिल्लो, पापनभेद, पिपला, चानमझुवा, रुदिलो, तितेपाती, असुरो, चावो, गुर्जो, आँक, वलुभार, कुरीलो, घोडताप्रे, खिरो, हाड्जोर, धुसुरे, भोगटे, पानी, अमला, अर्चल, गुजरगाँनो, दुवो, आइटीनभार, तुलसी, पारीजात, टोटलो, घ्युँकुमारी, बोझो, लहरेगुर्जा, चुत्रो, मजिठो, खोटो, टिमुर, दालचिनी, पावन, चिउरी, चिराईतो, वाकलपाते, सुतानी लहरो, हाडेलसुन, उन्धूँ अपमार्ग, सयपत्री फूल, पाँचपाते, चरिअमिलो, मरहटे, वावरी सुइचोभार, कदम/संजिवन, हलेदो, टिङ्चुरभार, सिउँडी, चरचरेलहरो, बेल, अमला, मथेभार, अम्बा, सुनलहरो, चिप्पे वहरो, तरवारे, धोवी, सिमली, रुद्रघण्टी, आदि जस्ता जडिवुटिहरु पनि यहाँ पाइन्छन् ।

वन्यजन्तुहरुमा राते, घोरल, चितुवा, चित्तल, हरिण, खरायो, वाँदर, बैंदेल, स्याल, बनमुसा, बन विरालो, वाघ, गुना, ओत, मलस्याप्रो, भालु, दुम्सी आदी पाइन्छन् भने हरहरे, करेत, सिरिसे, धामन, हरेउ, ढोडिया, सुनगोहोरो, छेपारो, अजिंगर, भित्ती, सर्प, गड्यौला, जुका, अन्य किटपतड्ग आदि रहेका छन् । का

३ ईली, मैना, सुगा, दुकुर, लुइँचे, गौथली, काग, भँगेरा, मयुर, हुटिट्याउँ, हुचिल, जुरेली, भद्रायो, चिल, बाज, कोटेरा, ठेउवा, बट्टाइ, चिबे, भ्याकुर, फिस्टो, रुपी, गिद्ध, धनेश, कालिज, लाटोकोसेरो, चमेरो, हाँस, परेवा, कुखुरा, तित्रा, धोवी चरो, हाडफोरुवा, कन्याडकुरुड, भद्राई, सारस आदि प्रजातिका पंक्षिहरु पाइन्छन् । त्यस्तै यहाँका मानव वस्ती र खेतीयोग्य जमिन वरिपरि विभिन्न किसिमका डाले धाँसका बोटहरु पाइन्छन् । यस प्रकारको जंगलबाट मूलतः दैनिक प्रयोगमा आउने वन्य पैदावारहरु धाँस, दाउरा, काठ आदि उपलब्ध हुन्छन् । हाल बनमारा तथा अन्य मिचाहा प्रजातिका वनस्पतिहरु सबै वन तथा अन्य क्षेत्रमा फैलिएर मुख्य समस्याको रूपमा देखिएको छ ।

नक्सा नं. २ नगरपालिकाको जंगल क्षेत्र

१.५) पेशा तथा रोजगारीको अवस्था:

यहाँ कृषि पेशा अड्गाल्ने परिवारको संख्या उच्च रहेको छ। अन्य पेशा वैदेशिक रोजगार, जागिर, व्यापार आदि रहेको यस क्षेत्रका बासिन्दाहरूको प्रमुख खेतीबालिहरूमा धान, मकै, गहुँ, आलु, ताजा तरकारी, बदाम, केरा, सुन्तला खेती रहेका छन् त्यसै गरी दलहन बालि अन्तर्गत सिमी, आलस, सस्यौ, भट्टमास, मास, तोरी छन् भने तरकारी बालि अन्तर्गत लहरे तरकारी, मुला, अदुवा, बेसार, प्याज, लसुन, खुर्सानी, वन्दा, काउली, रायो, केराउ, गोलभेडा, काँको, च्याउ रहेका छन्। मुख्य फलफुल: सुन्तला, कागती, अम्वा, आरु, केरा, आदि रहेका छन्। त्यस्तै मौरी पालन, भैसी, गोरु, गाई, बाखा, भेडा, कुखुरा, सुँगुर आदि पाल्ने गरेका छन्। विभिन्न ठाउँका किसानहरु व्यवसायीक खेतीपाती तथा पशुपालन तर्फ आकर्षित भएको देखिन्छ।

१.६) मुख्य मुख्य नदीनालाहरु :

ठूली भेरी, सानीभेरी दुबै मिलि भेरी नदि, साङ्टा खोला, दमदमे खोला, बुरड्गे खोला, राडसीखोला, पैयापानीखोला, ससारेखोला, गराडसीखोला, किटेनीखोला, दौरावन्नेखोला, वेतेनीखोला, कोटखोला, पानीखोला, लामकानेखोला, छापाखोला, कैनखोली, कल्लेरीखोला, ज्यामुनेचौरखोला, दोदाजी वेतेनीखोला, दारखोला, रिसादखोला, खारखोला, जोगेनीगारे, रोजेगारखोला, छरिखोला, खारेखोला, मुलखोला, भांगवारीखोला, जेवालेखोला, भेरीखोला, नयरवारीखोला, आलेवारीखोला, उदेखोला, धनानीखोला, गारेखोला, छहरीखोला, मूलखोला, काभ्रा खोला, कुन्ती खोला, भेरी, बरेला खोला, हिताना खोला, सजेरी खोला, काथा खोला, कुन्ती खोला, खर्के खोला, टापु खोला, तल्लो/माथिल्लो सिम्ला खोला, रिङ्ग्टो, सिमा, माले खोला, चाउरे खोला, ज्यामिरे, सुता मुल, लाजे खोला, आदि का साथै वर्षामा खहरेको रूपमा वहने अन्य खोलाहरु सयौंको सख्यामा छन्। यी खोलाहरु सबै सानो तथा ठुलो भेरी हुँदै भेरी नदिसँग मिसिन्छन्। यहाँ बेर पोखरी (खलङ्ग) र पोखरा ताल (भुर) प्रमुख रूपमा रहेका ताल पोखरी हुन्।

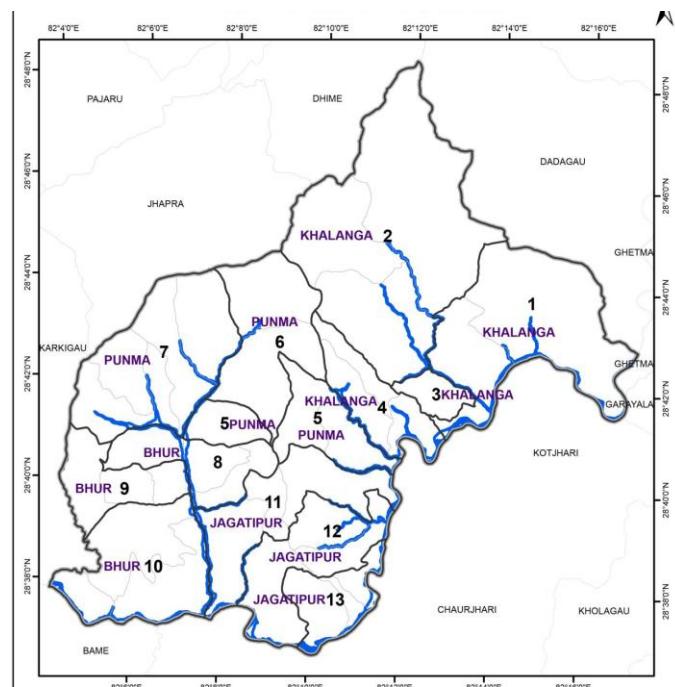
यी खोलाहरुवाट यस नगरपालिका भित्र

खानेपानीको व्यवस्था गर्नुका साथै सिंचाइ समेत गरिएको छ।

।

१.७) यातायात तथा संचारको अवस्था

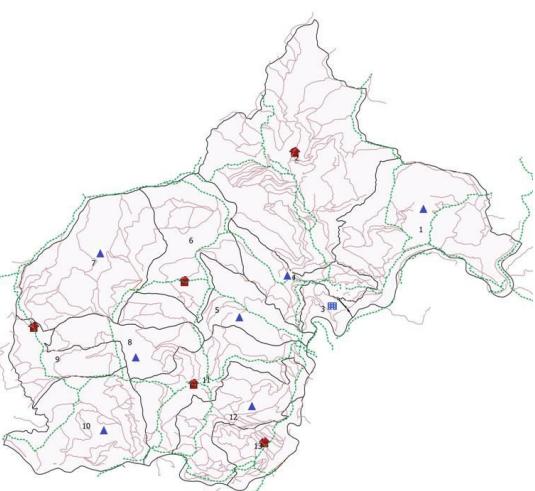
मुख्य गरी सुर्खेत जिल्लाको छिन्चुदेखि जाजरकोट खलङ्ग बजार सडक, खलङ्गदेखि डोल्पा जाने सडक, मध्यपहाडी लोकमार्ग, खलङ्गदेखि जुम्लाजाने सडक यहाँका प्रमुख बाटाहरु हुन्। यहाँका लगभग ३२ वटा सडक सञ्जाल जसको लम्बाई ३३७.५ कि.मि. रहेको छ। तर भौगोलीक वनावटका कारण सडक सञ्जालहरु वर्षभरी तै सञ्चालनमा रहन गाहो हुने गरेको छ। वर्षाका कारण अधिकांस सडकहरु बर्षायाममा वन्द रहने गर्दछन्। बसपार्कको लागि विभिन्न बडाहरूमा अस्थाई

नक्सा नं. ३ नगरपालिकाका नदिनालाहरु

संकेत

- गोरोटी बाटो
- दुम्प बाटो
- बिल्ला बराहाल
- सालाप भैसी
- ▲ अदाराहु लालाप लेश केन्द्र
- बदा बिमाना

नक्सा नं. ४ सडक सञ्जाल

बसपार्कको रूपमा सानो क्षेत्रमा रहेका छन् भने सदरमुकाममा राम्रो रहेको छ । मुख्य सडक सञ्चालमा जौडिएको हुँदा यस नगरपालिकाका विभिन्न सडकहरूमा नियमित सवारीमा सार्वजनिक बस सेवा, जीप तथा अन्य मोटर, ट्रयाक्टर, ट्रक, मोटरसाईकल, ट्राम्पु आदि यातायातका साधनहरू सञ्चालनमा रहेका छन् । भेरी नगरपालिकाको भौगोलिक वनावटका कारण विभिन्न मोटरेवल तथा झोलुङ्गे पुलहरू निर्माण भएतापनि अभ्यं अप्रयाप्त रहेका छन् । यस स्थानमा बसोवास गर्ने बासिन्दाहरूको हिडलुलमा सहजताका लागि २४ वटा पक्कि पुल पुलेसा झोलुङ्गे पुल १७ र ट्रस्ट पुल ४ वटा सञ्चालनमा रहेका छन् । संचारकोलागि नेपाल टेलिकम र एनसेलका मोबाइल, टेलिफोन लाईनहरू, अनलाईन मिडिया, युग आव्हान दैनिक, ठाकुरजी टाइम्स साप्ताहिक, खलङ्ग दर्पण साप्ताहिक पत्रिका, डिजिटल डट कम., एफ.एम स्टेसनहरू खलङ्ग एफ.एम., हाम्रो पाइला एफ.एम., जाजरकोट एफ.एम. प्रशारण रहेको पाइन्छ, र रेडियो नेपाल लगायत विभिन्न स्टेसनहरू काठमाडौंबाट नै सिधा हुने रेडियो, केवुल टिभि तथा ईन्टरनेटका साधनहरूका साथै सरकारी स्तरमा हुलाक सेवा सबै वडामा रहेका छन् भने साभा कुरियर, बी.एन.सी कुरियर, कोर्टियर कुरियर, वर्ल्डवाइड कुरियर, सुपर काइनेटिक कुरियर, सहारा कुरियर, कन्ट्राक कुरियर पनि नगरपालिकामा संचालित छन् ।

१.८) खानेपानी तथा उर्जाको अवस्था:

खानेपानी तथा सरसफाई सेवाले नागरिकको समग्र स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार भै उत्पादनशील मानव संसाधनको विकास गर्न र सामाजिक रहन सहनमा अनुकूल सुधार गर्न योगदान पुगदछ । खानेपानी तथा सरसफाईको अधिकार हाम्रो संविधानले मौलिक हककै रूपमा व्यवस्था गरेको छ । यहाँका अधिकांस मानिसहरूले धाराको पानी प्रयोग गर्दछन् । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार भेरी नगरपालिकामा बसोवास गर्दै रहेका अधिकांस घरधुरीमा पाइप उक्त धाराबाट खानेपानीको उपलब्धता रहेको छ भने ५,२११ परिवारलाई घर परिसर भित्रै पाइप धाराबाट खानेपानीको उपलब्धता छ र २,९७९ घरपरिवारलाई घर परिसर बाहिरको पाइप धाराबाट खानेपानीको व्यवस्था छ । सार्वजनिक शैचालयको रूपमा १९ वटा रहेको यस नगरपालिकाका अधिकांस घरमा शैचालय निर्माण गरि प्रयोगमा रहनुका साथै खुल्ला दिशा मुक्त क्षेत्र रहको भएतापनि ११७ घरधुरीमा शैचालयको व्यवस्था नभएको तथांकले देखाउन्छ । यस भेरी नगरपालिकाका ४,१४१ घरधुरीले स्थानीय विद्युतवर्ती उज्यालोका लागि सुविधा उपभोग गरेका छन् भने ३,४०८ घरले सोलार वर्ती हाल आएर राष्ट्रिय लाईनबाट प्रसारित जल विद्युत सुविधा उपभोग बढाउनेको छ । त्यस्तै खाना पकाउनका लागि ७,२७७ घरधुरीमा दाउरा, १५५० घरधुरीमा एलपी ग्याँस, विद्युत १७, गुइठा १, गोवरग्याँस ७ घरधुरीमा ऊर्जाका स्रोतहरूको रूपमा प्रयोग गरीनछ ।

१.९) जनसङ्ख्याको विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस नगरपालिकामा ८,८७४ घरधुरीमा जम्मा ३७,८९२ जना बसोवास गर्ने गरेका छन् । जस्मा महिलाको संख्या १९,५१६ र पुरुषको संख्या १८,३७६ रहेको छ । परिवारको औसत आकार ४.२७ र जन घनत्व /वर्ग किमि १७२.४१ रहेको छ जो समग्र कर्णाली प्रदेश र जिल्लाको भन्दा धेरै नै बढी हुन आउँछ । वडागत जनसंख्याको विवरण अनुसुची नं. २ मा राखिएको छ ।

किसिम	जनगणना घर संख्या	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला	लैगिक अनुपात	परिवारको औसत आकार	जन घनत्व /वर्ग किमि	वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर (%)
नेपाल	६,६६६,९३७	२९,१६४,५७८	१४,२५३,५५१	१४,९९९,०२७	९५.५९	४.३७	१९८	०.९२
कर्णाली प्रदेश	३६६,०३७	१,६८८,४१२	८२३,७६१	८६४,६५१	९५.२७	४.६१	५५.८८	०.७
जाजरकोट जिल्ला	३७,४५३	१८९,३६०	९४,०६३	९५,२९७	९८.७१	५.०५	८४.९१	०.९७
भेरी नगरपालिका	८,८७४	३७,८९२	१८,३७६	१९,५१६	९४.१५	४.२७	१७२.४१	०.८४

तालिका नं. १ नेपालको जनसंख्याको छोटकरी विवरण

यस नगरपालिकाको साक्षात्कार दर ७५.११ प्रतिशत रहेको छ अर्थात पढन र लेख्न दुवै जान्ने २५,३२७ जना जसमा १३,२९६ जना पुरुष र १२,१११ महिला, ११० जना पढन जान्ने (४६ जना पुरुष र ६४ जना महिला) र पढन र लेख्न दुवै नजान्ने ८,२५० जना (पु. २,९२२ र म. ५,३२८ जना) रहेका छन्।

१.९.१ उमेरअनुसारको जनसङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस नगरपालिकामा रहेका जम्मा ३७,८९२ जनसंख्यामा ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरुको संख्या ४,१७६ जना, ५ देखि वर्ष ५९ मुनिका ३०,९२० जना रहेको छ, त्यसेगरी ६० वर्ष भन्दा माथिका नागरिकको संख्या २,७९६ जना रहेको छ।

उमेर समुह	जम्मा	पुरुष	महिला
००-०४	४१७६	२१७८	१९९८
०५-०९	४०४९	२०५९	१९९०
१०-१४	४६०८	२३६२	२२४६
१५-१९	४२६३	२०३८	२२२५
२०-२४	३९५९	१७७०	२१८९
२५-२९	३११९	१४६९	१६५०
३०-३४	२४३४	११२१	१३१३
३५-३९	२२०४	९९९	१२०५
४०-४४	१९०९	८८७	१०२२
४५-४९	१६१८	७८८	८३०
५०-५४	१५७८	७८७	७९१
५५-५९	११७९	५९७	५८२
६०-६४	१०४३	५१८	५२५
६५-६९	६७६	३४०	३३६
७०-७४	६०४	२५९	३४५
७५-७९	२८०	११९	१६१
८०-८४	१०४	४४	६०
८५-८९	५२	३०	२२
९०-९४	२८	८	२०
९५+	९	३	६

तालिका नं. २ उमेर अनुसारको जनसङ्ख्या

१.९.२) अपाङ्गताको विवरण

भेरी नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ३७,८९२ मध्ये विविध कारणबाट प्रभावीत भई फरक फरक प्रकारको भिन्नक्षमता वा अपाङ्गता हुन पुगेका व्यक्तिहरु जम्मा २,०५५ जना रहेका छन्।

लिंग	शारीरिक अपाङ्गता	न्यून दृष्टि विहीन	दृष्टि सुस्त श्रवण	बहिरा	श्रवण दृष्टि विहीन	स्वर वोलाई अपाङ्गता	मानसिक अस्वस्थता	सूस्त मनसिस्थिति	रक्त अल्पता	अटिजम	बहु अपांगता	नखुलेको	
पुरुष	६०९	१३१	४२	८३	८७	१६	६३	२६	११	५	४	६५	३
महिला	४०९	१४५	४५	८०	७३	११	४०	१७	१२	०	१	७४	३
जम्मा	१०१८	२७६	८७	१६३	१६०	२७	१०३	४३	२३	५	५	१३९	६

श्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

तालिका नं ३ भिन्न क्षमता भएको जनसङ्ख्या

माथीको तालिका वमोजिम दृष्टि विहीन ८७ जना तथा न्यून दृष्टि २७६ जना, शारीरिक अपाङ्गता १,०१८ जना, बहिरा १६० जना, सुस्त श्रवण १६३, श्रवण दृष्टि विहीन २७, स्वर वोलाई अपाङ्गता १०३, मानसिक अस्वस्थता ४३, सुस्त मनस्थिती २३ र रक्त अल्पता भएका ५ र अटिजम भएका ५ जनाका साथै १३९ जनामा बहु अपाङ्गता भएको समेत अपाङ्गताको तथ्यांकले देखाएको छ ।

२.० स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजनाको परिचय

नगरपालिका भित्र हुने सम्भावित विपद् तथा जलवायूजन्य परिवर्तनको जोखिम कम गर्न, विपद्को समयमा आपत्कालीन कार्य सम्पादन गर्न, प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न र विपद् पश्चात् पुनःस्थापन तथा पुनर्निर्माणका लागि दिशानिर्देश गर्न तयार गरिएको योजनाबद्ध कार्यक्रम, कार्यजिम्मेवारी तथा बजेटसहितको ढाँचा नै स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना हो ।

२.०.१ योजनाको उद्देश्य

नेपाल विपद्का घटनाहरु जस्तै भूकम्प, बाढी, पहिरो, महामारी, आगलागी, हावाहुरी, चट्याङ्ग, असिना, लू शीतलहर, खडेरी, सडक दुर्घटना, हिमताल विस्फोट तथा हिमपहिरोको उच्च जोखिममा रहेको मलुक हो । जलवायूजन्य परिवर्तनका कारण पर्ने प्रतिकुल प्रभावबाट पनि नेपाल संवेदनशील अवस्थामा रहेको छ । यसमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायू परिवर्तन उत्थानशीलतालाई केन्द्र देखि स्थानीय तहसम्म विस्तार गरी सबै तहका विकास नीति तथा कार्यक्रममा विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्नुपर्ने यथार्थतालाई आत्मसात गरी दिगो विकासको मान्यतालाई सुनिश्चित गर्न प्रभावित सबै वर्ग, समुदाय एवं क्षेत्रको पहुँच र स्वामित्व स्थापित हुने गरी स्थानीय श्रोत, साधन तथा क्षमताको अधिकतम् परिचालन गर्नुपर्ने आजको आवश्यकता हो । जलवायू परिवर्तनको प्रभाव तथा सम्भावनाका साथै विपद्का घटनाहरूका कारण भैरहेको तथा हुन सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्दै उत्थानशील समुदाय निर्माणको लागि नगरपालिकालाई सहयोगी नीति, संरचना तथा योजनाहरु तयार गर्नु यस स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजनाको मुख्य उद्देश्य हो ।

२.०.२ योजनाको आवश्यकता तथा महत्व

स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजनाको मुख्य उद्देश्य नेपालले भोगिरहनुपर्ने र दोहोरिरहने भूकम्प, पहिरो, बाढी, आगलागी, महामारी, जंगलीजनावर आतंक जस्ता विनाशकारी समस्या तथा जोखिमहरूसँग जुध्न उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्नु रहेको छ । साथै समुदायको क्षमता अभिवृद्धि गर्नु, वर्तमान तथा भावी जोखिम तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्नु रहेको छ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, को मूल भावना तथा मर्मलाई आत्मसात गर्दै स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी “स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०६८” तथा स्थानीय जलवायू अनूकूलन योजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ मा व्यवस्था भएका प्रक्रिया एवं विधिहरूलाई एकीकृत तथा सरलीकृत गरी नेपाल सरकारले २०७४ सालमा स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिकाको स्वरूप दिई अनुमोदन गरिसकेको छ । यस्तो कार्ययोजना बनाउँदा प्रभावित सबै वर्ग समुदाय एवं क्षेत्रको पहुँच र स्वामित्व स्थापित हुनेगरी स्थानीय स्रोत साधन तथा क्षमताको अधिकतम परिचालनमा ध्यान दिनुपर्दछ । साथै सहभागितामूलक, पारदर्शी, उत्तरदायी, समावेशी र जिम्मेवार हुनुपर्दछ । दिगो विकासको मान्यतालाई सुनिश्चित गर्न यस योजनालाई विकासका योजनासँग मूलप्रवाहीकरण गर्नु पर्दछ । यस योजना तयार गर्दा जलवायू उत्पन्न प्रकोपका साथै अन्य विपद् जोखिमलाई पनि मध्यनजर गरी तयार पारिएको छ ।

त्यसैगरी वातावरण, जनसंख्या, गरिवी र विकासमा समन्वय तथा सहकार्यलाई प्रोत्साहित गरी वातावरण संरक्षण र दिगो विकास गर्न स्थानीयस्तरदेखि नै जिम्मेवारी बोधका साथ जागरूकता ल्याउन नेपाल सरकारले वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूप, २०७० स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । यसले वातावरण, जलवायू परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापनका लागि एकीकृत योजना तर्जुमा प्रकृया अबलम्बन गर्ने अपेक्षा गरेको छ । नेपाल

सरकारले राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०६७, जलवायू परिवर्तन नीति २०६७ ल्याइसेको छ । त्यस्तै जलवायू परिवर्तन समानुकूलनलाई स्थानीय तथा राष्ट्रिय विकास योजना प्रक्रियामा समायोजन गर्ने लक्ष्य अनुरुप वातावरण मन्त्रालयले स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना २०६८ ल्याएको छ । यसरी नै स्थानीय समुदाय, विशेष गरी जलवायू संकटासन्न वर्गलाई अनुकूलित हुन सहयोग गर्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने लक्ष्य राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम र जलवायू परिवर्तन नीतिमा राखिएको छ । त्यसैगरी विगतमा नेपाल सरकारबाट विपद् जोखिम व्यवस्थापनको क्षेत्रमा पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरण कार्यलाई विशेष महत्व दिई विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ का साथै स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०६८ बमोजिम योजना निर्माण, मूलप्रवाहीकरण तथा कार्यान्वयनमा जोड दिएको थियो । पछिल्लो समय, नेपालको सर्विधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ ले विपद् व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद् बाट सर्वसाधारणको जिउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवम् सांस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्ने जोड दिएको छ । त्यसैले जलवायू परिवर्तन र विपद् सम्बन्धी योजनाका साथै वातावरणमैत्री स्थानीय शासनलाई समेत एकिकृत रूपमा समेटी योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गरेको खण्डमा काम नदोहोरिनुका साथै उपलब्ध सिमित स्रोत साधनको मितव्ययी उपयोग हुने देखिएकोले सोही अनुसार प्रयास गरिएको छ । दिगो विकासको मान्यतालाई सुनिश्चित गर्न यस योजनाहरूलाई नियमित विकासका योजनासँग मूलप्रवाहीकरण गर्नुपर्दछ ।

कर्णाली प्रदेशमा रहेका विभिन्न १० जिल्लाहरू मध्ये जाजरकोट जिल्ला पनि बहु-प्रकोपका हिसाबले अत्यन्त प्रभावित जिल्लाको सूचिमा रहेको छ । यस अन्तर्गत रहेका पालिकाहरू बर्षेनी बहु-प्रकोपका कारण निकै प्रभावित हुने गरेका छन् । विशेष गरी मनसुनको समयमा हुने यस्ता विपत्तिले यहाँको जनजीवन अत्यन्त कष्टकर हुने गरेको छ । यसै जाजरकोट जिल्लामा अवस्थित ७ स्थानीय तहहरूमा एक भेरी नगरपालिका भूकम्प, बाढी, पहिरो, नदिकटान, जंगली जनावर आतंक, हावाहुरी, खडेरी, आगलागी, असिना, चट्याङ्ग, र सडक एवं अन्य प्रकारका दुर्घटना लगायतका विपद्हरूबाट प्रभावित रहेको छ । ऐतिहासिक समयेखा तथा विभिन्न अभिलेखहरु बमोजिम यस भेरी नगरपालिकामा विपद् जन्य घटनाहरु वारम्बार दोहोरिने गरेका छन् साथै यहाँका वासिन्दाले पनि जलवायू परिवर्तन र जलवायू जन्य प्रकोप बढ्दै गइरहेको महशुस एवं अनुभव गर्न थालेका छन् । उच्च तथा यूवा पहाड र भिरालो कमजोर धरातल र यहाँ रहेका ठूली भेरी, सानीभेरी दुबै मिलि भेरी नदि, साइटा खोला, दमदमे खोला, बुरड्गे खोला, राडसीखोला, पैयापानीखोला, संसारेखोलाका साथ साथै कैयौका सख्याका खहरे खोलाहरुको उच्च जलप्रवाहका कारण खेतीयोग्य जमिनको क्षति र धनको क्षति हुने गरेको छ । भूकम्पले तारान्तर यहाँका वासिन्दाहरूलाई दुःख दिने गरेको छ, २०८० साल कात्तिक १७ गते आएको भूकम्पले यहाँका ४६ जनाले ज्यान गुमाउन परेको र जिवित मानिसहरु सो भूकम्पका कारण डर त्रासमा रहनुका साथै परिवार गुमाउने, आर्थिक तथा भौतिक क्षतिको सामना गर्नुपरेको थियो । यसरी हुने बहु-प्रकोपका कारण भेरी नगरपालिमा बर्षेनी ठूलो धनजनको क्षति हुने गरेको विभिन्न तथ्य तथा तथ्यांकले पुष्टी गर्दछ । जलवायू परिवर्तन निरन्तर प्रकृया भएतापनि विकासक्रम सँगै मानवीय गतिविधिका कारण घटीत घटनाका कारण उत्पादन हुने अधिक कार्बन वृद्धि तथा उत्सर्जनले गर्दा जलवायू तिब्र गतीमा परिवर्तन भइरहेको अध्ययनहरूले देखाइरहेको छ । यहाँका अधिकांश घरधुरीहरु कृषि तथा पशुपालनमा निर्भर रहेका छन् तर पहिरो, बाढी/नदी कटान, मिचाहा प्रजातीले बाली सखाप, पानीको स्रोत सुक्ने, हावाहुरी, असिना, रोगकिरा (कृषि र पशु), वन डेढेलो, बाँदरले बाली सखाप पार्ने जस्ता प्रकोपहरूले यहाँको कृषि उत्पादन तथा पशुपालनमा असर पारी यहाँको दैनिक जीवन यापनको पद्धतिमा नकारात्मक असर पार्दै गरेको सन्दर्भ बढ्दै गएको छ । तसर्थ यस भेरी नगरपालिका पनि विपद् प्रभावित पालिका हो ।

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जाजरकोटको नेतृत्वमा पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार भै संचालन हुदै आएको छ र प्रत्येक वर्ष परिमार्जन हुदै आएको छ। विगतमा गरिएका प्रयासहरु केवल विपद् भएको अवस्थामा प्रतिकार्य गर्ने सवाल संग मात्र सम्बन्धित रहेको छ, तर विपद् जोखिम न्यूनिकरणका कार्य गरी विपद्को अवस्था आउन नदिन के गर्ने र विपद् पश्चात के कस्ता कार्य गर्ने भन्ने सवालमा योजना बनाइएको थिएन। यस योजनाले विशेष गरी जलवायू जन्य प्रकोप तथा अन्य खाले विपद् जोखिम न्यूनिकरण गरी विपद्को अवस्था आउन नदिन के कस्ता कार्य गर्ने भन्ने विषयमा जोड दिएको छ। रोग लागेर उपचार गर्नुभन्दा रोग लाग्न नदिनु नै राम्रो भन्ने विचारको आधारमा विपद् भैसकेपछि प्रतिकार्य गर्नुभन्दा विपद्को अवस्था नै आउन नदिनु राम्रो हो भन्ने कुरालाई यस योजनाले बढी महत्व दिने गरेको छ। यस उत्थानशील योजनाका विभिन्न कार्यबाट नगरपालिकामा रहेको सम्मुखता तथा संकटासन्न अवस्थामा कम गरी धनजनको क्षति कम गर्ने उद्देश्य रहेको छ। त्यसैले भनिन्छ विपद् पूर्व हामीले विपद् जोखिम न्यूनिकरणमा ८०० रुपैया लगानी गर्दछौं भने विपद् पश्चात गरीने प्रतिकार्य र पुर्नलाभमा लाग्ने खर्चको ७०० रुपैया जोगाउन सकिन्छ। योजना कार्यान्वयन गर्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघ-संस्थाहरूसँग समन्वय एवं सहकार्य गरी श्रोत साधनहरू व्यवस्थापन गर्न समेत सहयोगी हुनेछ।

विपद् जोखिमका कारण बर्षेनी क्षती ब्यहोदै आएको यस भेरी नगरपालिका, जाजरकोटमा स्थानीयस्तरमा हुने योजनाहरूमा विपद्को सवालमा संकटासन्नता, क्षमताको लेखाजोखा गरी छुटै योजनाहरू बनाएर गतिविधिहरू सञ्चालन भएको थिएन। तसर्थ वडा तथा नगरपालिका स्तरीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति निर्माण गरी स्थानीय सहभागितामा प्रकोपहरूको पहिचान र स्तरिकरण, प्रकोपले निम्त्याएको विपद् र यसको प्रभावलाई लेखाजोखा गर्दै सम्भावित समाधानका उपयाहरूका वारेमा व्यापक छलफल गरिएको छ। स्थानीय सहभागितामा तत्कालीन, मध्यम र दिर्घकालिन रूपमा गर्नुपर्ने कार्यहरूको पहिचान गरि विपद् न्यूनिकरणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नु आजको टड्कारो आवश्यकता भएको छ। यस नगरपालिकामा विशेषमा परम्परागत शैलीमा रहेको ज्ञान, सीप, क्षमता एवं विधिलाई महत्व दिई स्थानीय समुदाय, सरोकारवाला निकाय र व्यक्तिको ज्ञान, सीप र क्षमताको अभिवृद्धि गर्ने खालका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी विपद् जोखिम अल्पीकरणमा जोड दिनु पर्दछ। साथै जलवायू परिवर्तनका कारण विभिन्न प्रकोपका घटनाहरूको जोखिम बढ्ने गरेका छन्। यसलाई सम्बोधन गरी कार्बन उत्सर्जन तथा न्यूनिकरण र जलवायू अनुकूलन गर्ने योजनाहरू निर्माण गरी स्थानीय स्तरमा नै सञ्चालन र कार्यान्वयन गर्नुपर्ने आवश्यकता बनेको छ।

यस विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजनाले विपद् व्यवस्थापन चक्रका तीनै चरणहरूलाई समेटेर योजनाहरू तयार गरेको छ। विपद् पूर्व गरीने रोकथाम, अल्पीकरण, जलवायू परिवर्तन अनुकूलन तथा पूर्वतयारीका कार्य, विपद्को समयमा सञ्चालन गरीने प्रतिकार्य र विपद् पश्चात गर्नुपर्ने पुर्नलाभका कार्यहरू गर्ने गरी योजना बनाइएको छ। साथै जलवायू परिवर्तनको असर बढी गरिव देशका गरिव समुदायमा बढी प्रभावित गर्ने र उक्त समुदायहरूको भूमिका जलवायू परिवर्तन न्यूनिकरणीय कार्यमा भन्दा ज्यादा अनुकूलीत हुनुमा रहेकाले पनि यो स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजनाको यस भेरी नगरपालिकामा महत्व रहेको छ।

२.०.३ योजनाका सीमितता :

योजना तर्जुमा गर्ने क्रममा केही सिमाहरु रहेका छन् जसलाई यस योजना प्रक्रियामा सिमाको रूपमा राखिएको छ। नगरपालिका स्तरको योजना निर्माण प्रक्रिया भएको कारणले सुचना संकलन गर्दा समुदाय तथा बस्ती स्तरमा गएर सुचना संकलन गरिएको छैन साथै उक्त सूचनाहरू वडा तथा समुदाय स्तरको स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना तयार गर्दा लिइने भएकोले वडा स्तरमा बसेर सबै टोलका प्रतिनीधीहरू जस्मा टोलका महिला र पुरुष, जेष्ठ नागरिक गरि २५ जनामा वडाका निर्वाचित प्रतिनिधिहरू, वडा सचिव र सामाजिक व्यक्तित्वहरूको छलफलको आधारमा सुचना संकलन गरिएको छ। समग्र रूपमा आएको जोखिमको अवस्थालाई लिएर मात्र यो योजना तयार गरिएको छ। प्राविधिक हिसावले बढी, पहिरो तथा भूकम्पको विश्लेषण गर्न सकिएको छैन। यस योजनामा विस्तृत रूपमा विश्लेषण गरी बजेट तयार गरिएको छैन, तसर्थ यहाँ अनुमानित बजेट मात्र राखिएको छ।

। यो एक नीतिगत दस्तावेज भएको र सरकारी तथा स्थानीय निकायले वार्षिक योजनामा समावेश गर्दा विस्तृत रूपमा बजेट बनाई कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

२.०.४ योजना तर्जुमा प्रक्रिया :

यो योजना आवधिक योजनाको एक अभिन्न अंगको रूपमा रहने छ र जलवायू परिवर्तन र विपद्को सबालमा एक नीतिगत दस्तावेजको रूपमा यस योजनालाई लिइनेछ । योजना तर्जुमाको क्रममा लामो समय अवधी, नगरपालिका स्तरका सरोकारवालाहरूको वृहत छलफल, बैठक, गोष्ठीबाट यस योजनालाई तयार गरिएको छ । यस योजना तयार गर्ने क्रममा नगरपालिकास्थित सरोकारवाला निकायहरूको क्षमता अभिवृद्धि हुने, जलवायू परिवर्तन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा न्यूनिकरण अवधारणाको बुझाईमा अभिवृद्धि हुने र यस योजनालाई अपनत्वको रूपमा लिने गरेको पनि पाइएको छ । यस योजना तयार गर्दा अपनाइएको चरणहरू निम्न अनुसार छन् :

नगरपालिकाको नेतृत्वमा यस योजना तयार गर्दा गोर्खा वेलफेयर ट्रस्ट नेपालको विशेष सहयोग रहेको छ । यस योजना तयारी गर्ने सिलसिलामा गोष्ठी सहजिकरण लगायत स्थलगत तथांक संकलन, दस्तावेजहरूको प्रारम्भिक लेखन आदि कार्यका लागि प्राविधिक मार्गदर्शन गोर्खा वेलफेयर ट्रस्ट मार्फत प्राप्त भएको थियो भने एक परामर्शदाता र २ जना फिल्ड सहयोगीहरू समेत संलग्न गरिएको थियो ।

योजना निर्माण गर्दा सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले तयार गरेको स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका २०७४ मा उल्लेख गरिएका चरणहरूलाई अनुसरण गरिएको छ । नगरपालिकामा रहेका सरोकारवालाहरूको वृहत छलफल, बैठक, गोष्ठीबाट यस योजनालाई तयार गरिएको छ । यस योजना तयार गर्ने सम्बन्धमा १३ वटै वडा कार्यालय, संघ-सस्थाहरू, वडा स्तरिय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र विभिन्न टोल सुधार समितिका प्रतिनिधिहरू तथा सामाजिक अगुवाहरूसँग छलफल गरीएको छ । सहभागितामूलक विधिबाट सम्पन्न योजना तर्जुमाका सिलसिलामा गरिएका विभिन्न क्रियाकलापहरू निम्न अनुसार रहेका छन् ।

१. नगरपालिका वडा तहमा प्रारम्भिक छलफल (२०८० साल जेष्ठबाट) तथा नगरपालिका भेला (२०८० साल फाल्गुण १३ गते), जलवायू परिवर्तन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन वारे छलफल

२. विपद् तथा जलवायू परिवर्तनसंग सम्बन्धित दस्तावेजहरूको अध्ययन

३. योजना निर्माण गर्दा वडाहरूसँग स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका माथि छलफल (२०८० साल जेष्ठबाट)

४. स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति गठन तथा योजना निर्माण सम्बन्धी समिति गठन, साथै चुस्त रूपले उत्थानशील समिति सञ्चालन गर्न ३१ सदस्यीय समितिबाट आपत्कालिन निर्णायक तथा कार्य समिति तयार गरिएको (सबै समितिहरूको विवरण र उपस्थिति सुची अनुसुची नं. १ मा समावेश गरिएको),

५. वडा तथा टोल स्तरमा गएर सूचना संकलन गर्ने क्रममा ३ दिने विपद् जोखिम योजना निर्माण सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सबै १३ वटै वडा स्तरमा गरिएको थियो । त्यस अवधिमा वडा स्तरमा विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको गठन भएको, विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिका प्रतिनिधिहरूलाई विपद सम्बन्धी जानकारी, नेपाल सरकारद्वारा विभिन्न समयमा जारी भएका विपद् सम्बन्धी ऐन-कानून, नीति र निर्देशिका साथै यसको शब्दावली, विपद् चक्र, विपदको ऐतिहासिक समय रेखा विश्लेषण गरीएको, विभिन्न उपसमितिहरूको काम, कर्तव्य, अधिकार र जिम्मेवारीका विषयमा छलफल गरिएको थियो (जो अनुसुची नं. ४ मा राखिएको छ) र जलवायू परिवर्तन तथा विपद् संकटासन्तात तथा अनुकूलन मुल्यांकन एबं लेखाजोखा गरिएको, विगतका वर्षहरूमा भएको विपद्को आधारमा विश्लेषण, वडाको सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक अवस्थाबारे विश्लेषण गरिएको थियो ।

६. वडाबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा नगरपालिकाको विपद् जोखिम पार्श्वचित्र तयारी

७. संकटासन्न समुह जस्तै अपांग, जेष्ठ नागरिक, महिला, बालबालिका, दलित र जनजातीसंग विपद् जोखिम पहिचान र जोखिम न्यूनिकरण वारे परामर्श र सुभाव संकलन

८. जोखिम पार्श्वचित्रको आधारमा नगरपालिका स्थित सरोकारवालाहरुको सहभागितामा २ दिने उत्थानशीलका आधार पहिचान, वर्गीकरण र योजना तर्जुमा गोष्ठी (२०८०, फागुन १४ र १५ गते, नगरपालिका स्तरिय छलफल तथा योजना छनौट, पहिचान) साथै उपस्थिती सहभागीको विवरण अनुसूची नं. १ मा क्रमश समावेश गरिएकोछ ।

९. योजना तर्जुमा गोष्ठीको आधारमा विशेषज्ञ तथा योजना निर्माण समितिद्वारा योजनाको मस्यौदा लेखन कार्य

१०. मस्यौदा योजनामाथि नगरपालिका स्थित सरोकारवाला तथा योजना तर्जुमा समितिद्वारा अध्ययन, छलफल तथा पृष्ठपोषण (२०८० साल फागुन २२ गते मंगलवार) उपस्थिती सहभागीको विवरण अनुसूची नं. ५ मा गरिएकोछ ।

११. योजनाको सुभावलाई समेटी विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना तयारी

१२. पृष्ठपोषणलाई समेटी मस्यौदा योजनाको नगरपालिका स्थित सरोकारवाला निकायसंग छलफल र सुभाव संकलन

१३. तयारी स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजनालाई नगरपालिका परिषद्मा प्रस्तुती र अनुमोदन नक्सा नं. ५, योजना प्रक्रिया

प्रारम्भिक भेला (जलवायू परिवर्तन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन वारे छलफल)
नगरपालिका स्तरीय
वडा स्तरीय

दस्तावेजहरुको अध्ययन स्थानीय स्तर, सरकारी नीति, मार्ग निर्देशनजलवायू परिवर्तन तथा विपद् सम्बन्ध अनुसन्धान

जलवायू परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी गोष्ठी सञ्चालन
सचेतना अभिवृद्धि
जोखिम पार्श्वचित्र तयार पार्न आवश्यक जानाकारी संकलन

स्थलगत अध्ययन, समुहगत छलफल
योजना निर्माणमा आवश्यक तथ्यांक तथा जानाकारी संकलन
फरक प्रभाव अध्ययन
संकटासन्न समुहको पहिचान

जोखिम पार्श्वचित्र तयार प्राप्त तथ्यांक तथा जानाकारीहरुको विश्लेषण राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय नीति तथा मार्गनिर्देशन समावेश

योजना तर्जुमा गोष्ठी जोखिमका आधारमा सरोकारवाला निकाय वीच योजनाका कार्यक्रम पहिचान बहुआधार विश्लेषण विधि प्रयोग गरि क्रियाकलापहरुको प्राथमीकरण अनुमानित वजेत प्रस्ताव तथा विनियोजन

ड्राफ्ट योजना लेखनकार्य सरोकारवाला निकाय द्वारा योजनाको पृष्ठपोषण मस्यौदा योजना तयार

परिषद्मा मस्यौदा योजना प्रस्तुत तथा अनुमोदन

योजनाको स्थालनी (वजेट विनियोजन, कार्यान्वयन, अनुगमन, अचावधिक)

खण्ड २. भेरी नगरपालिकाको जलवायू परिवर्तन तथा विपद् जोखिम विश्लेषण

समग्र यस भेरी नगरपालिकाको विपद् जोखिम तथा जलवायू परिवर्तन विश्लेषण गर्नका खातीर वडा स्तरमा गएर सूचना संकलन कार्य गरिएको जसमा आवश्यकता वमोजिम निम्न औंजारहरुको प्रयोग गरिएको थियो र सोही अनुरूप आएका तथ्यांकहरु नेपाल सरकार र विभिन्न विश्वसनिय अनुसन्धानबाट प्राप्त विधिहरुद्वारा विश्लेषण गरिएको छ ।

- वडाहरुमा निर्माण गरिएको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजनाको विश्लेषण गरिएको ।
- प्रकोपहरुको जानाकारी, पहिचान, स्तरीकरण तथा विश्लेषण भएको ।
- विगतका वर्षहरुमा भएको विपद्को आधारमा विश्लेषण,
- विभिन्न स्थानीय स्तरमा रहेका जोखिम तथा समस्या बारे विश्लेषण,
- विभिन्न वडाहरुको सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक अवस्थाबारे विश्लेषण,
- विभिन्न प्रकोप पात्रो, मौसमी पात्रो, बाली पात्रो, व्यवसाय पात्रोहरुको बारे विश्लेषण,
- विभिन्न वडाहरुको स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधिकोबारे विश्लेषण,
- विभिन्न स्थानीय स्तरमा कार्यरत संघ-सम्प्रदायको अनुकूलन तथा विपद् व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुने क्षमताको विश्लेषण,

२.१ नगरपालिकाको प्रकोप स्तरिकरण

भेरी नगरपालिकामा प्रकोपको स्तरीकरण गर्नको लागि सरोकारवालाहरुको बीचमा विपद्बाट हुने गरेका क्षति र सम्भावित जोखिमको आधार मानी निम्न वमोजिम प्रकोपहरुको स्तरीकरण गरिएको छ । वडाहरुमा गरिएको खूब तथा निर्माण गरिएका स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजनाहरुमा समावेश गरिएका प्रकोपको विश्लेषण पश्चात त्यस वडाको कुन प्रकोप पहिलो छ, कुन दोश्रो र कुन तेश्रोमा छ, भनी जोडा स्तरीकरण विधिबाट क्रमशः स्तरीकरण गरिएको थियो । स्तरिकरण गर्दा त्यस वडामा कुन प्रकोपले बढी धनजनको क्षति गरेको छ त्यसलाई आधार मानेर छलफल गरिएको थियो । त्यस विश्लेषण अनुसार पहिलो, दोश्रो र तेश्रो नम्बरमा पनि प्रकोपलाई विशेष महत्व दिएर सूचना विश्लेषण गर्दा वडाहरु बहु प्रकोपबाट प्रभावित भएको देखिन्छ ।

यस्तै गरि जिल्लाको विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना २०८० अनुसार यस पालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरुमा सडक दुर्घटना, पहिरो तथा बाढी रहेका छन् । साथै नगरपालिकामा निर्मित विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना २०८० अनुसार भूकम्प, पहिरो, बाढी, चट्यांग, हावाहुरी, सडक दुर्घटना, वन्य जन्तु आक्रमणका दृष्टिकोणले उच्च जोखिममा देखिन्छ भने आगलागी, महामारीका दृष्टिकोणले मध्यम जोखिममा देखिन्छ ।

भेरी नगरपालिकामा प्रकोपको स्तरिकरण गर्नको लागि वडाहरुमा निर्माण गरिएका स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजनाहरुको विश्लेषण पश्चात र सरोकारवालाहरुको जानाकारी वमोजिम भूकम्प, पहिरो, बाढी, खडेरी, महामारी, जंगली जनावरको आतंक (वाँदर, मुसा, सर्पदंस), दुर्घटना, हावाहुरी, आगलागी, असिना, चट्याङ्ग, भिरबाट खस्ने, रोगकिरा, मिचाहा प्रजाती जस्ता प्रकोपहरु मुख्य रहेका छन् भने उक्त प्रकोपहरु क्रमशः यहाँ बढी समस्या दिने गरेका छन् । भुकम्पलाई नेपालकै पहिलो प्रकोप भएकोले यहाँको लागि पनि प्रमुख प्रकोपमा नै राखिएको छ ।

प्रकोप स्तरिकरण गर्दा वडामा गरिएको सर्वे वमोजिम पहिरोलाई ७ वटा वडाले पहिलो प्राथमिकतामाका साथै प्रभाव विश्लेषण गर्दा प्रभावित गर्ने पहिलो रहेको छ, त्यस्तै २ वडाले दोश्रो प्राथमिकतामा राखेका छन् र ३ वडाले तेश्रो प्राथमिकतामा राखेका छन् भने २ वडाले बाढीलाई पहिलो पहिलो प्राथमिकतामाका साथै प्रभाव विश्लेषण

गर्दा प्रभावित गर्ने दोश्रो रहेको छ, त्यस्तै १ वडाले दोश्रो प्राथमिकतामा राखेका छन् तथा १ वडाले तेश्रो प्राथमिकतामा राखेका छन्। यसै गरि २ वडाले खडेरीलाई पहिलो प्राथमिकतामाका साथै प्रभाव विश्लेषण गर्दा प्रभावित गर्ने तेश्रो रहेको छ, १/१ वडाले दोश्रो तथा तेश्रो प्राथमिकतामा राखेका छन्। महामारीको प्रकोप स्तरीकरणमा २ वटा वडाले दोश्रो प्राथमिकतामा त्यस्तै ३ वडाले तेश्रो प्राथमिकतामा राखेका छन्। जंगली जनावरको आतंकका साथै बहुला कुकुरको टोकाईलाई १ वटा वडाले पहिलो त्यस्तै १ वडाले दोश्रो र २ वडाले तेश्रो प्राथमिकतामा राखेका छन्। साथै ३ वडाले आगलागीलाई दोश्रो र ३ वडाले पहिलो प्राथमिकतामा तेश्रो प्राथमिकतामा राखेका छन्। यसै गरि दुर्घटनालाई १ वडाले पहिलो र १ वडाले दोश्रो प्राथमीकतामा राखेका छन्। चट्याङ्ग, हावाहुरी, असिना, भिरबाट लड्ने, रोग किरा फट्यांगा, मिचाहा प्रजातीको विस्तार पनि यस नगरपालिकामा हुने गरेका प्रकोपहरु रहेका छन्। यसै गरि जोडि तुलना विधि प्रयोग गरि स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना निर्माणका चरणमा समावेश सहभागीहरूबाट प्राप्त तथ्यांक वमोजिम निम्न जानाकारी तथा तालिका पाईन्छ।

प्रकोप	पहिरो	बाढी	आगलागी	हुरीबतास	खडेरी	जनावर आतंक	चट्याङ्ग	दुर्घटना	रोग किरा	असिना	भिरबाट खस्ने	महामारी
पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	जनावर आतंक	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
आगलागी				हुरीबतास	खडेरी	जनावर आतंक	आगलागी	दुर्घटना	आगलागी	आगलागी	आगलागी	महामारी
हुरीबतास					खडेरी	जनावर आतंक	हुरीबतास	दुर्घटना	हुरीबतास	हुरीबतास	हुरीबतास	महामारी
खडेरी					खडेरी		खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी
जनावर आतंक						जनावर आतंक	जनावर आतंक	महामारी				
चट्याङ्ग							दुर्घटना	चट्याङ्ग	असिना	चट्याङ्ग		महामारी
दुर्घटना								दुर्घटना	दुर्घटना	दुर्घटना	दुर्घटना	महामारी
रोग किरा									असिना	भिरबाट खस्ने		महामारी
असिना										असिना		महामारी
भिरबाट खस्ने												महामारी
महामारी												
जम्मा अङ्क	११	९	४	५	९	७	२	६	०	३	१	८
स्तर	पहिलो	दोश्रो	आठौं	सातौं	तेश्रो	पाँचौ	दशौं	छैठौं	बाह्रौ	नवौं	एघारौं	चौथो

तालिका नं. ५, प्रकोपको स्तरीकरण

माथीको तालिका र योजना तर्जुमा छनोट चरणका सहभागीहरु विच गरिएको छलफल वमोजिम यस भेरी नगरपालिकामा पहिरो पहिलो प्रकोप, दोश्रोमा बाढी तेश्रोमा खडेरी, महामारी चौथो, जंगली जनावरको आतंक (वाँदर, मुसा, सर्पदंस) पाँचौ, छैठौमा दुर्घटना, हुरीवतास सातौं, आगलागी आठौं, असिना नवौं, चट्याङ्ग दशौं र भिरबाट खस्ने एधारौंमा रहेको पाईएको छ । हाल आएर वालिनालीमा रोगकिरा, मिचाहा प्रजातीको फैलावटको प्रकोप देखापरको जानाकारी पाईन्छ । भूकम्पको प्रकोप समग्र नेपालको जस्तै रहेको छ साथै २०८० साल कार्तिक १७ गतेको भूकम्पबाट जोखिममा वृद्धि गरेको छ ।

२.२ प्रकोप पात्रो :

वडा तथा नगरपालिकाबाट संकलन गरिएको सुचना र वडाहरुमा निर्माण गरिएको विषद् व्यवस्थापन योजनाको अध्ययनको आधारमा प्रकोप, गर्मी जाडो हुने समय, वर्षाको समयको मौसमी पात्रो तयार गरिएको छ । विभिन्न प्रकोपले कुन कुन महिनामा मानिसहरु बढी संकटासन्न हुन्छन भन्ने तलको तालिकाले देखाउंदछ । तलको तालिका वमोजिम मौसमी पात्रोको विश्लेषण गर्दा पहिले भन्नाले २०४० साल अधिको समय (करिव ३० वर्ष अधिको) र अहिले भन्नाले ४० साल पछि परिमार्जन गर्ने मिति सम्मको समयलाई जनाउँदछ ।

(क) प्रकोप पात्रो

प्रकोप र महिना	३० वर्ष	बैशाख	जेष्ठ	असार	श्रावणभदौ	असोज	कार्तिक	मंसिरपौष	माघफागुनचैत्र
पहिरो	पहिले								
	अहिले								
वाढी	पहिले								
	अहिले								
जंगली जनावर आतंक	पहिले								
	अहिले								
सङ्क दुर्घटना	पहिले								
	अहिले								
आगलागी	पहिले								
	अहिले								
महामारी	पहिले								
	अहिले								
चट्याङ्ग	पहिले								
	अहिले								
असिना	पहिले								
	अहिले								
हावाहुरी	पहिले								
	अहिले								
खडेरी	पहिले								
	अहिले								
रोगकिरा तथा मिचाहा प्रजाती	पहिले								
	अहिले								

तालिका नं ६ प्रकोप पात्रो

माथीको तालिका नं. ६ अनुसार छलफलका क्रममा कार्योजना निर्माणको वेलाको आँकडामा खासै परिवर्तन अनुभव नगरिएको देखिए पनि मुख्य जलवायू उत्पन्न प्रकोपहरूको विश्लेषण गर्दा आगोलागी र असिना पर्ने समयमा परिवर्तन देखिएको छ। अनियमित वर्षा र बढ्दो शहरिकरणका साथै खेतीपातीका कारण खडेरीको प्रकोप हाल आएर बढेको समुदायबाट महशुस भएको पाईन्छ। हावाहुरी पनि पहिलेको तुलनामा अहिले धेरै वढि समय हुने गरेको छ, भने चट्याङ्ग जुनसुकै वेलामा पर्ने र यसको दर अहिले वृद्धि हुँदै गएको पाईन्छ। जंगलि जनावर विशेषत बाँदर, मुसा, मृग, दुम्सीका कारण खेतीपातीमा हुने नोक्सानको महिनामा वृद्धि आएको छ। पहिरो तथा वाढीको तिव्रता पनि पहिले भन्दा अहिले वढि देखिएको छ। साथै, अन्य प्रकोपहरू पनि पहिलेभन्दा बढी र बारम्बारता पनि बढेको देखिन्छ। त्यसै गरि असिना हुने समयमा पनि वृद्धि भएको पाईन्छ। जलवायू परिवर्तनकै असर तथा बसाई सराई र सुख्खा भू भाग भएका कारण रोगकिरा तथा मिचाहा प्रजातीको आक्रमण पहिलेको भन्दा अहिले प्रचुर मात्रामा बढ्दै गएको देखिन्छ। भिरालो जमिन वनावट, नयाँ निर्मित अव्यवस्थित सङ्क बाटो र आवत जावत बढी भएका कारण ढुंगा खसि चोट लाग्ने, सवारी साधन दुर्घटना वा भिरबाट लड्ने समय बढेको

देखिन्छ । शिक्षाको कमी र शुद्ध खानेपानी तथा सरसफाईमा कमी हुनाका कारण साथै कोभिड, भाईरल फिवर र भाडापखालाको महामारीको प्रकोप देखिन्छ ।

(ख) मौषमी पात्रो

मौषमी पात्रो विधि यस क्षेत्रको हावापानी तथा मौषममा जलवायू परिवर्तनको असरको स्तर विश्लेषण गर्न प्रयोग गरिएको छ । यस विधिमा पहिले र अहिलेको वर्षा पर्ने, जाडो हुने, हिँउ पर्ने समयमा आएको परिवर्तनबारे विश्लेषण गरिएको छ ।

मौषम	महिना											
	बै.	जे.	अ.	श्रा.	भा.	आ.	का.	मं.	प.	मा.	फा.	चै.
मनसुन वर्षा	३० वर्ष अधि											
	अहिले											
हिउदे वर्षा	३० वर्ष अधि											
	अहिले											
गर्मी	३० वर्ष अधि											
	अहिले											
जाडो	३० वर्ष अधि											
	अहिले											
तुषारो	३० वर्ष अधि											
	अहिले											

तालिका नं. ७ मौषमी पात्रो

माथीको तालिका नं. ७ अनुसार छलफलका क्रममा योजना निर्माणको वेलाको आँकडामा खासै परिवर्तन अनुभव नगरिएको देखिए पनि गर्मिको समय पहिला भन्दा बृद्धि भइरहेको, पछाडी सरेको छ र एकासी गर्मि वढ्ने र वर्षामा पनि अनियमिता भएको छलफलवाट निश्कर्ष निस्केको थियो । वर्षा हुने समय पनि पहिलाको तुलनामा कम र शुरुको वर्षा अलि पछि धकेलिएको र हिँउदमा वर्षा हुने क्रम रोकिने देखाएको छ । जाडो हुने समयावधिमा कमी रहेको र जाडोपनको मात्रा घटेको महशुस गरिएको छ । तुषारो पर्ने समयावधिमा कमी रहेको छ ।

(ग) बाली पात्रो

बाली पात्रो विधि यस क्षेत्रको बालीमा जलवायू परिवर्तनको असरको स्तर विश्लेषण गर्न प्रयोग गरिएको छ । यस विधिमा पहिले र अहिलेको बाली लगाउने तथा काट्ने समयमा आएको परिवर्तनबारे विश्लेषण गरिएको छ ।

बाली र महिना	३० वर्ष पहिले र अहिले	बै.	जे.	अ.	श्रा.	भा.	आ.	का.	मं.	पै.	मा.	फा.	चै.
धान रोप्ने	पहिले			✓	✓								
	अहिले			✓	✓								
धान भित्राउने	पहिले							✓	✓				
	अहिले							✓					
मकै लगाउने	पहिले	✓											✓
	अहिले											✓	✓
मकै भित्राउने	पहिले			✓	✓								
	अहिले		✓	✓									
आलु लगाउने	पहिले							✓	✓				
	अहिले							✓	✓				
आलु भित्राउने	पहिले									✓			
	अहिले									✓			

प्याज लगाउने	पहिले						✓	✓		
	अहिले						✓	✓		
प्याज भित्राउने	पहिले		✓	✓						
	अहिले		✓	✓						
गोलभेंडा रोज्ने	पहिले									
	अहिले		✓	✓			✓			
गोलभेंडा भित्राउने	पहिले									
	अहिले				✓	✓		✓		
सिमी लगाउने	पहिले					✓				
	अहिले									
सिमी भित्राउने	पहिले						✓	✓		
	अहिले									

तालिका नं द मा बालि पात्रो

माथीको तालिका नं. द लाई विश्लेषण गर्दा यस नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरूमा मुख्य बालीका रूपमा धान र मकै खेती गरीन्छ। छलफल तथा अन्तर्क्रियाबाट स्पष्ट रूपमा बालीमा जलवायू परिवर्तनको असर देखिन थालेको निष्कर्षमा पुग्न सकिन्छ। उदाहरणको लागि धान लगाउने समय पारम्परिक रूपमै चलिआए पनि हाल यसको पाक्ने समय तथा लगाउने समयमा निरन्तरता रहेको पाइदैन, पहिलाभन्दा १ महिना अगाडी नै लगाउने र पाक्नको लागि पनि १ महिना पहिले पाक्ने गरेको छ, गर्मीयाम छिटो नै शुरु हुने हुँदा छिटो बालि लगाई छिटो नै पाक्न थालेको स्थानीय समुदाय बताउँछन्। धानको जस्तै मकैको खेतीमा पनि रहेको छ। बिगतमा फागुन र चैत्रमा लगाइने मकैबाली हाल पनि सोही समयमा नै लगाउने गरेको छन्। खेती पद्धतीमा भने परिवर्तन भएको पहिले धान बालीमा गाई भैसीको मात्रै मल हाल्ने गरेको र हाल यूरिया मल प्रयोग गर्ने गरेका छन्। नगदे बाली खासै नगर्ने र घरमै खानको लागि आलु, गोलभेंडा, सिमी, प्याज जस्ता लगाउने यस स्थानमा हाल आएर सिंचाई प्रविधियुक्त तथा सुधारीएका वीउको उपलब्धताका कारण धेरै किसानहरु तरकारी खेती तर्फ आकर्षित भएको देखिन्छ। आलु खेतीको समय तालिकामा फेरवदल भएको देख्न सकिन्न। गोलभेंडा खेती जस्ता आर्थिक आर्जन हुने खेती वृद्धि हुँदै आएको छ, भने कृषकहरु पनि सो खेती तर्फ आकर्षित भएको पाईन्छ, तर लामो खडेरी, जंगली जनावर र तुषारोको समस्याले उनीहरूलाई दुःख दिने गरेको देखिन्छ।

घ) व्यवसाय- पात्रो

जीविकोपार्जनका हिसावले आजभोलि कृषी व्यवसाय संगै अन्य व्यवसाय पनि संचालन गर्ने गरेका छन्। धानहरु बेच्ने गरेको, तरकारीहरु लगाई किन्तु नपर्ने र वैदेशिक रोजगारको लागि बाहिर जाने गरेको छन्।

व्यवसाय र महिना	३० वर्ष पहिले र अहिले	बै	जे	ऋ	श्रा	भ	अ	क	मं	पौ	मा	फा	चै
वैदेशिक रोजगार	पहिले									✓	✓	✓	
	अहिले	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
पशुपालन बाखा, भैसी	पहिले	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	अहिले	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
कृषी (तरकारी खेती)	पहिले	✓	✓	✓									
	अहिले	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
होटेल	पहिले												
	अहिले	✓	✓				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

तालिका नं :९ व्यवसाय पात्रो

यस तालिकावाट के स्पष्ट हुन्छ भने सुरुको समयमा निर्वाहमुखी खेती तथा पशुपालन (बाखा, भैसी) प्रणाली अपनाई जीवन निर्वाह गरेका समुदायका सदस्यहरू अहिले विस्तारै सडक सञ्जालको पहुँचताका साथै स्थानीय सरकारको अवधारणा, प्रविधि र प्रचार प्रसारका कारण व्यवसायिक कृषि खेतीका साथै बैकल्पिक आयआर्जनका लागि वैदेशिक रोजगार, होटल व्यवसाय तर्फ अगाडी बढेको पाइन्छ ।

२.३ विपद्को ऐतिहासिक समय रेखा :

योजना निर्माण चरणमा समुदायलाई त्यस बडा अर्थात नगरपालिकामा विगत ५० वर्ष देखि कुन कुन विपदका घटनाहरू घटे र त्यसले कहां कति क्षति गर्यो भनी सोधिएको र मुख्य मुख्य विपदका घटनाहरू यस प्रकार रहेको छ ।

विपद्	साल र महिना	स्थान	क्षतिको विवरण
पहिरो	वि. सं. २०७७ साल साउन	पिपलचौर पश्चिम रुकुमको मानिस पिपे	काम गर्नको लागि आएको २ जना मानिस मृत्यु
भल/बाढी	वि. सं. २०६५ साल देखि हाल सम्म	बडा नं १ (साविकको द,९) भेरी नदीको बाढी	करिब ३२ हेक्टर र ६२ रोपनी खेत नष्ट, करिब २७ करोड ४८ लाख बराबरको खेती योग्य जमिन क्षति भएको । १८ जना मृत्यु
	वि. सं. २०६५ साल देखि हाल सम्म	बडा नं १ होलु खोला	करिब १० रोपनी खेत नष्ट, करिब ६० लाख बराबरको खेती योग्य जमिन क्षति भएको । १० जना मृत्यु
आगलागि	वर्षेनी	बडा भरि	वार्षिक ५ लाख बराबरको क्षति हुने गरेको, सामुदायिक बनहरूमा फागुण देखि जेठ महिना सम्म डढेलो लगाउने लगाइ २०६२ साल जेठ महिनामा आगो निभाउन जाने कममा १ जना मृत्यु
भुकम्प	वि. सं. २०७२ बैशाख १२	सबै बडा	भुकम्पको कारण कैयौं घर पूर्ण क्षति भएको, प्राय घरहरू पनि आंसिक रूपमा क्षति भएको ।
सडक दुर्घटना	वि. सं. २०७६ साल	रावतगाउँ	बसको कारण १ जनाको मृत्यु
पहिरो	वि. सं. २०६५ सालमा निरन्तर	सिमलचौर तातोपानी बडा नं. २	खलंगा पाँचकाटिया जाने जाजरकोट जुम्ला सडक खने पछि वर्षेनी पहिरो गइ करिब १० रोपनी खेती लगाउने बारी नष्ट भएको र २ बटा घर बगाएको, जाजरकोट जुम्ला सडकमा सरकारको सहयोगमा लगाएको ग्याभिड, वाल बगाएको, करिब १४ लाख बराबरको क्षति भौतिक क्षति र ग्याभिड, वाल, पर्खाल सरकारको सहयोगको करिब ३० लाख क्षति भएको, वर्षेनी ५ लाख बराबरको सिंचाइको कुलो क्षति हुने गरेको, करिब ८ रोपनी जंगल नष्ट, दारखोला बाट बनाएको सिंचाइको कुलो करिब ६० मिटर बगाएको ।
भल/बाढी	वि. सं. २०४५ साल भदौ	दार खोला	करिब २० रोपनी खेत क्षति, ४ घटट र सिंचाइको कुलो क्षति, करिब १७ लाख बराबरको क्षति भएको
बहुला कुकुरले टोकको	वार्षिक	बडा नं २ सबै ठाउँ	करिब १५० जना मानिसलाई टोकेको गाईवस्तु करिब २०० जति टोकेको करिब ३ लाख बराबरको क्षति हुने गरेको कुकुरले टोकी २

			जना मृत्यु
भिर र रुखबाट खस्ने	वार्षिक	वडा नं २ को सबै ठाउँमा	वार्षिक वडा नं २ मा भिर रुखबाट लडेर घाइते हुने गरेको
सडक दुर्घटना	वि. सं. २०७० साल वैशाष	तातोपानी बाहुनथाना हुदै जुम्ला सडक मार्ग जोड्ने	२ जनाको मृत्यु सानो जिप पल्टेर
पहिरो	वि. सं. २०७४ साल साउन	ठाटी बाघखोर वडा नं. ३	थुपारिएको पुरुवा माटो मनसुनको समयमा अचानक बगेर ३ वटा घर पूर्ण रुपमा नष्ट भएको र ५ रोपनी बारी नष्ट भएको । करिब ४५ लाख बराबरको क्षति भएको ९ जनाको मृत्यु भएको
हावाहुरी	वि. सं. २०७७ साल चैत्र वैशाख	विजय प्रा.वि (स्याला)	ट्रसवाला छाना उडाएको करिब १ लाख ५० हजार बराबरको क्षति भएको
आगलारी	वि. सं. २०७५ साल भदौ	थाप्लेचौर सिलिण्डर लिक भएर आगलारी भएको	एक तला घर क्षति भएको ४ जना मानिस घाइते हाल सम्म घाइतेको समय समयमा उपचार गराइ राख्नु पर्ने करिब ८० लाख बराबरको क्षति भएको
कोरोना महामारी	वि. सं. २०७८ साल	वडा नं ३	करिब सम्पूर्ण टोलमा कोरोना लागेको ३ जनाको मृत्यु
पहिरो	वि. सं. २०६६ साल साउन २६	बोहोरा टोल वडा नं. ४	१ घर पूर्ण क्षति, २ गोरु, १ भैसी, ५ बाखा, १० रोपनी पाखाबारी क्षति, तत्कालिन १५ लाख बराबरको क्षति, ९ जना मानिसको मृत्यु
	वि. सं. २०७६ साल साउन	भगवती टोल साउनेपानी माथि	३ रोपनी पाखाबारी र १५ लाख बराबर क्षति १ बालक ८ वर्षको घाइते
	२०६३ असार	बाहुन बारा	१ घर पूर्ण क्षति, २ पूरुष घाइतेमा १ पूर्ण अपाडग
सडक दुर्घटना	वि.सं २०७४	बोहोरा टोल	१ बस पूर्ण क्षति, करिब ३ करोडको क्षति ५५ जना मृत्यु ७ जना घाइते
	वि.सं २०७२ मंसिर	बोहोरा टोल, भूल्के	१ ट्याक्टर पूर्ण क्षति ३० लाख १ पुरुष २२ वर्षको मृत्यु
	वि.सं २०६८ असार	खहरे खोला	१ ट्याक्टर पूर्ण क्षति ३५ लाख २ पुरुप मृत्यु १ घाइते
	वि.सं २०७९ फागुण	खहरे खोला	१ ट्याक्टर पूर्ण क्षति ३५ लाख १ पुरुष मृत्यु १ घाइते
	वि.स. २०७९ साउन महिना	रानागाउँ टोल	१ बाइक आंशिक क्षति २ लाख १ पुरुष, १ महिलो २४ वर्षको, १ बालक घाइते
	वि.स. २०६६ असोज महिना	शान्ति चौतरा	बस दुर्घटना १ महिला करिब ५५ वर्षको मृत्यु
	वि.स. २०८० साउन महिना	गैरीखाली	बाइक दुर्घटना ३ लाख १ पुरुष घाइते करिब ४२ वर्ष
खडेरी	२०७६	बोहोरा, मूलपानी, इउरी, फूलबारी र भेरी वडा नं ४ का सबै टोलहरुमा	३०० घरधुरी प्रभावित चिन्ता, पानीको अभाव, खेतीबाली नष्ट ४ करोड बराबर, बनजंगलको बोटिविरुवा सूकेको, आगालारी बढेको

जंगली जनवार आतंक	१२ महिना हरेका वर्ष	वडा नं ४ का सबै बस्तीमा	बालीनाली नष्ट गर्ने चिन्ता, हरेक वर्ष वडा भरि ५० लाख बराबरको क्षति
हावाहुरी	वि. स. २०६३ चैत्र	मूलपानी	१५ घरको छाना, १ वटा विद्यालयको छाना उढाएको, अन्नबाली नोकसान पुर्याएको, ३० लाख बराबरको क्षेती वडा भरिमा, बन जंगल रुखविरुद्धालाई क्षति पुर्याएको
आगलागी	वि. सं. २०७८ चैत्र	इउरी टोल	२ करोड बराबर आर्थिक क्षति, ३ हेक्टर जंगल जलेर नष्ट भएको
	वि. सं. २०७७ भदौ	शान्ति चौतरा	१ घर पूर्ण नष्ट, घरको सबै जायजेथा नष्ट ६० लाख जति क्षति १ महिला २२ वर्ष, १ पुरुष ५५ वर्षको
	वि. स. २०७४ वैशाख	भगवति सामुदायिक वन	२ महिला, घाइते करिब २० रोपनी जलेर नष्ट भएको
	वि. स. २०६५ वैशाख	बाहुनबारा	१ घर पूर्ण जलेर नष्ट, जायजेथा सम्पूर्ण ५० लाख १२ वर्षको बालक घाइते र १ पुरुष करिब ३५ को घाइते
महामारी	कोभिड-१५		वडा भरिको मानिस प्रभावित, २ जना महिला, १ पुरुष मृत्यु
पहिरो	वि. सं. २०५३ साल भदौ	इवर पान्लाटा वडा नं. ५	खेतियोग्य जमिन र अस्थायी घर को क्षेती, ६० लाख बराबरको क्षति ९० रोपनी बारी नष्ट
खडेरी	२०७१	छिप्रेना डाङ्डे खोलामूहान	२२ घरधुरी प्रभावित पानीको अभाव
	२०७६ वैसाख	सालटाकुरा सौनखोला	३० घरधुरी प्रभावित पानीको अभाव
हावाहुरी	वि. स. २०६६ साउन	वडा नं. ५ को सबै ठाउ	१०० घरको छाना, ३ वटा विद्यालयको छाना उढाएको, तरकारी तथा फलफूलको खेतीमा पनि नोकसान पुर्याएको २५ लाख बराबरको क्षेती
	वि. स. २०४८ साल	इवरको चिसापानी	परालको टौवा ढल्दा १ जना पुरुषको ज्यान गएको
रुख र भिरको दुर्घटना	वि. स. २०५१ कार्तिक	छिप्रेना पारीगाँऊ भिरवाट लडेको	२ जना पुरुषको मृत्यु भएको ।
	वि. स. २०६१ पौष	सालटाकुरा काभ्रीमा रुखबाट लडेको	१ जनाको मृत्यु भएको ।
	वि. स. २०६५ चैत्र	सालटाकुरा काभ्रीमा रुखबाट लडेको	१ जनाको मृत्यु भएको ।
	वि. स. २०६६ साल जेष्ठ	सालटाकुरा काभ्रीमा रुखबाट लडेको	१ जनाको मृत्यु भएको ।
	वि. स. २०६४	छिप्रेना डावटोल भिरवाट लडेको	१ जना घाइते भएको र हाल अपाङ्ग रहेको
	वि. स. २०७० साल असोज महिना	इवर रुखबाट लडेको	१ जनाको मृत्यु भएको ।
	वि. स. २०७१ साल कार्तिक	इवर ढुङ्गेखानीमा लडेको	१ जनाको मृत्यु भएको ।
	वि. स. २०७२ साल मंसिर महिना	इवर ढुङ्गेखानीमा लडेको	१ जनाको मृत्यु भएको ।

	वि.स. २०७७ साल जेष्ठ महिना	इवर शाहीटोल बड्डी खोला मुहानमा लडेको	१ जनाको मृत्यु भएको ।
चट्याड	वि.स. २०७६ साल	इवर माखगाउ	१ जना बालिका घाइते र १ पाडा मरेको र १ जना बालिका घाइते
	वि. सं. २०७८ साल असोज १६	इवरको सालघारी	१ जना बालक घाइते भएको । १२ गाइ र गोरु मरेको । १ घरको सामान्य क्षेत्री भएको । ४ लाख बराबरको क्षेत्री १ जना बालक घाइते भएको ।
पहिरो	वि. सं. २०४९ साल श्रावण	गंगटिया लेकटोल सन्द्रासैन वडा नं. ६	गोठ र खेतियोग्य जमिन क्षति र २ जनाको मृत्यु ५ रोपनी बारी नष्ट
	वि.स. २०६४ साल	गंगटिया धोतीगाढा	१ जना ज्यान गएको, २०० रोपनी खेत, पाखा र ४ घर जोखिममा, २८ लाख बराबरको क्षति
हावाहुरी	वि.स. २०५७ साउन	वडा नं. ६ को सबै ठाउ	७ घर ठुलो क्षति र ८० घर जति सामान्य क्षति
चट्याड	वि.स. २०५५ साल	भेरे मालिका	२ जना नेपाली सेनाको मृत्यु भएको
पहिरो	वि. सं. २०३५ साल, साउन	दोकान टोल वडा नं. ७	६० घर क्षति तथा विस्थापित डर त्रास १४ लाख बराबरको क्षति छैन ३०० रोपनी खेत नष्ट,
	वि. सं. २०७७ साल, साउन	दोकान टोल	३ वटा घट्ट क्षति, १५ लाख बराबरको क्षति, १ जनाको मृत्यु र १ जना घाइते ६ रोपनी खेत, बारी, जंगल क्षति
आगलागि	वि. सं. २०५५ साल, बैशाख	रुपाकोट	४ गाई, ३ गोरु, १ भैसी, १ गोठ, लत्ताकपडा र २ लाख बराबरको क्षति
	वि. सं. २०७७ साल, जेठ ५ गते	खातिगाउँ टोल	१००० मी. खा.पा. यो. को पाइप, १००० मी. सिंचाइ पाइप, १० वटा बाखा, ४ वटा गोरु, १ पाडा, १ घर, १ गोठ जलेर नष्ट डर त्रास, २ करोड बराबरको क्षतिर ७० हेक्टर जंगल जलेर नष्ट
	वि. सं. २०८० साल, बैशाख २८ गते	रुपाकोट टोल	४० लाख बराबरको क्षति १ जनाको मृत्यु २ हेक्टर जंगल नष्ट
हैजा महामारी	वि. सं. २०५२ साल, चैत्र	वडा भरि	डर त्रास, मानसिक तनाव, १३ जनाको मृत्यु
	वि. सं. २०६६ साल, साउन	वडा भरि	८ जनाको मृत्यु
कोभिड महामारी	वि. सं. २०७७ साल, जेठ	दोकान	१ जनाको मृत्यु
हावाहुरी	वि. सं. २०७६ साल, बैशाख	पुन्मा	सरस्वती मा.वि.को छाना, १ घरको छाना उडाएको र १ लाख बराबरको क्षति
	वि. सं. २०७६ साल, जेठ	दोकान	४ घर र चन्द्रज्योति आ.वि.को छाना उडाएको, ७ लाख बराबरको क्षति
बाढी	वि.सं. २०६२	वडा नं ८, भुइपुन्न	बाढीका कारण ३ वटा घट्टहरु बगाएको, करिब १५ लाख बराबरको अर्थिक क्षति भएको अन्दाजी २१ वर्षको १ जना महिला बगाएको करिब १२ रोपनी जग्गा बगाएको

पहिरो	वि.सं. २०६९	वडा नं. ८, च्यामे धारा	जमिन भासिने गरेको साथै २ घर सहित गोठ विस्थापित भएको र खानेपानीको मुहान सुकेका, करिब ४० लाख बराबरको आर्थिक क्षति भएको, अन्दाजी १० रोपनी खेत बगाएको
चट्याङ्ग	वि.सं. २०७४	वडा नं. ८, गिमा	१ सोलार प्यानल र ३ वटा मोवाइल पुर्ण रूपमा क्षति भएको, ७ जना मानिस घाइते भएको
महामारी	वि.सं. २०५४	वडा नं. ८ का सबै टोलमा	हैजाको कारण बालक देखि बृद्ध सम्मका करिब १० जनाको मृत्यु भएको
	वि.सं. २०६६	वडा नं. ८ का सबै टोलमा	हैजाको कारण यस वडा भित्रका सबै मानिस विरामी परेको
भूकम्प	वि. सं. २०७२ वैशाख १२ गते	वडाका सबै टोलहरूमा असर	३५० घर जति सामान्य क्षति भएको
भूकम्प	मिति २०५१ साल असोज महिनामा	वडा ९ भरी	११ वटा घरहरूमा क्षति भएको, ३ लाख ३० हजार बराबरको क्षति भएको
चट्याङ्ग	२०६० साल श्रावण ७ गते	पोखरा भुर	१ खसी र १ भैसी मारेको ३ जना मृत्यु २ जना घाइते
महामारी भाडा पखाला	मिति २०७६ देखि	बाँसकोट नाउली वडा नं ९ भरी	१२ जनाको मृत्यु
महामारी कोरोना	मिति २०७६ देखि २०७७ सालसम्म	वडा नं ९ भरी	१ जनाको मृत्यु
पहिरो	मिति २०५६ साल देखि २०८० साल सम्म वडा नं ९ भरीको विभिन्न ठाउँमा	झुप्रा खोला	९ वटा घर चर्किएको भासिएको, ४० रोपनी बराबरको खेत गरी अनुमानित ६ लाख जति क्षति भएको बोट विरुवा र पानीको मुलमा क्षति
आगलागी	मिति २०५५ साल	पोखरा टोल	अनुमानित ५० देखि ६० हजार सम्मको क्षति भएको १ जनाको मृत्यु भएको वन विनास भएको
हुरीबतास	मिति २०७७ साल	वडा नं ९ भरी	घरहरू र विद्यालयको छाना भत्किएको, अनुमानित २ लाख ५० हजार क्षति, बोट विरुवाहरू भाँचिएको
भूकम्प	मिति २०४५ साल भाद्र ५	वडा १० भरी	घरहरू चर्किएको विद्यालयहरू चर्किएको ५० हजार बराबरको क्षति भएको
महामारी भाडा पखाला	२०६४ साल साउन ३० गते	वडा १० भरी	विरामीहरूको औषाधी उपचारमा रु ५० हजार बराबरको अनुमानित खर्च भएको १ जनाको मृत्यु भएको
आगलागी	मिति २०५० साल पुस १५ गते	पल्सेनी टोलमा	५० हजार बराबरको खर्च भएको १ जनाको घाइते भएको
सडक दुर्घटना	मिति २०७१साल मंसिर ४ गते	रावत गाउँ	बस दुर्घटना, ५४ जना मृत्यु भएको
	मिति २०७८ साल वैशाख २० गते	विराले टोलमा	टायक्ट्रॉ दुर्घटना १ जनाको मृत्यु
हावाहुरी	मिति २०७४ देखि २०७५ साल सम्ममा	वडा भरी	नुवागाउँ टोलमा विद्यालयको जस्ता उडाएको १ लाख बराबरको क्षति भएको
बाली नालीमा किरा	मिति २०७७ देखि ८० साल सम्ममा	वडा भरी	भोकमरी चलेको ५० लाख बराबरको क्षति भएको सबै अन्न बाली सुकेको, उत्पादनमा

			कमि आएको
विद्युत बाट क्षति	मिति २०७७ देखि २०८० साल सम्मा	रावत टोल	१ जनाको मृत्यु करेन्ट लागेर घरहरू ५ वटा पुर्ण क्षति र १२० वटा घर आंशिक क्षति घर निर्माण र पुनः निर्माणमा करिब ४ लाख रकम खर्च भएको
भुकम्प	२०४५ भद्रै ५	जगतिपुर वडा नं. ११	घर बगेको र जग्गा पुरेको एकजना २ वर्षको बच्चाको मृत्यु भएको सडक भृत्किएको र खोलाको बगर धेरै थुप्रिएको
बाढी पहिरो	२०६७ असार १६	महतरा गाउँ जिउला	घर बगेको र जग्गा पुरेको एकजना २ वर्षको बच्चाको मृत्यु भएको सडक भृत्किएको र खोलाको बगर धेरै थुप्रिएको
कोभिड १९ (कोरोना भाइरस)	२०७७ जेष्ठ १३ र असार ०९	बाँहुन गाउँ र मटेला लगायत सबै टोल	५३ वर्ष र ५१ वर्षका २ जना पुरुषको मृत्यु
लम्पी स्किम	२०७९ चैत्र २३ देखि २०८० जेष्ठ ३० हाल सम्म	भेरी न.पा. ११	समाजमा नकारात्मक असर पशु, चौपायको नोक्सानीका कारण करिब २.७५ लाख खर्च गोरु र गाई करिब ४१ वटा मरेको
जंगली जनावर आतंक	२०७५/७६ देखि हालसम्म	वडा नं. १२ का सबै क्षेत्रमा	मानसिक डर, त्रास अन्नबाली नगदेबालीमा बर्षेनी कुल उत्पादनको ४० प्रतिशत क्षति
बाढी पहिरो	२०३८	धाइरा	५ वटा भैसी बगाएको, त्यस समयमा ५ हजार बरावरको क्षति भएको र १ वटा गोरु बगेका
	२०७९	वडा नं. १२ को केही टोलमा क्षति भएको	२५ घरहरूमा आंशिक क्षति बसोवासमा समस्या अनुमानित ५० लाख बरावरको क्षति
आगलागी	२०५२	चापाटा	गोठ जलेको २ वटा भैसी मरेको, ३० हजार बरावरको क्षति
सडक दुर्घटना	२०७७	सालीविसाउना टोल (मध्य पहाडी रोड)	ट्रयाक्टरको पुर्ण क्षति भएको १ जना पुरुष त्यही ठाउँमा ट्रयाक्टरबाट खसेर मृत्यु भएको
	२०७७	सालीविसाउना टोल (मध्य पहाडी रोड)	१ जना पुरुष त्यही ठाउँमा ट्रयाक्टरबाट खसेर मृत्यु भएको
विद्युतिय करेन्ट	२०७५	खोप टोल	उपचार खर्च ६/७ लाख बरावरको क्षति १ जना बालक घाइते भएको
सडक दुर्घटना	वि.सं. २०७६ साल माघ १७ गते	वडा नं १३, राक्ष्य	१ मोटरबाईक पुर्ण रूपमा क्षति र अर्को १ मोटरबाईक आंशिक क्षति भएको । ४ जना मानिस घाइते भएको
	वि.सं. २०७९ वैसाख १६ गते	वडा नं १३, हितानगाउँ (जिप दुर्घटना)	अन्दाजी ५५ वर्षको महिलाको मृत्यु भएको
	वि.सं. २०७९ साल माघ १२ गते	वडा नं १३, वराहाचौर	बस पुर्ण रूपमा क्षति भएको । करिब १ करोड बरावरको आर्थिक क्षति भएको । ६ जनाको घटना स्थलमा मृत्यु साथै १८ जना घाइते भएको
महामारी	वि.सं. २०५० साल	वडा नं. १३, वडा भित्र (हैजा महामारी) ।	करिब १० हजार बरावरको आर्थिक क्षति भएको । करिब १० जना मानिसको मृत्यु भएको ।
	वि.सं. २०७७	वडा नं. १३, सबै वडामा (कोभिड महामारी)	करिब ७ लाख बरावरको आर्थिक क्षति भएको । करिब ५२ जना जिति संक्रमित भएको ।
पहिरो	वि.सं. २०७० साल	वडा नं. १३,	करिब १०० मिटर जिति पक्की सडक र करिब

	साउन	पातीहाल्ना	१०० मिटर खानेपानीको पाइप क्षति भएको । करिब ५५ लाख बराबरको आर्थिक क्षति भएको जंगलडाँडा सामुदायिक वनको करिब २ विघा क्षेत्रमा क्षति भएको ।
बाढी	वि.सं २०७७ साल साउन	वडा नं. १३, काभ्रा खोलामा आएको बाढी	१२ घरमा आंशिक क्षति भएको । करिब ५ रोपनी खेती योग्य बारी क्षति भएको ।
आगलागी	वि.सं. २०७४ भाद्र	वडा नं. १३, कुस्तरा	३ महिनाको बालक जलेर मृत्यु भएको । बोट विरुवामा सामान्य क्षति भएको ।
हावाहुरी	वि.सं. २०७९ चैत्र	वडा नं. १३, रोकाय टोल	१ घरको छानो उडाई आंशिक क्षति भएको । २ जना मानिस घाईते भएको ।
भुकम्प	वि. सं. २०५२ कार्तिक ४ गते	वडाका सबै टोलहरुमा असर परेको	करिब १०० घरमा आंशिक क्षति भई नेपाल सरकारबाट राहत स्वरूप रकम ऋण सहयोग भएको पछि सो ऋण मिनाह भएको ।
भुकम्प	वि. सं. २०८० कार्तिक १७ गते	सबै वडाहरु	प्रभावित जनसंख्या ३८,७३७, मृत्यू ४६, घाईते ४५८, विद्यालय भवन ११४ भत्केका, स्वास्थ्य सुविधा ५ र पशुपंक्षि क्षति ७९५ वटा

तालिका नं १०, ऐतिहासिक समयरेखा

विभिन्न समय (२०७७, २०७४, २०६६, २०४९) मा आएको पहिरोका कारण २३ जनाको मृत्यू, १ जना घाईतेका साथै अन्य भौतिक तथा प्राकृतिक स्रोतको व्यापक क्षति पुर्याएको देखिन्छ । त्यस्तै २०८०, २०५५, २०५०, २०६२, २०७४ सालमा भएको आगोलागीका कारण ४ व्यक्तिहरुको मृत्यु हुनुका साथ साथै १ जना घाईते, प्रसस्त घर तथा गोठ, गाई बस्तु र खानेपानीका पाईप लाईनका सँगै जंगलमा क्षति भएको थियो । चट्याङ्गका कारण पनि विभिन्न समय (२०५५, २०७६, २०७८) मा २ जना मानिसहरुको ज्यान जानुका साथै २ जना घाईते र घर, गोठ, गाईबस्तु र विद्युतिय संरचना, बोटविरुवामा क्षति र सामाग्रीहरुको क्षति भएको छलफल र विभिन्न तथ्यांकहरूले देखाउँछ । सडकको विस्तार सँगै सवारी दुर्घटना कारण पनि कैयौं मानिसहरुको ज्यान गएको र घाईते तथा अंगभंगका साथै अन्य आर्थिक क्षति भएको छलफल र विभिन्न तथ्यांकहरूले देखाउँछ । २०८० सालको भुकम्पले प्रभावित जनसंख्या ३८,७३७, मृत्यू ४६, घाईते ४५८, विद्यालय भवन ११४ भत्केका, स्वास्थ्य सुविधा ५ र पशुपंक्षि ७९५ वटामा क्षति भएको साथै २०५२ र २०८० सालको भुकम्पले पानीका मुल तथा कुवाहरु सुक्ने क्रम बढेको र प्रसस्त संख्यामा घरहरु चकाउने र क्षति गरेको देखिन्छ । विभिन्न समयमा भएको महामारी जस्तै भाडापखाला (२०६४, २०७६) का कारण १३ जना, त्यस्तै हैजा (२०५२, २०५०, २०५४, २०६६) बाट ४१ जनाको मृत्यू भएको, बहुला कुकुरको टोकाईबाट पनी मानिसकौ मृत्यू (२ जना) हुनेगरेको, बाढी (२०६२, २०६५, २०७७) का कारण १९ जनाको मृत्यू हुनुको साथै कैयौं रोपनी जग्गा नष्ट भएको माथीको तालिकाले देखाउँछ । माथिलो भेगमा खानेपानीका मूलहरू भए तापनि मूल सुक्ने क्रम बढिरहेका कारण माथिलो भेगमा खानेपानीको समस्या रहेको छ, भने अपर्याप्त सिँचाइको कारणले माथिलो भेगमा कृषि क्षेत्रमा ठुलो समस्या देखिन्छ । पछिल्लो समयमा पनि सडक दुर्घटना, बाढी, असिना र चट्याङ्ग यस क्षेत्रको लागि चुनौतीपूर्ण देखिएको छ । जंगलि जनावरको आतंकबाट पनि यहाँका बासिन्दाहरु अछुतो रहेका छैनन् हरेक वर्ष बाँदर तथा मुसा, दुम्सीका कारण लाखौंको कृषि बालि र वाघ स्यालका कारण घरपालुवा जनावर क्षति तथा नोक्सान गराउने गरेको छ, भने कैयौं घाईते हुने गरेका छन् । विश्वव्यापी फैलिएको कोभिड १९ का कारण यहाँ पनि थुप्रो मानिसहरुलाई सक्रमण गराउनुका साथै समाज अस्त व्यस्त बनाएको थियो भने ९ जनाको मृत्यू भएको थियो । सरोकारबालाहरुसंगको समन्वय र स्थानीय स्तरबाट गरिएका बचाउका प्रयासहरु खासै उल्लेख्य नभएको पाइएको छ । समुदायको भिन्न बुझाइ तथा अनुकूलनका पर्याप्त आर्थिक तथा मानवीय स्रोत नहुनाले विपद् जोखिम तथा जलवायू परिवर्तनको असरबाट प्रभावित देखिन्छ । अन्य सुचना वडाहरूले तयार पारेको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजनामा रहेको छ ।

२.४ नगरपालिकाको संकटासन्न वडाको अवस्था

यस भेरी नगरपालिकामा विगत ३० वर्षको ऐतिहासिक समय रेखाबाट आएको सूचनाको आधारमा क्षति, जोखिम तथा क्षमता (मानविय क्षति, प्रभावित परिवार, घरको क्षति, आर्थिक क्षति, खेतीयोग्य भूमि र वनक्षेत्रको क्षति, सामाजिक क्षति, विगतमा भएका विपद्का घटनाक्रम, बालि लगाउने वा भित्राउने समयमा आएको परिवर्तन, तापकक्षममा आएको परिवर्तन, जोखिमले भविश्यमा पार्न सक्ने असर, स्रोतको उपलब्धता तथा पहुँच, संस्थागत क्षमता, जनसंख्याको विश्लेषण, स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र प्रविधि) विश्लेषण गरी त्यसबाट प्राप्त अड्कभारलाई जोडेर समुदाय र वडाको विभिन्न वर्गमा निम्नअनुसार सडकटासन्ता स्तरीकरण गरिएको छ।

तालिका नं. ११. नगरपालिकाको संकटासन्न विवरण

माथीको तालिका वमोजिम नगरपालिकामा सझकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणका औजारहरू प्रयोग गरी सूचना सझकलन गर्दा बडाहरूले पाएको अंकभार केहि तलमाथी भएता पनि ३ बडाहरू बडा नं. ६, १० र ११ उच्च जोखिममा र बाँकी सबै १० वटा बडाहरू नै मध्यम संकटासन्नटामा रहेको पाईन्छ । तसर्थ समग्र नगरपालिका जोखिममा रहेको देखिन्छ सोही अनुरूपको सूचना जिल्ला पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, जाजरकोटको तथ्यांकले देखाउन्छ ।

वडा नं.	सम्पन्नता स्तरीकरण				जम्मा
	अति विपन्न घरधुरी	विपन्न घरधुरी	मध्यम घरधुरी	सम्पन्न घरधुरी	
१	७२	१६९	३५४	९३	६८८
२	४०	२८७	७६४	११	११०२

३	७३	९५	१७४	११९	४६१
४	६५	१३८	१६५	६७	४३५
५	९९	२०१	१६५	०	४६५
६	८८	१२५	३२७	९६	६३६
७	२९०	३३६	१०५	३४	७६५
८	१४६	२००	१५८	३५	५३९
९	२०३	१०५	५५	१२	३७५
१०	११५	२५४	१०४	१३	४८६
११	६२	१६७	३८४	३३	६४६
१२	८३	१८६	२५६	२८	५५३
१३	३०	१३७	२२०	४४	४३१
जम्मा	१,३६६	२,४००	३,२३१	५८५	७,५८२

तालिका नं १२, सम्पन्नता स्तरिकरण

बडामा निर्मित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजनाबाट प्राप्त तथांक वमोजिम तयार पारिएको माथिको सम्पन्नता स्तरिकरण तालिका वमोजिम यस नगरपालिकामा अति विपन्न परिवार १,३६६ र विपन्न परिवार २,४०० मध्यम परिवार ३,२३१ र सम्पन्न परिवार ५८५ गरी जम्मा ७,५८२ घरधुरीमा बसोबास गर्ने परिवारहरू रहेको देखिन्छ । उक्त योजनाबाट प्राप्त घरधुरी संख्या र राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को घरधुरी संख्याको तथांक केहि फरक भएता पनि यसले नगरपालिका भित्र विभिन्न सम्पन्नता भएका परिवारहरू बसोबास गर्ने देखाउँछ साथै योजना कार्यान्वयन गर्ने चरणमा विशेषत अति विपन्न र विपन्न परिवारलाई ध्यान तथा प्राथमिकता दिनुपर्ने हुन्छ । विपद्को प्रभाव सम्पन्न वर्गलाई भन्दा विपन्न वर्गलाई बढी पर्ने भएकोले यस्ता वर्गहरूको पहिचान गरिएको छ र यस वर्गलाई आयआर्जन तथा विपद्को अवस्थामा जुध्न सक्ने क्षमता विकासको लागि योजना बनाइएको छ जुन खण्ड ४ मा राखिएको छ ।

२.५ विपदको कारण र असर विश्लेषण

विपदको कारण र असर विश्लेषणको लागि समस्या वृक्ष विधिको माध्यमबाट कारण र असर छुटयाउन लगाइएको थियो । यस विश्लेषणमा विभिन्न समस्याहरु जस्तै विपद् र विपद्का सवाल, मानव स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा महामारी, जिविकोपार्जन तथा खाद्य सुरक्षा (उत्पादनमा घटबढ) आदिको बारेको कारण र असर उल्लेख गरिएको छ । सबै बडाबाट आएको सूचनालाई आधार मानेर विपदको कारण र असर विश्लेषण गरिएको छ, जुन यसप्रकार रहेको छ ।

क्र.स	समस्या	३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएको अवस्था	कारण	कारक तत्व	सम्भावित समाधानका उपाय
१	विपद् र विपद्का सवाल	विगतमा सामान्य पहिरो आउथ्यो । बस्तीहरु खोलाको किनारबाट टाढा रहेका थिए तसर्थ बाढीको जोखिम कम थियो । सडक दुर्घटनाहरु कमी थियो । सबै वारिखेत जग्गाहरु आवादी थिए । बसाइ सराई न्यून थियो ।	पहिरो, सडक दुर्घटना, जंगली जनावरको आतंडु, हावाहुरी, चट्टाङ्ग, असिना, आगलागि जस्ता बहुप्रकोपहरु हुने गरेको छ । बाढी पहिरो, धेरै जान थालेको छ । अव्यवस्थित सडक निर्माणका कारण पहिरो भन बढेको छ । मानव स्वास्थ्यमा वातावरण प्रदुषणका साथै रसायनयुक्त खानेकुरा तथा	मोटर बाटोको व्यवस्था भए पश्चात ठल निकासा गरिएको ठाउँ मुनी जंगलहरु भएता पनि जमिन भिरालो तथा कमजोर धरातल, अव्यवस्थित विकास, जलवायु परिवर्तन, असुरक्षित संरचना, अव्यवस्थित सडक निर्माण	दिगो विकासका अवधारणा नअपनाउनु, भू वनोटको अवस्था विश्लेषण नगरिकन भौतिक संरचना निर्माण गर्नु । ज्ञान, शिष्य तथा प्रविधिमा पहुँच नहुनु, विपद्को कुनै पनि पूर्वतयारी नअपनाइएको ।	भू उपयोग रणनीतिका साथ भवन आचार सहिता पूर्ण रूपमा अवलम्बन गर्ने । विपद् व्यवस्थापनका क्रियाकलापलाई विकासका कार्यक्रमसँगै एकीकृत गरि लैजाने, जलवायु अनुकूलन प्रविधि अवलम्बन गर्ने, विपद् सँग जुधन समुदाय तथा सरोकारवाला निकायहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

क्र.स	समस्या	३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएको अवस्था	कारण	कारक तत्व	सम्भावित समाधानका उपाय
			<p>सामाग्रीका कारण असर परेको छ ।</p> <p>कृषि प्रणालीमा धेरै असर गर्ने गरेको ।</p> <p>जलवायू परिवर्तनका असरहरु देखिन थालेका छन् ।</p>			
२	जिविकोपार्जन तथा खाद्य सुरक्षा (जस्तै: उत्पादनमा घटबढ)	<p>समयमा पानी पर्दथ्यो ।</p> <p>खेतिको उत्पादन राम्रो थियो ।</p> <p>जिविकोपार्जका लागि मात्र खेति थियो ।</p> <p>पशु तथा वालीहरुमा रोगको समस्या न्यून थियो ।</p> <p>स्थानिय वीउविजनको मात्र प्रयोग हुन्थ्यो ।</p>	<p>उत्पादन घटदै जानु, विगतमा बालीमा गाइ भैसीको मात्रै मल प्रयोग हुने गर्दथ्यो भने हाल रसायनिक मल प्रयोग हुने गरेको ।</p> <p>खेती योग्य जमिन बाँझो रहेको, जलवायू परिवर्तनको कारण बेमौसममा पानी</p>	<p>समयमा वर्षा नहनु, सिंचाईको अभाव ।</p> <p>खडेरी, रसायनिक मल प्रयोग गरे पश्चात उर्वरा शक्तिमा कमी, विभिन्न किसिमको रोग र किराहरु देखा पर्नु ।</p>	<p>पहिलाको तुलनामा बाली कम लगाउनु र बजार व्यवस्थापन भएको हुनाले व्यवसायमा आधारित ।</p> <p>समय सापेक्ष ज्ञान शिपको अभाव ।</p> <p>संघर्षमा कमी सुविधाभोगी रुचीमा बढी ।</p>	<p>व्यवसायिक तथा आधुनिक प्रविधि युक्त तालिम तथा सहयोगको व्यवस्था,</p> <p>जनशक्तिको व्यवस्था,</p> <p>वैकल्पिक व्यवसाय, अपनाउने ।</p>

क्र.स	समस्या	३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएको अवस्था	कारण	कारक तत्व	सम्भावित समाधानका उपाय
			<p>पर्ने ।</p> <p>पशुपंक्षिहरुमा नयाँ रोग देखा पर्नु,</p> <p>उन्नत जातको खेतीको नाममा विकासे वीउ भित्रिदा स्थानीय वीउ हराउनु ।</p> <p>नगदेवाली तथा बैकल्पिक पेशामा आकर्षण बढेको ।</p> <p>मौसम अनुसारको खेती नहुनु ।</p> <p>बेमौसमी तरकारी खेतीमा वृद्धि भएको ।</p>			
३	मानव स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा महामारी अवस्था ।	पानी बोकी उपभोग गर्ने, सरसफाई सम्बन्धी कमजोर अवस्था ।	वास्थ्य सेवामा पहुँच बढेको, महामारी कोभिडको कारण	सरसफाइमा विशेष ध्यान नदिनु, जलवायु परिवर्तन,	खानेपानीका मुलहरू विस्तारै सुकै जानु साथै तल तल सर्दै भर्दै जानु ।	जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने, स्वास्थ्य सरसफाइका अभियान सञ्चालन गर्ने, स्वास्थ्यका मापदण्ड पालना गर्ने, पानीका मुहानहरू संरक्षण

क्र.स	समस्या	३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएको अवस्था	कारण	कारक तत्व	सम्भावित समाधानका उपाय
		मानिसहरु उपचार नपाएर मर्ने गरेका । स्थानीय जडीबुटी तथा धामी भाँकीको मद्दतले उपचार गर्ने गरेको । रोगको पहिचान नहुने गरेको ।	हात धुने विकास भएको । बाल मृत्युदरमा कमी आएको । स्वास्थ्य सेवामा पहुँच बढेको । मानिसमा नयाँ रोगहरु देखा पर्न थालेको । मानीसहरुमा दिर्घरोग बढेको छ । खानेपानीको श्रोत घट्टै गएको । उपभोग गर्ने पानी पहिला जस्तो बोक्नु नपर्ने र सरसफाईमा सुधार भएको ।	अव्यवस्थित विकास, वातावरणीय प्रदुषण ।	जनचेतनाको कमी, सरकारको नीति नियम प्रभावकारी रूपमा लागु नहुनु,	गर्ने, प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवाहरू सञ्चालन गर्ने ।

क्र.सं	समस्या	३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएको अवस्था	कारण	कारक तत्व	सम्भावित समाधानका उपाय
४	जलश्रोत तथा उर्जा (पानीको मुहान कम हुनु, अथवा नयाँ देखा पर्नु)	पानीका मूलहरु प्रशस्त थिए। उर्जाको रूपमा दाउरा र मट्टीतेल प्रयोग गरीन्थ्यो। विद्युतको पहुँच थिएन।	पानीका मूलहरु सुकै गएको। सोलार र जलविद्युतको प्रयोग बढेको। घर निर्माणका लागि जंगलका रुखहरु धेरै काटिएको। खाना पकाउन ग्यासको प्रयोग बढेको।	अव्यवस्थित विकास, वसाइसराई। सडक निर्माणको समयमा पहिरोहरु जानु र पानीका मुहानहरु व्यवस्थित तरिकाले संरक्षण नगर्नु	जनचेतनाको कमी, सामुहिक हितको भावनामा कमी आउनु।	पानीका मुहान संरक्षणमा विशेष ध्यान दिने, वैकल्पिक उर्जाको प्रवर्द्धनमा विशेष जोड दिने, वन संरक्षण गर्ने, वृक्षारोपण गर्ने।
५	वन तथा जैविक विविधता (जस्तै: नयाँ प्रजाति देखा पर्नु तथा लोप हुनु)	जड्गली फल तथा फूलहरु समयमा फल्ने गर्दथे। जड्गलमा प्रशस्त मात्रामा जड्गली जनावरहरु पाइन्थे। वन डडेलो सामान्य हुने गर्दथ्यो।	वन जड्गलको धनत्व बढेको। वन डडेलो तिब्र गतिले बढेको। पहिले पाइने चराचुरुड्गी तथा जनावरहरु लोप हुन थालेको तर बाँदर, मुसा, मृग, खरायोको संख्या	खडेरी तथा सुखापन बढनु। जलवायु परिवर्तन, जंगली जनावर संरक्षित नहुनु बाटो हिड्ने बटुवाहरु र घाँस काट्न जानेहरुले चुरोट खाएर फाल्ले कममा	पारस्थिती प्रणालीमा फेरवदल हुनु। जगाली जनावरको आहार नहुनु, जनचेतनाका कमि, चोरी शिकार गर्नु।	जैविक विविधताको संरक्षण, वन व्यवस्थापन तथा संरक्षण, प्रभावकारी नीति नियम लागु गर्ने, दण्ड जरिवाना दिलाउने।

क्र.स	समस्या	३० वर्ष अगाडिको अवस्था	हाल महसुस गरिएको अवस्था	कारण	कारक तत्व	सम्भावित समाधानका उपाय
			बढेको । समयमा जड्गली फलफूल फल्न छोडेको ।	डढेलो लाग्ने गरेको		

तालिका नं १३, विपद र विपदका सवाल

यहाँ हुने विभिन्न खाले प्रकोपहरु विपद्मा परिणत हुनुमा समुदायमा भएको ज्ञानको कमि, श्रोतको अभाव, भू वनावट, जलवायू परिवर्तनको कारण रहेको पाईन्छ, जसले गर्दा जनधनको क्षति, प्राकृतिक श्रोत नोक्सान हुने गरेको छ, र हुने सम्भावना रहेको समुदायसँगको छलफल र धरातलिय अध्ययनबाट प्रस्त हुन्छ ।

२.६ नगरपालिकाको रहेको श्रोत तथा क्षमताको विश्लेषण

२.६.१ संघ संस्थाहरुको विवरण

यस भेरी नगरपालिकामा जीविकोपार्जन सुधार र समुदाय विकासका लागि विभिन्न संस्थाहरुले आफ्नो वार्षिक कार्यक्रम मार्फत टेवा पुऱ्याएका छन्। कुनै पनि स्थानीय विकासमा सेवा प्रदायक संघ-संस्था, निजी संस्था, सार्वजनिक संघ-संस्था, नागरीक समाज एवं सञ्जालका सदस्यहरुको अहम भूमिका रहन्छ। विपद् जोखिम व्यवस्थापन र जलवायू परिवर्तनका सवालमा आर्थिक, प्राविधिक तथा सहजीकरण सहयोग गर्न सक्ने संघ-संस्था तथा निकायहरु पहिचान गरी सो संस्थाहरुको सम्भावित भूमिका र अपेक्षित सहयोगको बारेमा देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ।

क्र.सं	सेवा प्रदायक निकायहरू	संस्थाले प्रदान गर्ने सेवा तथा भूमिकाहरू	समुदायका अपेक्षाहरू
व्यक्ति तथा घरपरिवार तहमा			
१	विद्यार्थी	अनुकुलन कार्यक्रममा सक्रिय सहभागिता, प्रचारप्रसार	उद्धार कार्यमा सहभागिता, जनचेतना अभिवृद्धि कार्यमा सहयोग
२	शिक्षक	सचेतनामुलक कार्यक्रममा सहयोग	सचेतनामुलक कार्यक्रममा सहयोग
३	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक	महिला मानव स्वास्थ्य समस्या समाधानमा सहयोग	महिला मानव स्वास्थ्य समस्या समाधानमा सहयोग
४	व्यवसायी	श्रोत संकलनमा सहयोग, संकटासन्न घरधुरीलाइ रोजगारी, वातावरणमैत्री उद्योगको प्रवर्धन	राहत र आकस्मीक कोष निर्माणमा सहयोग
५	निर्माण व्यवसायी	निर्माण कर्मी तथा सामाग्री उपलब्ध गराउने	निर्माण सामाग्रीको उपलब्धता
६	अगुवा नेता	नेतृत्व, समन्वयकारी भूमिका	नेतृत्व, समन्वयकारी भूमिका
समुदाय, वडा तथा नगरपालिका तहका सरोकारवालाहरू			
१	आमा समुह	अनुकुलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रममा सक्रिय सहभागिता, प्रचारप्रसार	सक्रिय सहभागिता, प्रचारप्रसार
२	सामुदायिक बनहरू	सचेतना र पूर्वाधार तथा विकास निर्माणमा सहयोग	पूर्वाधार तथा विकास निर्माणमा सहयोग
३	विद्यालय	खुल्ला स्थान, चेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि	सुरक्षित आवास तथा सचेतना
४	वडाका कार्यालयहरू	पूर्वाधार तथा विकास निर्माणमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	भौतिक पूर्वाधार तथा विकास निर्माणमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग
५	नेपाल रेडक्स सोसाइटी उपशाखाहरू	उद्धार, राहत कार्यमा सहयोग	सक्रिय सहभागिता, आवश्यक सामाग्री प्रदान, प्रचारप्रसार
६	विभिन्न सञ्जालहरू	छलफल तथा सचेतना, स्वयं सेवक	खोजि तथा उद्धार कार्यमा, सचेतना प्रचारप्रसार
७	सहकारी तथा वचत समूह	सचेतना तथा छलफल, राहात कार्यमा आर्थिक सहयोग	सचेतना तथा आर्थिक सहयोग
८	यूवा क्लब	स्वयं सेवक	खोजि तथा उद्धार कार्यमा, सचेतना प्रचारप्रसार

९	होटल तथा व्यवसायी	आकस्मीक बसाईको व्यवस्था तथा राहातमा सहयोग	सुरक्षित आवास तथा सचेतना
१०	भेरी नगरपालिका	पूर्वाधार तथा विकास निर्माणमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग, समग्र योजनाको कार्यान्वयन तथा अनुगमन	भौतिक पूर्वाधार तथा विकास निर्माणमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग, कानून परामर्श
११	इलाका प्रहरी कार्यालय	खोज तथा उद्धार, क्षती विवरण	खोज तथा उद्धार र सुरक्षा
१२	एम्बुलेन्स	घाइतेहरुलाई एम्बुलेन्स व्यवस्था	उपचारको लागी अस्पताल समयमै पुग्न सहयोग
१३	स्काउट	स्वयं सेवक परिचालन, खोजी तथा उद्धार, जनचेतना	स्वयं सेवक परिचालन, खोजी तथा उद्धार, जनचेतना

नगरपालिका वाहिरका सरोकारवालाहरु			
क्र.सं	कार्यालय संघ संस्था	प्राप्त हुन सक्ने सहयोगको क्षेत्र	संस्थाको सम्पर्क फोन नं.
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जाजरकोट	जिल्लाको हरेक प्रशासनिक कार्य, उद्धार, सामाग्री, सुरक्षा निकाय, समन्वय तथा सहकार्य, विपद् को समयमा आवश्यक सहयोग साथै संघ/संस्था परिचालनमा सहजिकरण	८९४३००७६
२	जनस्वास्थ्यसेवा कार्यालय जाजरकोट	स्वास्थ्य उपचार तथा स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था	
३	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जाजरकोट	राहत व्यवस्थापन, एम्बुलेन्स सेवा प्रदान, दक्ष स्वयंसेवक प्रदान	०७७४२०२७५। ४२०११७ हरि बहादुर बस्नेत
४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	सुरक्षा व्यवस्था, राजमार्ग खोल्नमा सहयोग साथै विपद् को समयमा उद्धार	०८९-४३०१३१, ०८९-४३०१००
५	जिल्ला ट्राफिक कार्यालय, जाजरकोट	सुरक्षा व्यवस्था, यातायात खोल्नमा सहयोग	०८९-४३००१२
६	खलंगा सामुदायिक रेडियो जाजरकोट एफ. एम	समाचार तथा सञ्चार	०८९४३०२०२
७	रेडियो हाम्रो पाइला एफ. एम. जाजरकोट	समाचार तथा सञ्चार	०८९४३०१५७ ४३००६३
८	जाजरकोट एफ. एम. जाजरकोट	समाचार तथा सञ्चार	९७७८९४३०२२
९	भेरी नगरपालिका	विपद् को समयमा आवश्यक सहयोग साथै संघ/संस्था परिचालनमा सहजिकरण	८९-४३०००२
१०	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	समन्वय तथा सहकार्य	
११	डिभिजन वन कार्यालय	बिरुवा, अग्नी नियन्त्रण, तालिम	
१२	जिल्ला हुलाक सेवा कार्यालय	संचार	
१३	जिल्ला अदालत	सामाजिक न्याय तथा संरक्षण	
१४	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	सामाजिक समन्वय र जनचेतना	
१५	पहाडी क्षेत्र विकास केन्द्र	समन्वय, आर्थिक सहयोग तथा विपदमा	प्रदीप जंग शाह

		परेकालाई पुनस्थापना	९८४८०६४८२१
१६	कृषि क्षेत्र विकास कार्यक्रम	आर्थिक, खाद्यन्न सहयोग	खेमराज भट्ट
१७	यार्सल नेपाल जाजरकोट	आर्थिक तथा सामाजिक सहयोग	
१८	आर्युवेद अस्पताल	औषधी स्वास्थ्य उपचार र आवास	
१९	चन्दननाथ दल गण	सुरक्षा व्यवस्था, राजमार्ग खोल्नमा सहयोग साथै विपद को समयमा सहयोग	०८९-४३०२००
२०	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल आश्रीत गुल्म जाजरकोट	सुरक्षा व्यवस्था, राजमार्ग खोल्नमा सहयोग साथै विपद को समयमा उद्धार	०८९-४३०३५१
२१	सडक डिभिजन कार्यालय, चौरजहारी रुकुम पश्चिम	यातायात व्यवस्थापनमा समन्वय तथा सहकार्य	०८९-४३०२५१
२२	खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास	विपदको समयमा खानेपानी आपूर्ती संगै विभिन्न कार्यमा सहयोग, सिंचाई पोखरी, कुलो निर्माण तथा आयोजनाको लागि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	०८९-४३०३२५
२३	नेपाल पत्रकार महासंघ जाजरकोट	सुचना सम्प्रेषण	९८५८०२७३१७
२४	जिल्ला अस्पताल जाजरकोट	स्वास्थ्य उपचार तथा स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था	०८९-४३०१८८
२५	जिल्ला समन्वय समिति	विपद साथै अन्य कार्यहरूमा समन्वय तथा सहकार्य	चित्र प्रसाद शर्मा ९८५८०२२२१३
२६	जिल्ला आपत्कालिन केन्द्र	खोजी तथा उद्धारका लागी सामाग्रीहरू, सूचना आदान प्रदान	
२७	कृषि निर्देशनालय, कृषि ज्ञान केन्द्र	अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धि कृषक क्षमता अभिवृद्धि, कृषि सेवा, बालीनाली विकास, बित्र विजन वितरण	
२८	प्रदेश मन्त्रालय	अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन गर्नलाई समन्वयकारी भुमिका खेल्ने आवश्यकता अनुसार नीति नियम निर्माण गर्ने र वजेटको लागि व्यवस्था गर्ने।	
२९	उद्योग वाणीज्य संघ, जाजरकोट	सामाग्री पूर्ति गर्नुका साथै आर्थिक सहयोग तथा स्वयं सेवक परिचालन गर्ने।	रमेश केसी
३०	नेपाल टेलकम, जाजरकोट	सञ्चार तथा सुचना प्रदान	हरि बहादुर केसी, ९८५९३४४२९६
३१	नेपाल विद्युत प्राधिकरण, जाजरकोट	वातावरणीय कार्य गर्न सहयोग, आकस्मिक कार्य र आगोलागीमा सहयोग	अभिषेक राज कलवार, ९८५८०८०३७५
३२	वृहत जलाधार व्यवस्थापन केन्द्र, जाजरकोट	सिंचाई, अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम गर्ने।	सुनिल कुमार गुप्ता, ९८५८०३०१७९
३३	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापारिक, शाखा कार्यालय, जाजरकोट	खाद्यान्न व्यवस्थापन	राम प्रसाद पौड्याल, ९८५८०७८८८

तालिका नं. १४, नगरपालिकामा रहेका संघ संस्थाहरूको विवरण

आगामी दिनमा यस स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना कार्यान्वयनमा यस नगरपालिका सँग सरोकार राख्ने सबैको साथ र सहयोग आवश्यक हुन जान्छ । यसका लागि नगरपालिकाले प्रदेश, जिल्ला तथा स्थानीय स्तरमा रहेका माथि उल्लेखित सम्पूर्ण सरकारी तथा गैरसरकारी संघ-संस्थाहरूमा सहयोगका लागि बेला बेला अन्तर्किया गर्ने, पत्राचार गर्ने तथा निरन्तर सम्पर्क र समन्वय गरी यस उत्थानशील योजना कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ ।

२.६.२ स्थानीय ज्ञान, सीप र प्रविधिको लेखाङ्कन :

नगरपालिकामा तयार गरिएको वडागत विपद् व्यस्थपन योजनामा समावेश गरिएको सूचनाको आधारमा समुदायको विपद्मा सामना गर्न परम्परागत रूपमा अपनाउने गरिएका विधिहरूको सूची तयार गरी निम्न अनुसार राखिएको छ ।

क्र. स	विपद्/प्रकोपको प्रकार	विपद् भएको वर्ष/महिना	विपद् पहिले गरिएका पूर्वतयारी तथा न्यूनिकरणका कार्य		विपद्को सामनाको लागि विपद्को समय र पछि अपनाइएका विधि	
			व्यक्तिगत रूपमा	सामूहिक रूपमा	व्यक्तिगत रूपमा	सामूहिक रूपमा
१	पहिरो तथा बाढी	बर्षेनी,	पहिरो गएको स्थानमा बोट बिरुवा लगाउने । बांस साथै अप्रीसो लगायतका अन्य बोट बिरुवाहरु लगाउने गरेको ।	पहिरो गएको स्थानमा बृक्षारोपण, तार- जाली भने साथै कुलो काट्ने व्यवस्था गरिएको ।	सम्बन्धीत निकायमा रायाविन तारजालीको माग गरेता पनि सहयोग प्रयाप्त नभएको । आफैनै स्रोत साधनबाट रोकथामका लागि केही प्रयासहरु गर्दै आएको ।	सामूहिक रूपमा जोखिम स्थानहरूमा गई काम गर्ने गरेको
२	आगलागी	बर्षेनी	बनको आसपासमा घर नवनाएको ।	जनचेतना र पूर्वतयारीको कमी	नयाँ धाँसको लागि डढेलो लगाउने गरेको र केही आगलागी हुन गएमा छिमेकमा हारगुहार माग्ने ।	समुह मिलि स्थानिय साधन स्याउला र माटोको प्रयोग गर्ने ।
३	जंगली जनावरको आतंडु	बर्षेनी	बाली लगाएको समयमा बाँदर र जंगली बंदेल धपाउनको कटेरा बनाई कुरी बसेर धपाउने गरेको ।	केही गरिएको छैन ।	समय अनुसारको धान, मकै, गहुँ र मेथी लगाउने गरेको र व्यक्तिगत रूपमा आ आफ्नो बालीको निरिक्षण जंगली जनावर धपाउने गरेको ।	खासै केहि नगरिएको ।
४	खडेरी	बर्षेनी	समय छलेर खेतीपाती गर्ने	केही गरिएको छैन ।		सुचना प्रवाह गरेर सो आधारमा सरकार सँग सहयोग लिने गरेको ।
५	भूकम्प	२०७२ बैशाख १२ गते र २०८० कात्तिक १७	जनचेतनाका अभियान सञ्चालन	जनचेतना जगाउने काम भएको ।	सुरक्षित स्थानमा बसेको, सुरक्षित घर निर्माणमा जोड ।	सहयोगको लागि पहल, खोज तथा उद्धार, सुरक्षित संरचना निर्माणको पैरवी ।

क्र. स	विपद्/प्रकोपको प्रकार	विपद् भएको वर्ष/महिना	विपद् पहिले गरिएका पूर्वतयारी तथा न्यूनिकरणका कार्य		विपद्को सामनाको लागि विपद्को समय र पछि अपनाइएका विधि	
			व्यक्तिगत रूपमा	सामूहिक रूपमा	व्यक्तिगत रूपमा	सामूहिक रूपमा
६	असिना तथा हावाहुरी	वर्षेनी	मजबुत छानो छाउने गरेको	नगरपालिकाको सहयोगमा घरको खरको छानो हटाउने अभियान सञ्चालन गरेको,	सुरक्षित स्थानमा बस्ने गरेको।	सुचना प्रवाह गरेर सो आधारमा सरकार सँग सहयोग लिने गरेको।
७	महामारी (कोभिड १९, भाडापखाला जस्ता)	२०७४ देखि	स्वास्थ्य सावधानी अपनाइएको।	जनचेतना, स्वास्थ्य मापदण्डको पालना, समुदायमा प्रवेश निषेध गरिएको	सावधानी अपनाएको, सरसफाई अभियान सञ्चालन गरिएको।	जनचेतना, स्वास्थ्य मापदण्डको पालनामा कडाइ गरिएको।

तालिका नं १५, स्थानीय ज्ञान, सीप र प्रविधिको लेखाङ्कन

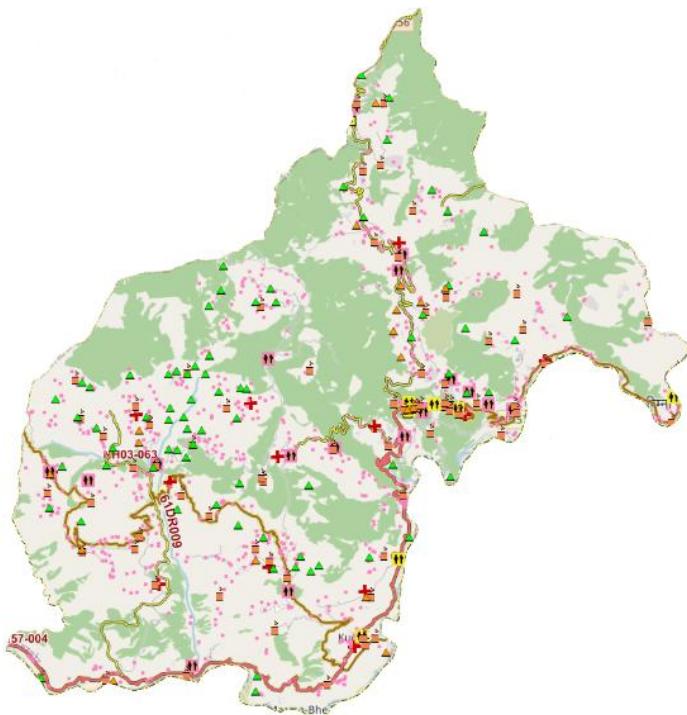
यस भेरी नगरपालिकामा जलवायू परिवर्तन तथा विपद् जोखिमको प्रचुर समस्याका वावजुद सार्वजनिक सेवाको पहुँचमा कमि, विषयका बारेको बुझाई भएका व्यक्ति तथा सञ्चार माध्यमको कमीका कारण जलवायू अनुकूलन तथा जोखिम व्यवस्थापनमा आवश्यक ज्ञान, शिप र प्रविधिको अभाव देखिन्छ साथै जोखिम व्यवस्थापनमा यहाँका बासिन्दाहरूले व्यक्तिगत तथा समुहगत रूपमा गर्नु पर्ने क्रियाकलापहरु खासै गरेको देखिदैन। यसका साथै बाहिरी समुदायको सहयोगको व्यवस्था पनि सहज देखिदैन।

२.६.३ भौतिक, प्राकृतिक, सामाजिक तथा मानविय श्रोत

नगरपालिकाका विभिन्न स्थानमा ३६ वटा भन्दा बढि सामुदायिक भवनहरु जसमा विपद्को वेलामा आपत्कालिन आवास स्वरूप लगभग १,७४५ जना अट्न सक्ने क्षमता भएको, ६२ विद्यालय भवन आपत्कालिन आवास स्वरूप लगभग ७,६७४ जना अट्न सक्ने क्षमता भएका, १३ वटा पाटी पौंचा आपत्कालिन आवास स्वरूप लगभग ३० जना अट्न सक्ने क्षमता भएका, सार्वजनिक धारा तथा प्राकृतिक मूल धाराहरु प्राईभेट बाहेक ७७, मठ मन्दिर चर्च गुम्बा ११५ आपत्कालिन आवास स्वरूप लगभग ७६० जना अट्न सक्ने क्षमता भएका, प्राकृतिक कुवा वा मूल ५७ वटा रहेका छन्। जिल्ला अस्पताल ५० शैंया भएको १ वटा, ५ वटा स्वास्थ्य चौकी, आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र ७ वटा, नगरमा जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र

१, आँखा उपचार केन्द्र १ छ भने खोप केन्द्रहरु २४, गाउँघर किलोमिटर १२, प्रसूती केन्द्र ६, क्षयरोग उपचार केन्द्र १३ र नीजि किलोमिटर १२ वटा गरि विभिन्न क्षेत्रबाट यस भेरी नगरपालिकामा मानव स्वास्थ्यको क्षेत्रमा सेवा प्रदान गर्दै रहेका छन्। खानेपानी तथा सरसफाईको लागि घरको कम्पाउण्ड भित्र धारा प्रयोग गरि पिउने पानी भएका ५,२११ घरधुरी, घरको कम्पाउण्ड बाहिर धारा भएका २,९७९, ढाकेको कूवा प्रयोग गरि पानी पिउने ३९ घर, नढाकेको कूवा प्रयोग गरि पानी पिउने १३७ घर, मूलको पानी प्रयोग गरि पानी पिउने ३४९ घर, खोला तथा नदिको पानी प्रयोग गरि पानी पिउने १२८ घर, जार तथा बोटल पानी प्रयोग गरि पानी पिउने २० घर र अन्य श्रोत प्रयोग गरि पानी पिउने ११ घरधुरी यस नगरपालिकामा रहेका छन्। खुल्ला दिशा मुक्त घोषणा भएको यस नगरपालिकामा फ्लस भएको तर सेप्टीक ट्यांक नभएको अनी सार्वजनिक ढलमा जोडिएको चर्पी भएका घरधुरी ३९२, सेप्टीक ट्यांक सहित फ्लस भएका ५,८३२ घरधुरी, साधारण खाडल चर्पी २,५१४, चर्पी नै नभएका ११७ घरधुरी र सार्वजनिक शौचालय १९ ठाउँ रहेका छन्।

भेरी नगरपालिका कार्यालयमा जम्मा ५९ जना कर्मचारीहरु कार्यरत रहेका छन्। नगरपालिकामा ४४४ शिक्षकहरु, २८२ जना बढी कर्मचारी लगायत सिकर्मी ५०७ बढी तथा डकर्मी १४११ जना बढि रहेका, हाल २८६ जना सुरक्षाकर्मीहरु (जिल्ला प्रहरी कार्यालय २६५ जना २ अस्थाई पोष्ट सहित र ७१ जना शसस्त्र प्रहरी) साथै १ सैनीक गुल्म, ७४७ जना बढी स्वयं सेवक, सहजकर्ता ११८ जना, ईञ्जनियर ३१, डाक्टर ७ जना, आधारभूत खोज तथा उद्धार तथा विपद् व्यवस्थापन तालिम प्राप्त ३५ जना, आधारभूत विपद् प्रतिकार्य तालिम प्राप्त १० जना, आधारभूत प्राथमीक उपचार तालिम प्राप्त १०३ जना, तालिम प्राप्त वा पौडी खेल सक्ने २३८ जना, महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका ३६ जना, दक्ष प्रसुतिकर्मी २१ जना, ४५ जना दरवन्दि अनुसारका कर्मचारी र ३९ जना करारमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरु यहाँ रहेका छन् भने तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिक तथा सामान्य कृषि तालिम प्राप्त २७१ जनाका साथ स्ट्रेचर ११७, लाईफ ज्याकेट ४० वटा यहाँ रहेको वडामा गरिएको जलवायू परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद जोखिम अध्ययनले देखाएको छ।

नक्सा नं. ६ न.पा. स्रोत (स्वास्थ्य, शैक्षिक, यातायात, नदि, आदि)

यस नगरपालिकाको साक्षात्कार दर ७५.११ प्रतिशत रहेको छ अर्थात पढन र लेख्न दुवै जान्ने २५,३२७ जना जसमा १३,२९६ जना पुरुष र १२,१११ महिला, ११० जना पढन जान्ने (४६ जना पुरुष र ६४ जना महिला) र पढन र लेख्न दुवै जान्ने ८,२५० जना (पु. २,९२२ र म. ५,३२८ जना) रहेका छन्।

यस नगरपालिकामा भएका कुल अधिकांस घरहरु भूकम्प २०८० का कारण ध्वस्त भएको हुँदा यहाँ स्वामित्व भएका घर संख्या उपलब्ध गराईएको छैन। घरमा भएका श्रोत र साधनहरुको आधारमा यस नगरपालिकाको वर्गीकरण गर्दा ५७८ घरमा कुनै पनि साधन र सुविधा नभएका, ८,२९२ घरमा श्रोत र साधनहरु मध्ये कुनै एक भएका, ५,५९१ घरमा रेडियो, १,२३९ घरमा टेलिभिजन, १८३ घरमा लाण्ड लाईन फोन, ७,३९२ वटा साधारण मोबाइल, ४,९७१ स्मार्ट मोबाइल घएका घरपरिवार, कम्प्यूटर ल्यापटप ४९३ घरमा, ईन्टरनेट भएका घर १,८५९, विद्युत पंखा ५४३, रफिजेरेटर २७५, वासिंग मेसिन ४ र एअर कन्डिसन १ घरपरिवारमा रहेको जनगणनाको तथ्यांक २०७८ ले देखाउँछ।

यस नगरपालिकामा साना उद्योग कलकारखानामा कार्यरत पुरुष ७१ जना, महिला ३६ जना, व्यापार व्यवसायमा कार्यरत पुरुष १५० जना, महिला २३० जना, यातायातमा कार्यरत पुरुष ९ जना, महिला ४ जना, सेवामा कार्यरत पुरुष १७ जना, महिला २५ जना रहेका छन्। साथै विभिन्न पेशामा कार्यरत २२,७०० जनामा २० जना सैनिक, म्यानेजर ८४८, प्रोफेशनल ५५५, प्राविधिक तथा सहायक ३१८ जना, कार्यालय सहयोगी २४२, कृषि वन १६,७४६ जना सम्लग्न रहेका छन्। यहाँ टोल सुधार संस्थाहरु ९७ वटा क्रियाशिल रहेका छन्। जहाँ कार्यरत शिक्षकहरुमा २३४ जना सामुदायिक प्राथमिक विद्यालय ३१ वटा र निजी २ वटा छन् भने सामुदायिक निम्नमाध्यामीक विद्यालय ५ वटा रहेका छन् र माध्यमिक सामुदायिक विद्यालय ६ वटामा गरि निरन्तर लागेका छन्। खेल मैदान वा खुल्ला चौर ४७ स्थानमा, ११५ स्थान भन्दा बढीमा धार्मिक स्थल यहाँ रहेको छ। व्यापारिक केन्द्र हरेक वडामा १/१ ठाउँ रहेको, नगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन कोष १९ लाख राखिएको र केहि लाख सम्मको विभिन्न महिला समुहरुले आकस्मिक कोष स्थापना गरेका छन्।

ठूला सिंचाईको व्यवस्था नभएतापनि ९९ वटा साना सिंचाईका स्रोत नगरपालिकामा रहेका छन्। २ एम्बुलेन्स रहेको यहाँ विभिन्न यातायातका साधनहरु जस्तै कार जीप भ्यान ११२, मोटरसाईकल स्कुटर ४४०, साईकल ७७, डोजोर ६ वटा जस्ता सवारी साधन रहेका छन् र व्यवस्थित हेलिप्याड २ वटा रहेको छ। महिलाको अधिनमा घर मात्र भएका ७२ घर, जग्गा ४६० घरमा र दुवै घर तथा जग्गा भएका ८०७ घर रहेका छन् भने, २७ घरमा १० वर्ष मुनी घरमुली भएका र ४२२ घर ७० वर्ष माथिका घरमुलि, ३७२० घरपरिवारमा महिला घरमुली रहेका, आमा समुहरु ३८ वटा छलफलमा पाईएका छन् र महिला वचत समुह ६२ वटा, निर्णय तहमा भएका महिलाहरु १९१ जना रहेका छन्। यस भेरी नगरपालिकामा राष्ट्रिय लाईनबाट प्रसारित जल विद्युतको प्रसारण सबै घरधुरीमा उज्यालोका लागि सुविधा उपभोग गर्न भइरहेको छ। ५ बैंक र ४ वटा सहकारी संस्थाका साथै प्रसस्त संख्यामा लघुवितहरु यहाँ क्रियाशिल रहेका छन्। त्यस्तै खाना पकाउनका लागि ७,२७७ घरधुरीमा दाउरा, १,५५० घरधुरीमा एलपी ग्याँस, विद्युत १७, गुईठा १, गोवरग्याँस ७ र मटिटेल १७ घरधुरीमा ऊर्जाका स्रोतहरूको रूपमा प्रयोग गरीन्छ।

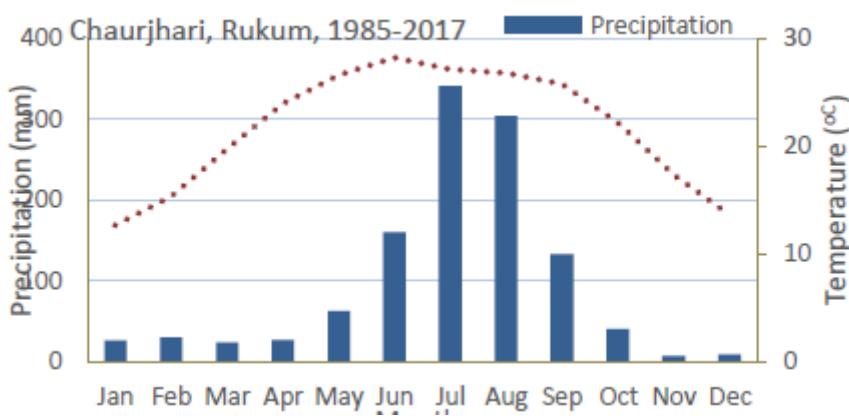
३२ वटा सडक सञ्चाल जसको लम्बाई ३३७ कि.मि. रहेकामा अधिकांश भाग कच्ची सडक, तथा मुख्य सडक कालोपत्रेले जोडिएका छन्। मुख्य राजमार्गबाट नियमित सार्वजनिक बस तथा जीप नगरको केन्द्र विन्दु सम्म सञ्चालनमा रहेको र हरेक वडाहरुमा पनि यातायातको सहजता रहेको छ। यस स्थानमा बसोवास गर्ने वासिन्दाहरुको हिडबुलमा सहजताका लागि २४ वटा पक्कि पुल पुलेसा भोलुङ्गे पुल १७ र ट्रस्ट पुल ४ वटा सञ्चालनमा रहेका छन्। सचारकोलागि नेपाल टेलिकम र एनसेलका मोबाइल, टेलिफोन लाईनहरु, अनलाईन मिडिया, युग आह्वान दैनिक, ठाकुरजी टाइम्स साप्ताहिक, खलङ्ग दर्पण साप्ताहिक पत्रिका, एफ.एम स्टेसनहरु खलङ्ग एफ.एम., हाम्रो पाइला एफ.एम., जाजरकोट एफ.एम. प्रशारण रहेको पाइन्छ र रेडियो नेपाल लगायत विभिन्न स्टेसनहरु काठमाडौंबाट नै सिधा हुने रेडियो, केवुल टिभि तथा ईन्टरनेटका साधनहरुका साथै सरकारी स्तरमा हुलाक सेवा सबै वडामा रहेका छन् भने साभा कुरियर, बी.एन.सी कुरियर, कोर्टियर कुरियर, वर्ल्डवाइड कुरियर, सुपर काइनेटिक कुरियर, सहारा कुरियर, कन्ट्रियाक कुरियर पनि नगरपालिकामा सञ्चालित छन्।

२.७ जलवायू परिवर्तनको अवस्था र त्यसको प्रभाव

जलवायू परिवर्तन मापन जिल्लागत रूपमा हेर्दा यस जिल्ला संवेदनशिलता ०.०१३६ (१९७१) बाट २०११ मा ०.०९३ मा पुगेको विभिन्न तथ्यांकले देखाउँछ ।

२.७.१ तापक्रम र वर्षाको तथ्यांकहरूको विश्लेषण

जलवायूजन्य प्रकोपहरू निम्त्याउनमा वर्षा, तापक्रम र वायूको गतिको ठुलो भूमिका रहेको हुन्छ । यस नगरपालिका नजिक रहेको चौरभारी टार, रुकुम स्थित जल तथा मौसम विज्ञान महाशाखाको मापन केन्द्रमा मापन गरिएको तापक्रम र वर्षाको विगत ३० वर्ष (सन् १९८५ देखि २०१७ सम्म) को उपलब्ध तथ्याङ्कलाई यस योजना तयारीको सिलसिलामा विश्लेषण गर्ने कोसिस गरिएको छ । यस नगरपालिकामा तथा जाजरकोट जिल्लामा रहेका २ वटा स्टेसनमा वर्षाको आयतन मात्र मापन गर्ने भएका कारण नजिकैको स्टेसन (चौरभारी टार, रुकुम) को स्टेसनलाई प्रयोग गरि यहाँको सन् १९८५ देखि २०१७ सम्मको तापक्रम तथा वर्षाको तथ्याङ्क विश्लेषण गरिएको छ । यस भेगमा मुख्य गरी जुलाई र अगष्टमा पानी पर्ने गरेको देखिन्छ, भने जून देखि सेप्टेम्बरमा पर्ने पानीको मात्रा जम्मा

नक्सा नं.७ न.पा.को तापक्रम तथा वर्षाको स्थिति

वर्ष भरी पर्ने पानीको मात्राको ७०% जित हुने गरेको छ । यसैगरी तापक्रम मे-जून मा वर्षभरीकै उच्च हुने गरेको छ, जसले गर्दा खडेरी, डढेलो जस्ता प्राकृतिक विपद्धरुको जोखिम बढाउने देखिन्छ । यस क्षेत्रको वार्षिक औसत तापक्रम १५.०१ डिग्री देखि २८.६७ डिग्री सेन्टिग्रेड सम्म रहेको देखिन्छ । यसैगरी विगत ३० वर्षाको तथ्यांकलाई हेर्दा वार्षिक औसत रूपमा ११६५ मिलिमिटर पानी पर्ने गरेको पाइन्छ ।

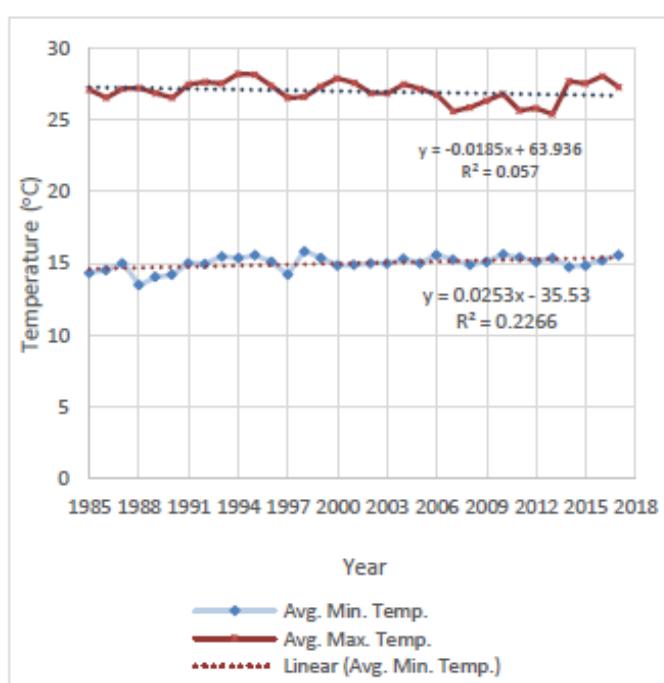
२.७.१.१ तापक्रम

यस क्षेत्रको महिनाको अधिकतम तापक्रम बृद्धिदर न्यूनतम तापक्रम बृद्धिदर भन्दा कम देखिन्छ । यसैगरी अधिकतमको विगतको १० वर्षमा देखिएको बृद्धिदर विगतको भन्दा तित्र गतिमा बढेको देखिन्छ (उदाहरण: २०१३ मा २३.३६ डिग्री सेन्टिग्रेड देखिएको औषत अधिकतम तापक्रम २०१४ मा २७.६६ डिग्री सेन्टिग्रेड पुगेको देखिन्छ) ।

यसैगरी १९८८ सालमा वार्षिक न्यूनतम सबैभन्दा कम देखिन्छ, जुन वर्ष नोभेम्बर देखि मार्च सम्म मासिक औसत तापक्रम १० डिग्री सेन्टिग्रेड भन्दा कम मापन भएको थियो ।

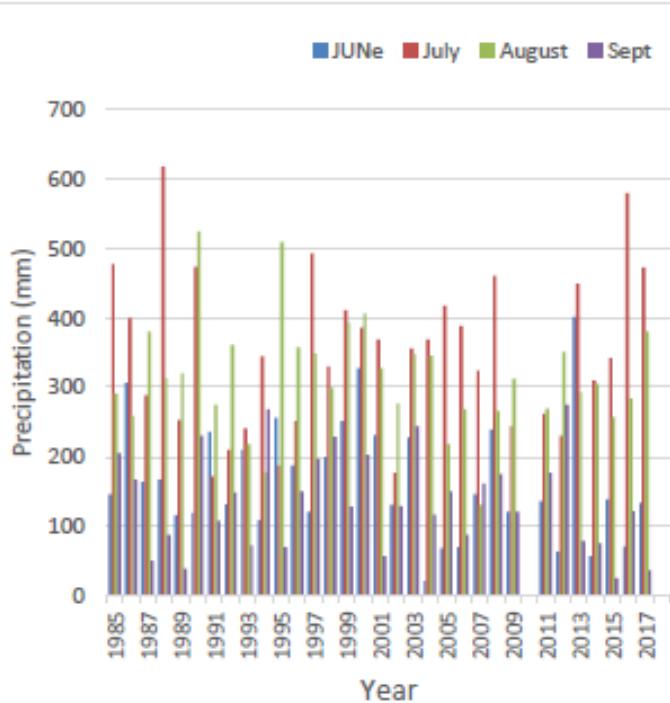
२.७.१.२ वर्षा

जलवायूजन्य प्रकोपहरू निम्त्याउनमा वर्षाको

नक्सा नं.८ न.पा.को तापक्रमको स्थिति

पनि ठुलो भूमिका रहेको हुन्छ । यस भेरी नगरपालिका नजिक चौरभारी टारमा रहेको स्टेसन वमोजिम विगत ३० वर्षको वर्षाको विवरण सँगै ग्राफमा दिइएको छ र सो वर्षातको तथ्याङ्क विश्लेषण गर्दा सन् १९९३ देखि २०२३ सम्म अधिकतम वर्षा जुलाई मा हुने गर्थ्यो भने कम अक्टूबरमा थियो । वर्षाको मात्रामा प्रष्ट उतार चढाव देखिनुको साथै समग्रमा पानीको मात्रा कम हुँदै गएको देखिन्छ । बडा तथा टोलस्तरमा भएका सचेतना अभिवृद्धी तथा योजना तर्जुमा कार्यक्रमहरूका सहभागिहरूले पनि खडेरीका दिनहरू बढौं गएको तथा तापक्रम बढेको कुरा समयरेखा मार्फत व्यक्त गरेकोले वैज्ञानिक तथा सहभागितामुलक दुवै विधिबाट विश्लेषण गर्दा पनि जलवायु परिवर्तन क्रमशः भैरहेको देखिएको छ ।

२.७.४ जोखिम तथा जीविकोपार्जनका स्रोतहरू माथिको प्रभाव विश्लेषण

नक्सा नं.९ न.पा.को वर्षाको स्थिति

बडाहरूमा तयार गरिएको विपद् व्यवस्थापन योजना अध्ययन तथा विश्लेषण वमोजिम फरक फरक प्रकोपहरूले जिविकोपार्जनका श्रोतहरूमाथि असर पुऱ्याएको देखिन्छ । खानेपानीका मुहानहरू सुन्ने कारण खानेपानीमा समस्या, पुराना कुलोकुलेसा, पोखरीहरू सुक्दै गएकोमा सिँचाइको असुविधा, अनियमित वर्षा, अत्यधिक वर्षा र खडेरीका कारण बाली समयमा लगाउन नपाउने, लगाएको बालीमा समेत असर पर्ने, मिचाहा प्रजातीले गर्दा खेतबारी नै पूर्ण रूपले बाँझो छोडनुपर्ने देखिन्छ । खेतीयोग्य जमिन बाँझो रहनु, उत्पादन घटने तथा पानीका मुहानहरू सुक्दै जानु तथा पहिरो, बाढी, चट्याड, असिना, हावाहुरी तथा नयाँ नयाँ रोगको प्रकोपले विशेष गरी एकल महिला, दलित, फरक क्षमताका समुदाय, महिला, बालबालिका तथा विपन्न वर्गलाई बढी मात्रामा असर पारेको प्रस्तुतसँग देखिन्छ । आगलागी, खडेरी र वनमाराको प्रकोपका साथै सुख्खा क्षेत्र बढनाले वन विनाश तथा वन पैदावारको उपलब्धतामा ह्वास आएको कारणले वन पैदावार संकलन कार्यमा यी लक्षित वर्गलाई बढी मात्रामा असर परेको देखिन्छ । असिना र चट्याडले पनि भौतिक स्रोतमा केही मात्रामा असर पारेको देखिन्छ भने चट्याडले विशेष गरेर मानिस तथा पशुलाई बढी असर पारेको देखिन्छ । पहिरो, खडेरी, मिचाहा प्रजाती साथै रोगकिराने, पानीको स्रोत सुन्ने, प्रदुषित हुने, कृषि, पारिस्थितिकीय प्रणाली र पशुपालन व्यवसायमा धेरै ठुलो असर पारेको देखिन्छ ।

समग्र प्रकोप स्तरीकरण गर्दा भूकम्प, पहिरो, जंगलि जनावर आतंक, बाढी, आगलागी, चट्याड, हावाहुरी, सडक दुर्घटना र असिनापानीले प्रभाव पार्ने प्रमुख प्रकोपहरू रहेका छन् । साथै प्रकोपको बढी असर कृषि तथा वनजंगलमा क्रमशः पशुपालन, वन्यजन्तु, जमिन र खानेपानीमा परेको देखिन्छ । साथै जलवायु परिवर्तनको असर सबै वर्ग, क्षेत्र र समुदायमा एकै किसिमले पर्दैन । असर सँग जुधन सुन्ने अर्थात अनुकूलन क्षमता बढी हुनेमा यसको असर न्यून हुन जान्छ । तसर्थ यो योजना निर्माण गर्ने चरण देखि नै यस वर्गहरूको प्रतिनिधित्वमुलक समावेशीमा योजनाका क्रियाकलापमा उनीहरूलाई प्राथमिकता दिई उनीहरूको हैसियत सुधार हुने र जीविकोपार्जनमा टेवा पुग्ने खालको सचेतीकरण र प्रत्यक्ष लाभ हुने किसिमका कार्यक्रमहरू तयार गरिएको छ ।

२.८ जोखिम अनुमान

समग्र जाजरकोट जिल्ला जस्तै गरि यस भेरी नगरपालिका वहुप्रकोप जोखिममा रहेको स्थान हो । जलवायू संवेदनशिलता २०११ मा ०.०९३ रहेको, संकटासन्तामा उच्च स्तरमा रहेको जिल्ला (०.७७८ - १) साथै पहिरोको उच्च जोखिम (०.५३९ - ०.७५६), उच्च महामारी जोखिम (१९७१-२०११) मा रहेको छ । यस नगरपालिकाको भौगोलिक वनावटमा पहाडी भू-भागमा अत्यन्त भिरालो जमिन भिर र पहराले ओगटेको छ यहाँ पहिरो तथा विभिन्न खाले दुर्घटनाको उच्च जोखिममा रहेको छ । साथै उक्त भिरालो क्षेत्रमा रहेर वर्गे खोला तथा खोल्साले गर्दा यस स्थान जोखिममा रहेको छ भनी बुझन सकिन्छ । बलौटे तथा कंड क्षेत्रले यस भेरी नगरपालिकामा अधिकाँस क्षेत्रफल ओगटेको छ । माथी प्रस्तुत ऐतिहासिक समयेरेखा अनुसार भूकम्प लगायत पहिरो, खडेरी, आगलागी, बाढी, जंगली जनावरबाट क्षति, हावाहुरी, असिना, चट्यांग यस नगरपालिकाका जोखिम निम्त्याउने प्रकोपहरु हुन् । प्रकोपका घटना, भौतिक, आर्थिक तथा वातारणीय संकटासन्तामा र समुखताले विपद्को जोखिम नगरपालिकामा बढाएको छ । प्रकोप धान्न नसक्ने भौतिक संरचनाहरु, जलवायू परिवर्तन, ज्ञान र सिपको कमी, गरीबी, र प्रकोपजन्य स्थानहरुमा मानिसहरुको वस्ती र अन्य भौतिक संरचनाको अवस्थितिले विपद्को जोखिम बढाएको छ । यदि समयमा नै जोखिम न्यूनिकरण तथा अनुकूलनका कार्यहरु गरिएन र संकटासन्तामा र समुखताको न्यूनिकरण गरिएन भने कुनै पनि जोखिम विपद्मा परिणत हुन सक्छ ।

यस्तै गरि जिल्लाको विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना २०८० अनुसार यस पालिकामा पहिचान भएका प्रकोपहरुमा सडक दुर्घटना, पहिरो तथा बाढी रहेका छन् । साथै नगरपालिकामा निर्मित विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना २०८० अनुसार भूकम्प, पहिरो, बाढी, चट्यांग, हावाहुरी, सडक दुर्घटना, वन्य जन्तु आक्रमणका दृष्टिकोणले उच्च जोखिममा देखिन्छ भने आगलागी, महामारीका दृष्टिकोणले मध्यम जोखिममा देखिन्छ ।

यस नगरपालिकामा भएका अधिकाँश घरहरु जाजरकोट भूकम्प २०८० ले क्षत विक्षत गरेको तसर्थ वडाबाट संकलन गरि ल्याएको तथ्यांक मेल नखाने हुँदा मुल विषयको संकेत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ । यी तथ्यांकको विवरण पुर्नलाभकौ चरण पश्चात अद्यावधिक गर्नुपर्ने देखिन्छ । यस नगरपालिकामा गरिएको विपद् व्यवस्थापन योजना तथा भिसिए प्रतिवेदन वमोजिम यहाँ पहिरो तथा बाढीको जोखिम उच्च रहेको स्पष्ट हुन्छ । वडागत समुहगत छलफल तथा वडामा निर्मित विपद् व्यवस्थापन योजना अनुसार यस नगरपालिकामा हुने विभिन्न खाले जोखिमहरुको कारण हुने क्षतिबाट असर गर्ने सम्भावित घरधुरी तथा जनसंख्याको समिष्टीगत तथ्यांक निम्न वमोजिम रहेको छ ।

यहाँ गर्भवति महिला ९८३ जना, प्रजनन् उमेरका महिला ११,१५० जना बसाई गर्ने गरेका छन् भने पोषण अनुसार कम जन्म तौल भएका नवजात शिशुको प्रतिशत ३.४ रहेको जवकी राष्ट्रिय स्तरमा ९.४ रहेको छ त्यस्तै आईरन चक्की प्राप्त गर्भवती महिला ३९.९ जवकी राष्ट्रिय स्तरमा ६० प्रतिशत रहेको छ, भिटामीन ए प्राप्त सुत्करी महिला ८६.८ जवकी राष्ट्रिय स्तरमा ७६.३ प्रतिशत, नयाँ निमोनिया प्रति १००० जना ५ वर्ष मुनी ८६.५ रहेको जो धेरै नै जोखिम देखिन्छ, जवकी राष्ट्रिय स्तरमा ८६.८ छ, नयाँ भाडापखाला प्रति १००० जना ५ वर्ष मुनी ४६७.४ जवकी राष्ट्रिय स्तरमा ३५२.४, जम्मा नवजात शिशु मृत्यु संख्या ४ जना रहेका र माथिल्लो श्वासनलिमा सक्रमण, भाडापखाला, एपिडी, भाईरल ईन्फ्लुन्जिया, लुतो, दिर्घकालिन फोक्सोको रोग, यूटिआई जस्ता रोग यहाँ रहेको स्वास्थ्य प्राफाईलले देखाउँछ ।

क्रसं	पहिरो जोखिम वस्ती तथा स्थान	जोखिम घरधुरी	जोखिम जनसंख्या
१	घुएलनेटा टोल		
	च्याउबानी	१२	६२
	भैतेचौर	६५	२९८
	बाखेखोला	पानीको मुहान	
	नौदाढी	पानीको मुहान	
२	तिमिले टोलका डोप्के बुजेनी	१५	५०
	रिसाङ टोल	७	४५

	दुले	२७	१२४
	तातोपानी कल्लेरी	३५	१५७
	सल्ले	२५	१२३
	आखेनी		जमिन
	डारीम सिं, हातीगौडा		जमिन
३	थाप्ले टोल अन्तर्गत ठाँटी पन्नाउलो जाने बाटो	६	२८
	थाप्ले बसपार्क पछाडीको पहिरो	८	३६
	सात्दुलाको पहिरो		
	सिटिजन वैक पछाडीको पहिरो		
	स्याला कुप्रे सल्ली पहिरो		
	रेडक्रस मुनिको पहिरो		
४	भगवती	२७	१२५
	खहर खोला		
	वुरेनी		
	सालधारी	३५	१५०
	माथिल्लो बोहोरा	१०	३८
	गैरीखाली	३०	८८
	सिर्जना	१४	५६
	रामजानकी	४०	२४०
	राधाकृष्ण	३०	१५८
	इउरी फूलबारी धल्ला	७	३९
	मूलपानी	२०	९५
५	कोईरनी कोट खोला		
	इवर	५०	२००
	छिप्रेना	२०	१०५
	पानलटा पहिरो		
	गाग्रखोला पहिरो		
	सुकेसन्न पहिरो		
	तातापानी पहिरो		
	कपुरी पहिरो		
	बरालभुग पहिरो		
	खर्या पहिरो		
	महिला पहिरो		
	ज्यामितरा पहिरो		
	सालटाकुरा पहिरो	२०	१००
	औंल पहिरो		
६	गंगटिया टोल	८०	३२५
	कल्लाबाटो पहिरो		
	बढाओल पहिरो		
	पौरेनी पहिरो		
	राम्री खोला पहिरो		
	नौमुली पहिरो		
	थापागाउँ पहिरो		
	राउला ईर्जा पहिरो		
	यहुद पहिरो		
	भेरे टोल	५०	२१०
७	पुन्मा टोल	३५	१७५
	धाराखोला पहिरो		

	डारीम स्वारा पहिरो			
	दोगर्न रुपाकोट पहिरो			
	मिथानेको धुले पहिरो			
	सागुन टाकरी			
	सान्नपाँखा			
	गोवे खोला			
	नाग सिमखेत			
	मिथ्याडग्रा रुपाकोट टोल	३०	१५०	
	डौरीखोला टोल	२५	१२५	
	दोकान टोल	२९	१४५	
८	बुरुडगे	२०	१००	
	गिमा	१०	५०	
	चीना मोहरी पहिरो			
	खहेरा पहिरो			
	खर्यात पहिरो			
	हरेला पहिरो			
	खरानीवन पहिरो			
	रानीवन पहिरो			
	भालुमारी पहिरो			
	वत्स्याला पहिरो			
९	बाँस कोट टोल	१०	४८	
	टिमुरकोट बान्नी टोलमा	७	३६	
	मदाने सिमल टोलमा खिराई पानी पहिरौ	१५	७०	
	चिसीम			
	कालिकाको थानको भुस्याहा खोला			
	कोज्याहा खोला			
	मेराओदि पहिरो			
	पौरी सिमखेत			
	गगेना गैरे			
	रोरा खोला			
१०	भुर्चौर टोल, भरैव आ.वि. जोखिममा	१५	७३	
	फेरावजार सेरोफेरो			
	दुल पहिरो			
	तल्लो चौर पहिरो			
	आली पहिरो			
	सिम्ली खोला पहिरो			
	पटटआनी			
	चिउरा पहिरो			
	आलीपाखा टोल	२९	१४२	
	महतरागाउँ, सिरबारी तथा भिडचउर, इब्रागाड, जिगंचउरको			
११	धुलेउरा	८	३९	
	धौलेडाँडा	११	५३	
	छहरी खोला पहिरो			
	काव्री खोला			
	गांगे खोला			
	सालापानी	१५	८७	
	महना सिमल	२५	१२२	
	खोहा	३०	१४५	

	मर्टेला	४०	१८७
	चुकेरह	१२	५६
	वडगार्ड, पलाते खोला, घटटे खोला		
	मुला खोला		
	घटटे खोला		
	लिउरेनी खोला		
	सल्लेरी खोला		
१२	थराचिरा, रजेना, टिमुरे डाँडागाउँ, रुप्सेपानी, इमिलेखोला,		
	बटाला गाउँ, रोकाय टोल	१४	६०
	पाती हाल्ना पहिरो		
	बाँधखोर पहिरो		
	सिमा नदि		
	औलो नदि		
	सिमचौर खोला		
	भेरी खोला		
	कुस्तरा टोल	१०	५०
	फुरागाउँ टोल	२५	१३०
१३	राक्सेको		

तालिका नं १६, पहिरो जोखिमको नक्सांकन

क्रसं	बाढी जोखिम वस्ती तथा स्थान	जो. घरधुरी	जो. जनसंख्या
१	रिम्ना टोलको देउतीठान, पुरानो बजार वस्ती र भेरी त्रिवेणी मा.वि, पिपे डाप	५२	२६७
	पिपे आमा समुहको भवन, बागेश्वरी आ.वि, कोलचौर कुन्डीक टोल	३	१५
२	अधिकांस क्षेत्र घर जग्गा, खानेपानी, विजुली अन्य भौतिक संरचना		
३	थाप्ले टोल		
	स्याला टोल		
७	पुन्मा टोल	१००	५००
	मिथ्याडग्रा रुपाकोट टोल	२०	१००
	डौरीखोला टोल	१२	६०
८	दोकान टोल	३०	१५०
८	बुरुडगे	२	९
	गिमा	५	२०
१०	अधिकांस क्षेत्र उच्च		
१३	बटाला गाउँ, रोकाय टोल	४०	२१०
	कुस्तरा टोल	५	३०
	फुरागाउँ टोल	२०	११०

तालिका नं १७, बाढी बाढी जोखिम स्थान

क्रसं	हावाहुरी जोखिम वस्ती	जोखिम घरधुरी	जोखिम जनसंख्या
२	सबै ७ टोल	११०२	५६५०
३	गणेश टोल	१०१	४९८
	थाप्ले चौर टोल	१८८	९८१
७	स्याला टोल	१७२	९४२
	पुन्मा टोल	१०	५०
	मिथ्याडग्रा रुपाकोट टोल	४	२०
	डौरीखोला टोल	१८	९०
	दोकान टोल	१५	७५

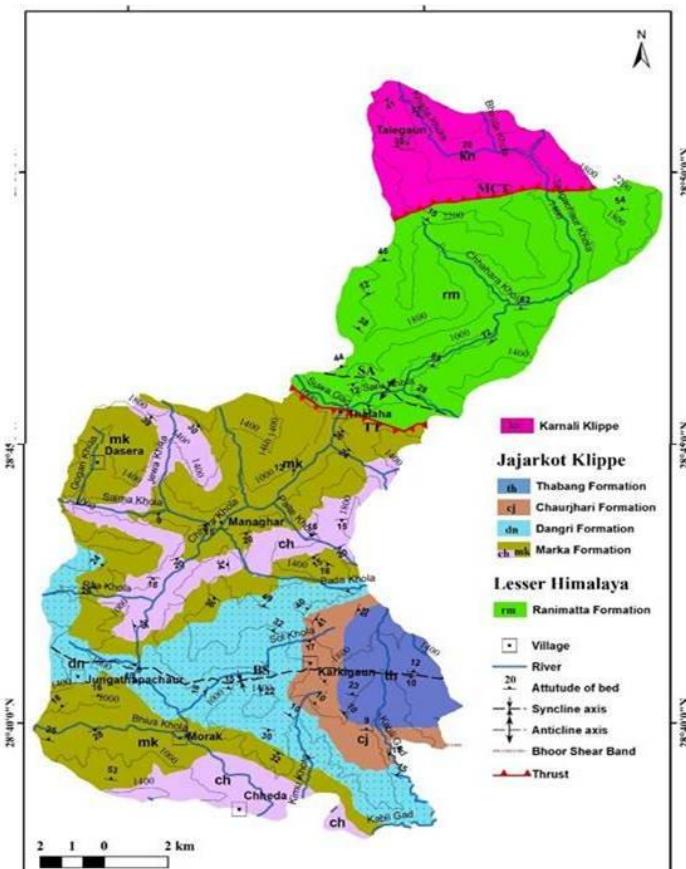
८	बुरुडगे गिमा		२३०	११००
९	अधिकांस क्षेत्र			
१०	अधिकांस क्षेत्र मध्यम			
१३	बटाला गाउँ, रोकाय टोल	१५		७०

तालिका नं. १८, हावाहुरी जोखिम स्थान

त्यसै गरि बढ्दो सञ्चार तथा विद्युतिय विकास सँगै यहाँ चट्याङ्गको समस्या पनि रहेको छ विशेषत जंगल, कोट र उचाईमा रहेका बस्तीहरूका घरधुरीमा बसोवास गर्ने बासिन्दाहरू जोखिममा देखिन्छन् । साथै वेलावेला हुने चट्याङ्ग जंगलमा हुने आगोलागीको पनि कारक बन्ने गरेको छ ।

साना ठूला खोला नदिहरू यहाँ प्रसस्त रहेतापनि भिरालो जमिन र प्रविधिको विकास नहुँदा हिउँदमा खडेरी नगरपालिकाको अर्को ठुलो प्रकोपको रूपमा रहेको छ जसले विपद्को जोखिम बढाएको छ । यस पालिकाले अगाडी सारेको एक घर एक धाराको अवधारणा अनुसार झण्डै हरेक घरपरिवारलाई आगामी दिनमा शुद्ध खानेपानीको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखिएको छ । जलवायू परिवर्तन, जलवायू अनुकूलन प्रविधिको प्रयोग सम्बन्ध जनचेतनाको कमी र सिंचाईका प्रयाप्त स्रोत नहुनाले गर्दा खडेरीको जोखिम बढेको छ । बालिमा उत्पादन कम हुन गई कृषिमा आश्रित समग्र घरधुरीका सबै जनसंख्या खडेरीको जोखिममा रहेका छन् । यसैगरी माथिल्लो भेगमा रहेका खानेपानीका संरचना र सिंचाई संरचनामा खडेरीका कारण पानीको श्रोत कम भै समस्या हुने अनुमान गर्न सकिन्छ र माथिल्लो भेगमा बस्ने समुदायहरूमा यसले समस्या दिने गरेको छ । यहाँका बासिन्दाहरूको प्रमुख आयको श्रोत कृषि पेशा भएको र कृषि कार्यको लागि प्रविधिहरूको राम्रो प्रयोग नभएको हुँदा यहाँका बासिन्दाद्वारा बर्षेनी लगाउने गरेको खेतीबालि असिनाबाट नोक्सान हुने गएको छलफलबाट देखिन्छ ।

यस नगरपालिकामा जाजरकोट क्लिपे, लेसर हिमालय तथा कर्णाली क्लिपे भएको टेक्टोनिक क्षेत्र र थलाहा थ्रस्टको सँगै पर्ने हुँदा भूकम्पको उच्च जोखिममा रहेको छ । साथै यहाँ भूकम्पको जोखिममा रहेका घरधुरीको तथ्यांक समावेश गर्दा यहाँ कैयौं घरमा गोर्खा भूकम्प २०७२ र जाजरकोट भूकम्प २०८० बाट क्षति पुगेका अर्थात प्राविधिकले बस्नको लागि अयोग्य घोषणा गरेका घरमा अभ्य पनि केहि घरमा बसोवास भईरहेको जानाकारी प्राप्त भएको र यो स्थान पनि समग्र भूकम्पको जोखिम धरातलमा नै रहेको हुँदा उक्त घरहरूका साथ साथै अन्य घरका लागि सचेत भई कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

नक्सा नं. १० भूकम्पको जोखिम स्थिति

खण्ड ३ : स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजनाको परिकल्पना, ध्येय, लक्ष्य, उद्देश्यहरू, दिर्घकालिन सोच, परिदृश्य र नीति तथा रणनीति

परिकल्पना

यस योजनाको परिकल्पना भेरी नगरपालिकालाई विपद् तथा जलवायू उत्थानशील नगरपालिकाको रूपमा स्थापित गर्ने रहेको छ ।

ध्येय

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायूजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्य गर्न भेरी नगरपालिकाको क्षमता अभिवृद्धि गरी स्थानीय तथा सरकारी निकायको योजनामा विपद् जोखिम तथा जलवायू परिवर्तनको सवाललाई संस्थागत गर्दै विकासका नियमित योजनाहरूमा मुलप्रवाहीकरण गरी विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्ने यस योजनाको मुल ध्येय रहेको छ ।

लक्ष्य

भेरी नगरपालिकामा रहेका विभिन्न समूह/सञ्जाल तथा सरोकारवालाहरूबिच आपसी समन्वय, सहकार्य र संस्थागत सुशासन प्रवर्धन गर्दै जलवायू परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम व्यवस्थापन लगायतका सम्बन्धित विषयहरूमा समन्वयात्मक र सहयोगी वातावरण सृजना गरी विपद् तथा जलवायू उत्थानशील नगरपालिकाको विकास गर्ने यस योजनाको लक्ष्य रहेको छ ।

उद्देश्यहरू

यस योजनाको निर्दिष्ट उद्देश्य यस प्रकार रहेका छन् ।

१. भेरी नगरपालिकामा रहेका प्रमुख प्रकोपहरू, संकटासन्न वडाहरू, जोखिमको अवस्था तथा क्षमताहरू पहिचानका साथै विश्लेषण गर्ने ।

२. विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा जलवायू परिवर्तन अनुकूलनको सवाललाई विकासका कार्यमा मुलप्रवाहीकरण गर्ने ।

३. स्थानीय तहका नीति तथा विकास कार्यक्रममा सबै क्षेत्र र वर्ग (महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, दलित, आदिवासी, जन जाती, प्रकोप प्रभावित, जलवायूजन्य प्रभावित वा सङ्कटासन्न समुदाय तथा व्यक्तिहरू, मधेसी, मुशिलमजस्ता वर्ग एवं नेपाल सरकारले लक्षित समूह भनी परिभाषित गरेका वर्ग) को समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायू परिवर्तन अनुकूलनलाई संस्थागत गर्न मार्ग प्रशस्त गर्ने ।

४. नेपाल सरकारका विषयगत सरकारी निकायहरू, स्थानीय निकायहरूका पदाधिकारीहरूलाई विपद् तथा जलवायू परिवर्तनको सवालमा कार्य गर्न सचेतना अभिवृद्धि र एकवढू गर्ने ।

५. जलवायू परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन, जैविक विविधता संरक्षण, जलाधार व्यवस्थापन र वातावरणीय सवालहरूमा भेरी नगरपालिका स्तरमा प्रभावकारी रूपमा कार्य गर्न समानुपातिक समावेशी एवं समन्वयात्मक संरचनाको निर्माण गर्ने ।

६. समुदायमा विपद् तथा जलवायू परिवर्तनको सवालमा काम गर्न आवश्यक पर्ने दक्ष जनशक्तिको विकास गरी प्रभावकारी रूपमा परिचालन गर्ने ।

दिर्घकालिन सोच

विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायूजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यलाई संस्थागत गरि भेरी नगरपालिकामा विपद् उत्थानशील समुदायको निर्माण गर्ने यस उत्थानशील योजनाको दिर्घकालिन सोच रहेको छ ।

परिदृश्य

विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलावायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरुमा समुदायको अधिकतम सहभागिता मार्फत हरेक समुदायको लागि विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना निर्माण गरि कार्यान्वयन गर्ने र विपद्बाट हुने मानविय, सामाजिक, आर्थिक, भौतिक तथा जीविकोपार्जनका साधनहरुमा हुने क्षतिमा कमगर्दै नगरपालिकामा बसोवास गर्ने समुदायको उत्थानशीलतालाई सुदृढ गर्नु यस उत्थानशील योजनाको परिदृश्य हुनेछ ।

नीति तथा रणनीति

यस भेरी नगरपालिकामा रहेका सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी तथा सार्वजनिक निकाय तथा संघसंस्थाहरुसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिहरुको गठन गर्ने तथा उक्त समिति मार्फत समितिका सदस्य तथा पदाधिकारी एवं समुदायका व्यक्तिहरुलाई विपद् तथा जलवायू सम्बन्धिका गतिविधिहरुमा सहभागिता गराई क्षमता विकास गराउने यस उत्थानशील योजनाको नीति रहेको छ । साथै यस उत्थानशील योजनाको रणनीतिहरु निम्न वर्णनामा रहेका छन् :

- यस भेरी नगरपालिकामा रहेका सरोकारवाला निकाय तथा संघसंस्थाहरुसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिहरुको गठन गर्ने तथा उक्त समिति मार्फत समितिका सदस्य तथा पदाधिकारी एवं समुदायका व्यक्तिहरुलाई विपद् तथा जलवायू सम्बन्धिका गतिविधिहरुमा सहभागिता गराई क्षमता विकास गराउने ।
- विपद् जोखिम लेखाजोखा तथा नक्साङ्करण गर्दा अति जोखिम तथा संवेदनशिल स्थानमा रहेका बस्तीहरुलाई सुरक्षित स्थानमा स्थान्तरणको लागि प्रोत्साहन गर्ने ।
- बाढी तथा पहिरोबाट हुने मानविय तथा भौतिक क्षतिलाई रोक्नकालागि बाढीको पुर्वसूचना प्रणालीको स्थापनाका लागि समन्वय तथा सहकार्य गरि पहल गर्ने ।
- समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय ज्ञान, सीप, श्रोत र साधनको उपयोग गर्ने ।
- योजनाले पहिचान गरेका क्षेत्रमा थप अध्ययन, अनुसन्धान तथा जानकारी संकलन गर्दै अद्यावधिक ज्ञान तथा विश्लेषणको आधारमा कार्यक्रमहरुको प्राथमिकीकरण र कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।
- समग्र परिमाणको साभा उद्देश्यका लागि छिमेकी नगरपालिका तथा गाउँपालिका, जिल्ला, प्रदेशमा सञ्चालित कार्यक्रमहरुमा समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- भेरी नगरपालिकामा विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायू अनुकूलनका कार्यक्रमहरुलाई बार्षिक तथा आवधिक विकासका योजनाहरुमा मूलप्रवाहिकरण गर्दै लैजाने ।

खण्ड ४ : स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना, भेरी नगरपालिका

४.१ विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा अनुकूलनका उपायहरुको प्राथमिकीकरण

पहिचान भएका जोखिम तथा प्रकोपहरुको कारणले प्रभावित क्षेत्र तथा पार्न सक्ने प्रभावहरुलाई मध्यनजर गरी भेरी नगरपालिकाले त्यसबाट अनुकूलन हुन तथा व्यवस्थापन गर्नका लागि विभिन्न उपायहरु तय गरेको छ । पहिचान गरिएका विभिन्न उपायहरुको प्रभावकारिता, खर्चको मितव्यिता, सम्भाव्यता र लक्षित बर्गमुखी आदिलाई आधार बनाई आवश्यक अंक भार दिई गरीने विश्लेषण विधि मार्फत प्राथमिकीकरण गरी उत्थानशील योजनामा राख्नुपर्ने कार्यक्रमहरुको छनौट गरिएको छ ।

नोट: प्रभावकारिता: कामको न्यून प्रभावकारिता देखिएमा १, कामको उच्च प्रभावकारिता देखिएमा ३, खर्चको मितव्यिता: कम खर्च लाग्ने भएमा ३, बढी खर्च लाग्ने भएमा १, सम्भाव्यता: कार्यान्वयन गर्न सकिने भएमा ३, कार्यान्वयन गर्न कठिन भएमा १, लक्षित बर्गमुखी: लाभान्वित धेरै भएमा ३, लाभान्वित कम भएमा १ अंक दिईएको ।

क्रियाकलाप	प्राथमिकता नं.
वन स्वास्थ्य, जलाधार तथा जैविक विविधतामा सुधार	
नर्सरी सञ्चालन फलफूल, डाँले धास, जडिवुटी, आदि	द्वितीय
कच्ची सडक छेउमा अमिसो रोपण	प्रथम
मिचाहा प्रजातीको नियन्त्रण कार्यक्रम सरसफाई	तृतीय
अग्नी रेखा निर्माण तथा सरसफाई	पाँचौ
खुल्ला भिरालो जमिनमा वृक्षारोपण कार्यक्रम	चौथो
वन स्वास्थ्य, जलाधार तथा जैविक विविधता प्रबद्धन	
सोलार तथा विद्युतिय चुल्हो प्रयोगमा जोड	तृतीय
गोवर ग्रास प्लान्ट सहयोग	छैठौ
जडिवुटि पहिचान गर्दै व्यवसायीक खेती	प्रथम
जडिवुटि प्रसोधन गर्ने	पाँचौ
खुला चरिचरण कम गर्ने	चौथो
सुधारीएको चुल्हो तथा अन्य बैकल्पिक ईन्धनमा सहयोग	द्वितीय
सचेतना, तालिम, गोष्ठि, सञ्जालिकरण	
सामुदायीक वन उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरुलाई वन संरक्षण अभिमुखिकरण कार्यक्रम	प्रथम
वन डेलो नियन्त्रण तालिम तथा सामाग्री सहयोग	चौथो
मिचाहा प्रजातीको नियन्त्रण सचेतना कार्यक्रम	द्वितीय
जडिवुटि पहिचान तथा संरक्षण तालिम	तृतीय
वन्य जन्तुको चोरी शिकारी रोक्न जनचेतना कार्यक्रम गर्ने (महत्व, दण्ड जरिवाना, गष्ठि)	पाँचौ
सरोकारवालाहरु बीच शुसासन	
सामुदायीक वन तथा नीजि वन दर्ता कार्यक्रम	प्रथम
पानीका मुहान तथा पोखरी संरक्षण	द्वितीय
मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनिकरण राहत कोषको व्यवस्था	तृतीय

संरक्षण समूह र उपभोक्ताहरु वीचमा समन्वयकारी भूमिका मिलाउने	चौथो
वन्य जन्तुको चोरी शिकारी रोक्न दण्ड जरिवाना, गाँठि सञ्चालन	पाँचौ
पानीका स्रोत संरक्षण र मर्मत सम्भार	
पानीका श्रोत संरक्षण गर्न बृक्षारोपण	प्रथम
पानीका स्रोत मर्मत सम्भार	द्वितीय
साना, मझौला र ठूला सिंचाई निर्माण तथा मर्मत सम्भार	तृतीय
पानी ट्याङ्की मर्मत सम्भार	चौथो
पानी सञ्चितीकरण प्रबिधि र पाइप लाइन विस्तार जस्ता पूर्वाधार निर्माण	
पाइप लाइन निर्माण तथा विस्तार	तृतीय
खानेपानीको पूर्वाधार निर्माण	द्वितीय
पानीका श्रोतमा भलबाढी नियन्त्रण तथा ढल कटाउने	चौथो
खानेपानी प्रसारण च्याम्वरमा शुद्धिकरण विधि अवलम्बन गर्ने	प्रथम
पानी लिफिटग संरक्षण तथा सोलार विस्थापित गर्ने	पाँचौ
जल तथा उर्जाको महत्व र किफायित सदुपयोगका लागि सचेतना, क्षमता विकास	
पानीका श्रोत संरक्षण तथा मर्मत सुधार तालिम	
बाढी र खडेरीको समयमा पानीको उचीत प्रयोग बारे सचेतीकरण	प्रथम
पानीका श्रोत संरक्षण तथा सरसफाई सचेतना	तृतीय
नीतिगत कार्यक्रम	
पानीको उपलब्धता तथा न्यायोचित वितरण	प्रथम
खानेपानीको पूर्वाधार निर्माण १ घर १ धारा नीति	द्वितीय
स्वास्थ्य सम्बन्धि सचेतना, क्षमता अभिवृद्धि	
मनोपरामर्शदाता तालिम	एघारौ
प्लाष्टिकका बस्तु बाल्दा हुने नकरात्मक असरबारे सचेतना	पाँचौ
फोहोर वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन बारे सचेतना	प्रथम
स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धि सचेतना	द्वितीय
व्यक्तिगत सरसफाई तथा वाल स्वास्थ्य सचेतना	नवौ
मातृ तथा नव जात शिशु प्रवद्धन बारे सचेतना	छैठौ
कुलत नियन्त्रण बारे सचेतना तथा समुह गठन	द्वितीय
समयानुकल हुने जोखिमका बारे सचेतना	बाह्रौ
महिनावारी र किशोरी गर्भवती हुने समस्याको व्यवस्थापन सचेतना तथा सानीटरी प्याड वितरण	चौथो
पोषण सम्बन्धि तालिम	दशौ
आरआरटी टिमको गठन, तालिम, स्रोत व्यवस्था र परिचालन	तृतीय
जंगलि जनावर तथा बहुला कुकुरको टोकार्फाट हुने समस्याबारे सचेतना	आठौ
प्राथमीक उपचार तालिम प्रदान	सातौ
स्वास्थ्य सेवाको क्षेत्र विस्तार	
खोप सञ्चित तथा अभियान सञ्चालन	द्वितीय
फोहोर व्यवस्थापनका लागी डम्पिंग साईड प्रयोग	सातौ
स्वास्थ्य प्राविधिकहरु बढावा गर्ने	तेह्रौ

स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन	चौथो
पूर्नस्थापना केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन	एघारौं
पोषण सम्बन्धी अभियान (पहिचान तथा उपचार सहयोग)	पाँचौ
स्वास्थ्य वीमा गर्ने	बाह्रौं
एम्बुलेन्स	आठौं
स्ट्रेचरको सुनिश्चितता	प्रथम
पानीको श्रोतमा सरसफाई	तृतीय
फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न आवश्यक सामाग्रीहरु सहयोग	दशौं
महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुलाई आवश्यक स्वास्थ्यका सामान सम्पन्न गर्ने	नवौं
प्राथमीक उपचार तथा अति आवश्यकका औषधि र सामाग्रीहरु टोल टोलमा भण्डारण गर्ने	छैठौं
सचेतना, प्रचार प्रसार, तालिम / क्षमता अभिवृद्धि	
पशु तथा बाखापालन तथा व्यवस्थापन	सातौं
कृषि तथा वाली वीमा सचेतना	पाँचौ
जैविक मल तथा विषादी निर्माण तथा प्रयोग सम्बन्धी सचेतना	प्रथम
बेमौसमी खेती तालिम	नवौं
फलफुल खेती तथा सामाग्री वितरण	तृतीय
आलु खेती	द्वितीय
च्याउ तथा टनेल खेती	एघारौं
मिचाहा प्रजाती व्यवस्थापन गर्ने जनचेतना कार्यक्रम	दशौं
विषादी नियन्त्रण गर्ने जनचेतना कार्यक्रम	चौथो
मौरी पालन सम्बन्धी तालिम तथा सामाग्री सहयोग	आठौं
उन्नत घाँस खेती तथा सामाग्री सहयोग	छैठौं
व्यवसायीक खेती तथा पशु पालनको सम्भावता अध्ययन	बाह्रौं
वालीबस्तुको स्तरीकरणका लागी उचीत भण्डारण तथा प्याकेजिंग तालिम	तेह्रौं
प्रबिधि तथा औजार सहयोग	
खडेरी सहन गर्ने तथा उन्नत प्रजातिको वीउ वितरण	चौथो
कृषि प्राविधिक व्यवस्थापन	बाह्रौं
रोग किरा सहन सक्ने वालीका जात पहिचान तथा वितरण	सातौं
रैथाने जातिको संरक्षण	पहिलो
माटो जाँच तथा अनुसन्धान	पाँचौ
उन्नत खेती गर्ने नेट, प्लाष्टिक आदिको व्यवस्था गर्ने	तेह्रौं
वालीमा लाग्ने रोग र नियन्त्रणका उपाय बारे खोजी तथा सहयोग	द्वितीय
वजार व्यवस्थापन तथा कृषि प्रदर्शनी र संकलन केन्द्र	छैठौं
दुवानी व्यवस्थाको सहजीकरण	दशौं
पशु खोप विशेषत रेविज, खोरेत, आदि सञ्चालन	तृतीय
जंगल र खेती गर्ने जग्गामा अग्नि रेखा निर्माण	एघारौं

जडिबुटि खेती	आठौं
सघन तथा चक्रिय वाली प्रणालि	नवौं
संरचनाको निर्माण, मर्मत तथा सम्भार	
पानी संरक्षण प्लाष्टिक तथा अन्य पोखरीको निर्माण	नवौं
आवश्यकता वमोजिम लिफ्टिंगको व्यवस्था गर्ने	आठौं
सिंचाई कुलो मर्मत तथा सुधार	प्रथम
उत्पादित बस्तु संकलन केन्द्र स्थापना	तृतीय
फलफुल, नगदेवाली तरकारी खेतीमा आधुनिकरण	छैठौं
कृषि प्रविधि सहयोग (कृषि औजार, हाते ट्याक्टर तथा अन्य औजार)	चौथो
बाढी पहिरो जोखिम जग्गामा तत्वन्ध तथा पर्खाल निर्माण	सातौं
वृक्षारोपण (जंगलमा फलफुल, खेती वाली भएकोमा हावाहुरी रोक्न अग्ला डाँले घासका रुख, कटान हुने स्थान)	द्वितीय
मिनी कोल्ड स्टोर निर्माण तथा व्यवस्थापन	आठौं
कृषि तथा वाली वीमा सहयोग	पाँचौ
पुर्वाधार, बस्ती तथा बसोवास	
पुर्वाधार मर्मत, निर्माण तथा संरक्षण	
पहिरो जोखिम स्थानमा वायोईजिनिरिंग निर्माण	छैठौं
नदिजन्य पदार्थ तथा खानी उत्खनन गर्न निश्चित मापदण्ड लगाउने	एघारौं
बृक्षारोपण नदिको किनार, भिरालो र नांगो स्थानमा	प्रथम
सिंचाईका साधनहरुको व्यवस्था गर्ने	पाँचौ
बाढी जोखिम स्थानमा तत्वन्ध निर्माण	दशौं
व्यवस्थित बसपार्क निर्माण	सातौं
सडकका उचाई तथा धुमित मिलाउने	आठौं
गोरेटो वाटो सुधार	चौथो
वातावरण/बालबालिका/जेष्ठ नागरिक/अपांग आदि मैत्री पुर्वाधार निर्माणमा सचेतना तथा प्रोत्साहन	द्वितीय
सुरक्षित तथा खुल्ला स्थल व्यवस्थापन	तृतीय
फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागी सार्वजनिक शैचालय	नवौं
जोखिम रहित पुर्वाधार निर्माण लागी सहयोग	
जोखिम स्थलमा भएका घर बस्तीहरु सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तर गर्न अभिप्रेरित गर्ने ।	तृतीय
संरचना निर्माण तथा अन्य उत्खनन कार्य गर्दा ईआईए तथा आईईई मात्र गरेर गर्ने ।	पाँचौ
सडक निर्माण गर्दा व्यवस्थित नाली निर्माण गर्ने	सातौं
सडक निर्माण गर्दा वायोईजिनियरिंग गर्ने	चौथो
जोखिम खोलामा रिभर ट्रेरिङ गर्ने	छैठौं
भूकम्प प्रतिरोधि विद्यालय भवन निर्माण	प्रथम
चट्ट्याङ्ग प्रतिरोधि अर्थिङ्ग जडान गर्ने	द्वितीय
सरोकारबालाको क्षमता अभिवृद्धि	

भूकम्प प्रतिरोधी घर निर्माणाथ मिस्ट्रिहरुलाई आवश्यक तालिम दिने	द्वितीय
भूकम्प प्रतिरोधी घर निर्माणाथ अभिमुखिकरण	प्रथम
वायोईन्जिनियरिङ्ग प्रविधिको जानाकारी तथा तालिम	तृतीय
नीतिगत कार्यक्रम	
नीति (भूउपयोग), भवन सहिता तथा योजना तर्जुमा को पूर्ण पालना	प्रथम
अव्यवस्थित पूर्वाधार तथा सडक निर्माण कार्य रोक्ने	द्वितीय
विपद् जोखिम न्युनिकरणको लागी पूर्वाधारको निर्माण	
सरकारी कार्यालयहरु र विद्यालयमा अर्थिंग गर्ने र समुदायलाई अभिप्रेत गर्ने	सातौं
कच्ची सडक छेउमा पहिरो नियन्त्रणका लागी छेकवार पर्खाल तथा नाला निर्माण	पाँचौ
वन डडेलो तथा आगो नियन्त्रण र जंगलि जनावरबाट बच्न जंगल र बस्तीका आडमा पानी पोखरी निर्माण तथा संरक्षण	प्रथम
सडक छेउमा हुने फोहोरमैला हटाउन सार्वजनिक शौचालय निर्माण	छैठौ
हावाहुरी प्रतिरोधि छाना निर्माण तथा जोखिम गराउने संरचना हटाउने (खोजी तथा अध्ययन गर्ने)	द्वितीय
कच्ची सडक भएको स्थानमा बाँस तथा अम्लिसोको रोपण	चौथो
ल्याण्डफिल्ड साईडको व्यवस्था	आठौं
प्लाष्टिक जन्य बस्तुलाई नजलाई सुरक्षित तवरले डम्पिङ्ग गर्ने	तृतीय
सरोकारवालाको क्षमता अभिवृद्धि	
जोखिम तथा सुरक्षित स्थान पहिचान तथा जनचेतना	दशौं
समिति, उपसमितिका लागि जनशक्तिको व्यवस्थापन, योजना तथा तालिम	प्रथम
विभिन्न टास्क समुहहरुको गठन, तालिम र सामाग्रीहरुको सञ्चितकरण	एघारौं
कृत्रिम अभ्यास गर्ने	विसौं
आगो जन्य प्रकोप सम्बन्धि सचेतना	चौथो
विपद् जोखिम व्यवस्थापन तालिम	बाह्नौं
मापासे गरि सवारी साधन चलाउनेलाई कारबाईको व्यवस्था गर्ने	नवौं
खाद्यान्न सञ्चित गरि राख्ने	तेह्नौं
विपद् तथा जलवायु अनुकुलन सिकाई केन्द्र संचालन	आठौं
सडक दुर्घटना न्युनिकरणका लागी सचेतिकरण	पाँचौ
चट्यांग बाट बच्ने उपाय बारे सचेतना	चौंधौ
विद्यालयमा भूकम्प, सडक दुर्घटना जस्ता अन्य जोखिमहरुका बारेमा विद्यार्थीलाई शिक्षा प्रदान (अतिरिक्त कार्यक्रम मार्फत)	छैठौ
हावाहुरी प्रतिरोधि छाना निर्माण गर्ने तालिम	उन्नाईसौं
सरकारी कार्यालयहरुमा आकस्मिक योजना तथा EXIT PLAN निर्माण गर्न अभिप्रेत गर्ने	पन्द्रौ
सबै सरकारी कार्यालय, संघ संस्था र विद्यालयहरुमा अरिन नियन्त्रणका लागी फायर एक्सटिन्युर राख्ने	अठारौं
रोगकिराको आकमण बारे सचेतना तथा कमि गर्ने तरिका प्रदान	सोहौ
नीति अभ्यासको कार्यान्वयन प्रचार प्रसार	तृतीय
व्यवहार परिवर्तन (लागुपदार्थ सेवन, चोरी शिकारी, सरसफाई, आदि) प्रचार प्रसार	सत्रौ
जोखिममा रहेका महिला, वालवालिका, अपांग, जेष्ठनागरिक, गर्भवती महिला जस्ता फरक प्रभाव सम्बोधन प्रचार प्रसार	सातौं

जोखिम क्षेत्रहरु वारे आमनागरिकलाई सुचीत गर्ने डिस्प्ले वोर्ड तथा सुचनाका अन्य माध्यमबाट जानाकारी गराउने	द्वितीय
नीति नियमको कार्यान्वयन	
राहात वितरण कार्यविधि तथा अन्य विपद् सम्बन्धि दस्तावेज निर्माण	प्रथम
भवन निर्माण आचार संहिता	सातौं
विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना तथा सञ्चालन कार्यविधि निर्माण	द्वितीय
भू उपयोग नीति	चौथो
भिर तथा खोलाको मापदण्ड वनाउने र कार्यान्वयन गर्ने	आठौं
आपत्कालिन सञ्चालन केन्द्रको स्थापना	पाँचौ
विपद् जोखिम तथा भू वनावटको अध्ययन र सोही अनुरूप कार्यान्वयन	छैठौं
छाडा चौपायको व्यवस्थापन	नवौं
असिना, बाँदरको समस्याका लागी वाली वीमाको व्यवस्थापन गर्ने वा बैकल्पिक पेशा अवलम्बन गर्ने	तृतीय

तालिका नं. १९, क्रियाकलाप पहिचान र प्राथमीकरण

पहिचान गरिएका विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायू अनुकूलनका विषयगत प्रयासहरूलाई विश्लेषण गर्दा क्तिपय क्रियाकलापहरु समुदाय र नगरपालिका आफैले गर्न सक्ने रहेका छन् भने कुनै क्रियाकलापहरु बाहिरी सहयोग चाहिने खालका छन्। यस योजना अन्तर्गत प्राथमिकतामा परेका क्रियाकलापहरु कार्यान्वयन गरेमा समुदायमा भएका र हुन सक्ने विपद् जोखिम व्यवस्थापन र जलवायू परिवर्तनका जोखिमहरु कम गर्न सकिने साथसाथै उनीहरुको जीविकोपार्जनमा सहयोग पुग्ने र सो सँगै समग्र भेरी नगरपालिकाका साथै समुदायमा उत्थानशीलता विकास हुने देखिन्दू।

४.२ पहिचान भएका कार्ययोजना वडागत तथा नगरपालिकामा कार्यान्वयन गर्ने परिमाण

खानेपानीको पूर्वाधार निर्माण															१	१
पानीका श्रोतमा भलबाढी नियन्त्रण तथा ढल कटाउने	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००		२६००	
खानेपानी प्रसारण च्याम्वरमा शुद्धिकरण विधि अवलम्बन गर्ने	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१		१३	
पानी लिफिटग संरक्षण तथा सोलार विस्थापित गर्ने															१	१
जल तथा उर्जाको महत्व र किफायित सदुपयोगका लागि सचेतना, क्षमता विकास															०	
पानीका श्रोत संरक्षण तथा मर्मत सुधार तालिम															३	३
बाढी र खडेरीको समयमा पानीको उचीत प्रयोग बारे सचेतीकरण	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१		३	१६
पानीका श्रोत संरक्षण तथा सरसफाई सचेतना	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१		३	१६
पानीको उपलब्धता तथा न्यायोचित वितरण															१	१
खानेपानीको पूर्वाधार निर्माण १ घर १ धारा नीति															१	१
स्वास्थ्य सम्बन्धि सचेतना, क्षमता अभिवृद्धि															०	
मनोपरामर्षदाता तालिम															२	२
प्लाइष्टिकका बस्तु बाल्दा हुने नकरात्मक असरबारे सचेतना	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१		१	१४
फोहोर वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन बारे सचेतना	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१		१	१४
स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धि सचेतना	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१		६	१९
व्यक्तिगत सरसफाई तथा वाल स्वास्थ्य	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१		६	१९

जोखिममा रहेका महिला, वालवालिका, अपांग, जेष्ठनागरिक, गर्भवती महिला जस्ता फरक प्रभाव सम्बोधन प्रचार प्रसार															३	३
जोखिम क्षेत्रहरु बारे आमनागरिकलाई सुचीत गर्ने डिस्प्ले वोर्ड तथा सुचनाका अन्य माध्यमबाट जानाकारी गराउने	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१४	०
नीति नियमको कार्यान्वयन																
राहात वितरण कार्यविधि तथा अन्य विपद् सम्बन्ध दस्तावेज निर्माण															१	१
भवन निर्माण आचार संहिता															१	१
विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना तथा सञ्चालन कार्यविधि निर्माण															१	१
भू उपयोग नीति															१	१
भिर तथा खोलाको मापदण्ड बनाउने र कार्यान्वयन गर्ने															१	१
आपत्कालिन सञ्चालन केन्द्रको स्थापना															१	१
विपद् जोखिम तथा भू बनावटको अध्ययन र सोही अनुरूप कार्यान्वयन															१	१
छाडा चौपायको व्यवस्थापन															१	१
असिना, बाँदरको समस्याका लागी वाली वीमाको व्यवस्थापन गर्ने वा बैकलिक पेशा अवलम्बन गर्ने															१	१

तालिका नं. २० वडागत तथा नगरपालिका स्तरिय योजना परिमाण

४.३ कार्ययोजनाहरु र अनुमानित लागत

प्राथमिकतामा परेका क्रियाकलापहरुको अनुमानित लागत, मुख्य जिम्मेवारी, सम्भावित सहयोगी निकाय तालिका नं. २१ मा उल्लेख गरिएको छ।

क्रियाकलाप	इकाई	परिमाण	अनुमानित लागत	जम्मा लागत	जिम्मेवारी मुद्द्य	जिम्मेवारी अन्य
वन स्वास्थ्य, जलाधार तथा जैविक विविधतामा सुधार						
नरसरी सञ्चालन फलफूल, डाँले धास, जडिवुटी, आदि	स्थान	५	३००,०००.०	१,५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, वन डिभिजन कार्यालय, घरेलु कार्यालय, रेडक्रस तथा अन्य संघ संस्था
कच्ची सडक छेउमा अम्प्रिसो रोपण	कार्यक्रम	१३	१००,०००.०	१,३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, सडक डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
मिचाहा प्रजातीको नियन्त्रण कार्यक्रम सरसफाई	कार्यक्रम	६	१५०,०००.०	९००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
अग्नी रेखा निर्माण तथा सरसफाई	वटा	२५	१००,०००.०	२,५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
खुल्ला भिरालो जमिनमा वृक्षारोपण कार्यक्रम	पटक	१३	१५०,०००.०	१,९५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
वन स्वास्थ्य, जलाधार तथा जैविक विविधता प्रवर्द्धन						
सोलार तथा विद्युतिय चुल्हो प्रयोगमा जोड	कार्यक्रम	१५	१००,०००.०	१,५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, विद्युत कार्यालय, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
गोवर ग्यास प्लान्ट सहयोग	कार्यक्रम	१	३,०००,०००.०	३,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
जडिवुटि पहिचान गर्दै व्यवसायीक खेती	पटक	१४	२००,०००.०	२,८००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
जडिवुटि प्रसोधन गर्ने	पटक	२	५००,०००.०	१,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
खुला चरिचरण कम गर्ने	वटा	१३	५०,०००.०	६५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
सुधारीएको चुल्हो तथा अन्य बैकल्पिक ईन्धनमा सहयोग	वटा	१३००	४,०००.०	५,२००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
सचेतना, तालिम, गोष्ठि,						

सञ्चालिकरण						
सामुदायीक वन उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरुलाई वन संरक्षण अभियानिकरण कार्यक्रम	पटक	२९	५०,०००.०	१,४५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
वन डेलो नियन्त्रण तालिम तथा सामाग्री सहयोग	वटा	३	५००,०००.०	१,५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
मिचाहा प्रजातीको नियन्त्रण सचेतना कार्यक्रम	वटा	१५	५०,०००.०	७५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
जडिवुटि पहिचान तथा संरक्षण तालिम	वटा	१४	१००,०००.०	१,४००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
वन्य जन्तुको चोरी शिकारी रोकन जनचेतना कार्यक्रम गर्ने (महत्व, दण्ड जरिवाना, गष्ठ)	पटक	३	१००,०००.०	३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, सुरक्षा निकाय, संघ संस्था
सरोकारवालाहरु बीच शुसासन						
सामुदायीक वन तथा नीजि वन दर्ता कार्यक्रम	कार्यक्रम	१	३००,०००.०	३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
पानीका मुहान तथा पोखरी संरक्षण	वटा	६०	४०,०००.०	२,४००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनिकरण राहत कोषको व्यवस्था	वटा	१	१,०००,०००.०	१,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
संरक्षण समूह र उपभोक्ताहरु बीचमा समन्वयकारी भूमिका मिलाउने	कार्यक्रम	१	२००,०००.०	२००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
वन्य जन्तुको चोरी शिकारी रोकन दण्ड जरिवाना, गष्ठ सञ्चालन	कार्यक्रम	५	५००,०००.०	२,५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, सुरक्षा निकाय, संघ संस्था

पानीका स्रोत संरक्षण र मर्मत सम्भार						
पानीका श्रोत संरक्षण गर्न वृक्षारोपण	पटक	१३	१००,०००.०	१,३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
पानीका स्रोत मर्मत सम्भार	कार्यक्रम	१	१,०००,०००.०	१,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
साना, मझौला र ठूला सिंचाई निर्माण तथा मर्मत सम्भार	मिटर	६५००	२,०००.०	१३,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	सिंचाई कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
पानी ट्यांकी मर्मत सम्भार	वटा	६५	३०,०००.०	१,९५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
पानी सञ्चितीकरण प्रबिधि र पाइप लाइन विस्तार जस्ता पूर्वाधार निर्माण						
पाइप लाइन निर्माण तथा विस्तार	मिटर	१९५००	५००.०	९,७५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
खानेपानीको पूर्वाधार निर्माण	कार्यक्रम	१	१००,०००.०	१००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
पानीका श्रोतमा भलबाढी नियन्त्रण तथा ढल कटाउने	मिटर	२६००	२,०००.०	५,२००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
खानेपानी प्रसारण च्याम्वरमा शुद्धिकरण विधि अवलम्बन गर्ने	पटक	१३	१०,०००.०	१३०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
पानी लिफिटग संरक्षण तथा सोलार विस्थापित गर्ने	कार्यक्रम	१	५०,०००.०	५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था

जल तथा उर्जाको महत्व र किफायित सदूपयोगका लागि सचेतना, क्षमता विकास						
पानीका श्रोत संरक्षण तथा मर्मत सुधार तालिम	वटा	३	१००,०००.०	३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
बाढी र खडेरीको समयमा पानीको उचीत प्रयोग बारे सचेताकरण	वटा	१६	५०,०००.०	८००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, कृषि ज्ञान केन्द्र, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
पानीका श्रोत संरक्षण तथा सरसफाई सचेतना	पटक	१६	५०,०००.०	८००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
पानीको उपलब्धता तथा न्यायोचित वितरण	कार्यक्रम	१	१५०,०००.०	१५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
खानेपानीको पूर्वाधार निर्माण १ घर १ धारा नीति	कार्यक्रम	१	५००,०००.०	५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	खानेपानी कार्यालय, खानेपानी उपभोक्ता समिति, वडा कार्यालय, साव, वन डिभिजन कार्यालय, संघ संस्था
स्वास्थ्य सम्बन्धि सचेतना, क्षमता अभिवृद्धि						
मनोपरामर्षदाता तालिम	पटक	२	१५०,०००.०	३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
प्लाष्टिकका बस्तु बाल्दा हुने नकरात्मक असरबारे सचेतना	पटक	१४	३०,०००.०	४२०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
फोहोर वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन बारे सचेतना	पटक	१४	३०,०००.०	४२०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धि सचेतना	स्थान	१९	५०,०००.०	९५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
व्यक्तिगत सरसफाई तथा वाल स्वास्थ्य सचेतना	वटा	१९	५०,०००.०	९५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
मातृ तथा नव जात शिशु प्रवद्धन बारे सचेतना	कार्यक्रम	१४	५०,०००.०	७००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था

कुलत नियन्त्रण बारे सचेतना तथा समुह गठन	पटक	१९	६०,०००.०	१,१४०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, सुरक्षाकर्मी, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
समयानुकल हुने जोखिमका बारे सचेतना	वटा	१४	८०,०००.०	१,१२०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
महिनावारी र किशोरी गर्भवती हुने समस्याको व्यवस्थापन सचेतना तथा सानीटरी प्याड वितरण	पटक	१९	१५०,०००.०	२,८५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
पोषण सम्बन्धि तालिम	पटक	६	१००,०००.०	६००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
आरआरटी टिमको गठन, तालिम, स्रोत व्यवस्था र परिचालन	कार्यक्रम	१	५००,०००.०	५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
जंगलि जनावर तथा बहुला कुकुरको टोकाईबाट हुने समस्याबारे सचेतना	पटक	३	६०,०००.०	१८०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, भेटेरिनरी कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
प्राथमीक उपचार तालिम प्रदान	जना	१५०	१०,०००.०	१,५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, रेडक्रस तथा संघ संस्था
स्वास्थ्य सेवाको क्षेत्र विस्तार						
खोप सञ्चित तथा अभियान सञ्चालन	स्थान	१३	१००,०००.०	१,३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, भेटेरिनरी कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
फोहोर व्यवस्थापनका लागी डम्पिंग साईड प्रयोग	कार्यक्रम	१	१,०००,०००.०	१,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
स्वास्थ्य प्राविधिकहरू बढावा गर्ने	कार्यक्रम	१	५००,०००.०	५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन	पटक	६	५००,०००.०	३,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
पूर्नस्थापना केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन	कार्यक्रम	१	५००,०००.०	५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
पोषण सम्बन्धि अभियान (पटक	६	१००,०००.०	६००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं

पहिचान तथा उपचार सहयोग)						सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
स्वास्थ्य वीमा गर्ने	कार्यक्रम	१३	८०,०००.०	१,०४०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, वीमा संस्थान, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
एम्बुलेन्स	कार्यक्रम	१	१५०,०००.०	१५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
स्ट्रेचरको सुनिश्चितता	स्थान	१४	८०,०००.०	१,१२०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, सुरक्षा निकाय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
पानीको श्रोतमा सरसफाई	पटक	१३	३०,०००.०	३९०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने आवश्यक सामाग्रीहरु सहयोग	स्थान	१५	४०,०००.०	६००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, खानेपानी कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरूलाई आवश्यक स्वास्थ्यका सामान सम्पन्न गर्ने	कार्यक्रम	१	१५०,०००.०	१५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
प्राथमीक उपचार तथा अति आवश्यकका औषधि र सामाग्रीहरु टोल टोलमा भण्डारण गर्ने	स्थान	१४	३००,०००.०	४,२००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	जनस्वास्थ्य कार्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य स्वयं सेविका, वडा कार्यालय, संघ संस्था
सचेतना, प्रचार प्रसार, तालिम /क्षमता अभिवृद्धि						
पशु तथा बाखापालन तथा व्यवस्थापन	वटा	१३	१००,०००.०	१,३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, कृषि तथा पशु कार्यालय, वडा कार्यालय, वन डिभिजन कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
कृषि तथा वाली वीमा सचेतना	पटक	२	७०,०००.०	१४०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, वन डिभिजन कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
जैविक मल तथा विषादी निर्माण तथा प्रयोग सम्बन्धि सचेतना	वटा	१५	८०,०००.०	१,२००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, वन डिभिजन कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था

बेमौसमी खेती तालिम	वटा	१५	१२०,०००.०	१,८००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, वन डिभिजन कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
फलफुल खेती तथा सामाग्री वितरण	वटा	१४	१५०,०००.०	२,१००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, वन डिभिजन कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
आलु खेती	वटा	१३	१००,०००.०	१,३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
च्याउ तथा टनेल खेती	वटा	१३	१५०,०००.०	१,९५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
मिचाहा प्रजाती व्यवस्थापन गर्ने जनचेतना कार्यक्रम	पटक	१४	६०,०००.०	८४०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, वन डिभिजन कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
विषादी नियन्त्रण गर्ने जनचेतना कार्यक्रम	पटक	१५	८०,०००.०	१,२००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
मोरी पालन सम्बन्ध तालिम तथा सामाग्री सहयोग	वटा	१३	१२०,०००.०	१,५६०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
उन्नत धाँस खेती तथा सामाग्री सहयोग	वटा	१३	१००,०००.०	१,३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, वन डिभिजन कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
व्यवसायीक खेती तथा पशु पालनको सम्भावता अध्ययन	कार्यक्रम	१	५००,०००.०	५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, वन डिभिजन कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
वालीबस्तुको स्तरीकरणका लागी उचीत भण्डारण तथा प्याकेजिंग तालिम	पटक	१३	१००,०००.०	१,३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
प्रबिधि तथा औजार सहयोग						
खडेरी सहन गर्ने तथा उन्नत प्रजातिको वीउ वितरण	पटक	१४	१५०,०००.०	२,१००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
कृषि प्राविधिक व्यवस्थापन	स्थान	१३	३००,०००.०	३,९००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा

						कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
रोग किरा सहन सक्ने वालीका जात पहिचान तथा वितरण	स्थान	१४	१००,०००.०	१,४००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
रैथाने जातिको संरक्षण	कार्यक्रम	१	३००,०००.०	३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
माटो जाँच तथा अनुसन्धान	पटक	६	३००,०००.०	१,८००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
उन्नत खेती गर्ने नेट, प्लाष्टिक आदिको व्यवस्था गर्ने	पटक	१३	१५०,०००.०	१,९५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
वालीमा लाग्ने रोग र नियन्त्रणका उपाय बारे खोजी तथा सहयोग	पटक	१५	५०,०००.०	७५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
वजार व्यवस्थापन तथा कृषि प्रदशनी र संकलन केन्द्र	स्थान	६	५००,०००.०	३,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
दुवानी व्यवस्थाको सहजीकरण	कार्यक्रम	३	२००,०००.०	६००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
पशु खोप विशेषत रेविज, खोरेत, आदि सञ्चालन	कार्यक्रम	३	२००,०००.०	६००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, पशु विकास शाखा, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
जंगल र खेती गर्ने जग्गामा अग्नि रेखा निर्माण	कार्यक्रम	१	३००,०००.०	३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
जडिबुटि खेती	वटा	१३	१००,०००.०	१,३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
सघन तथा चक्रिय वाली प्रणालि	पटक	१३	८०,०००.०	१,०४०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
संरचनाको निर्माण, मर्मत तथा सम्भार						
पानी संरक्षण प्लाष्टिक तथा	स्थान	१३०	२०,०००.०	२,६००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा

अन्य पोखरीको निर्माण						कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
आवश्यकता वमोजिम लिफ्टिंगको व्यवस्था गर्ने सिंचाई कुलो मर्मत तथा सुधार	स्थान मिटर	६ ६५००	३००,०००.० २,०००.०	१,८००,०००.० १३,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था कृषि ज्ञान केन्द्र, सिंचाई कार्यालय, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
उत्पादित बस्तु संकलन केन्द्र स्थापना	स्थान	१४	२००,०००.०	२,८००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
फलफुल, नगदेवाली तरकारी खेतीमा आधुनिकरण	कार्यक्रम	२	५००,०००.०	१,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
कृषि प्रविधि सहयोग (कृषि औजार, हाते ट्याक्टर तथा अन्य औजार)	पटक	६	५००,०००.०	३,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
बाढी पहिरो जोखिम जग्गामा तत्वन्ध तथा पर्खाल निर्माण	मिटर	६५०	३,०००.०	१,९५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, भूसंरक्षण कार्यालय, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
वृक्षारोपण (जंगलमा फलफुल, खेती वाली भएकोमा हावाहुरी रोक्न अग्ला डाँले घासका रुख, कटान हुने स्थान)	पटक	१३	१००,०००.०	१,३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
मिनी कोल्ड स्टोर निर्माण तथा व्यवस्थापन	स्थान	६	५००,०००.०	३,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, उद्योग वाणिज्य संघ, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
कृषि तथा वाली वीमा सहयोग	कार्यक्रम	१	१,०००,०००.०	१,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	कृषि ज्ञान केन्द्र, डिभिजन कृषि कार्यालय, वडा कार्यालय, घरेलु कार्यालय, संघ संस्था
पूर्वाधार, बस्ती तथा बसोवास						
पूर्वाधार मर्मत, निर्माण तथा संरक्षण						
पहिरो जोखिम स्थानमा वायोइंजिनिरंग निर्माण	मिटर	६५००	३,०००.०	१९,५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	वडा कार्यालय, वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
नदिजन्य पदार्थ तथा खानी उत्खनन गर्न निश्चित	कार्यक्रम	१	१००,०००.०	१००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	वडा कार्यालय, वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था

मापदण्ड लगाउने						
बृक्षारोपण नदिको किनार, भिरालो र नांगो स्थानमा	रोपनी	६५०	५,०००.०	३,२५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
सिंचाईका साधनहरुको व्यवस्था गर्ने	स्थान	६	२००,०००.०	१,२००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, सिंचाई कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्था
बाढी जोखिम स्थानमा तत्वन्ध निर्माण	मिटर	६५००	३,०००.०	१९,५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, सिंचाई कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्था
व्यवस्थित बसपार्क निर्माण	स्थान	६	८००,०००.०	४,८००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, यातायात कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
सडकका उचाई तथा घुम्ति मिलाउने	कार्यक्रम	३	२,०००,०००.०	६,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, सडक कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
गोरेटो वाटो सुधार	मिटर	६५००	२,०००.०	१३,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र, संघ संस्था
वातावरण/बालबालिका/जेष्ठ नागरिक/अपांग आदि मैत्री पुर्वाधार निर्माणमा सचेतना तथा प्रोत्साहन	कार्यक्रम	१	८०,०००.०	८०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, महिला विकास, संघ संस्था
सुरक्षित तथा खुल्ला स्थल व्यवस्थापन	स्थान	२४	२०,०००.०	४८०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागी सार्वजनिक शौचालय	स्थान	२०	२००,०००.०	४,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, खानेपानी तथा सरसफाई, वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
जोखिम रहित पुर्वाधार निर्माण लागी सहयोग						
जोखिम स्थलमा भएका घर बस्तीहरु सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तर गर्न अभिप्रेरित गर्ने।	कार्यक्रम	१	५००,०००.०	५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, खानेपानी तथा सरसफाई, वन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
संरचना निर्माण तथा अन्य उत्खनन कार्य गर्दा ईआईए	कार्यक्रम	१	८००,०००.०	८००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था

तथा आईईई मात्र गरेर गर्ने ।						
सडक निर्माण गर्दा व्यवस्थित नाली निर्माण गर्ने	कार्यक्रम	१	५००,०००.०	५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, सडक कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
सडक निर्माण गर्दा वायोइंजिनियरिङ गर्ने	कार्यक्रम	१	३००,०००.०	३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, सडक कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
जोखिम खोलामा रिभर ट्रैरिङ गर्ने	मिटर	२०००	३,०००.०	६,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, खानेपानी तथा सरसफाई, बन कार्यालय, कृषि ज्ञान केन्द्र, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
भूकम्प प्रतिरोधि विद्यालय भवन निर्माण	कार्यक्रम	१	५००,०००.०	५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, विद्यालय, शिक्षा समन्वय कार्यालय, संघ संस्था
चट्याङ्ग प्रतिरोधि अर्थाङ्ग जडान गर्ने	स्थान	१४	१००,०००.०	१,४००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
सरोकारवालाको क्षमता अभिवृद्धि						
भूकम्प प्रतिरोधी घर निर्माणाथ मिस्त्रिहरुलाई आवश्यक तालिम दिने	पटक	३	१५०,०००.०	४५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था
भूकम्प प्रतिरोधी घर निर्माणाथ अभिमुखिकरण	पटक	१४	६०,०००.०	८४०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था
वायोइंजिनियरिङ प्रविधिको जानाकारी तथा तालिम	पटक	३	१५०,०००.०	४५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था
नीति (भूउपयोग), भवन सहिता तथा योजना तर्जुमा को पूर्ण पालना	कार्यक्रम	१	८०,०००.०	८०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, सडक कार्यालय, संघ संस्था
अव्यवस्थित पूर्वाधार तथा सडक निर्माण कार्य रोक्ने	कार्यक्रम	१	८०,०००.०	८०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था
विपद् जोखिम न्युनिकरणको लागी पुर्वाधारको निर्माण						

सरकारी कार्यालयहरु र विद्यालयमा अर्थग गर्ने र समुदायलाई अभिप्रेत गर्ने	कार्यक्रम	१	२००,०००.०	२००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, विद्यालय, सरकारी कार्यालय, शिक्षा समन्वय कार्यालय, संघ संस्था
कच्ची सडक छेउमा पहिरो नियन्त्रणका लागी छेक्वार पर्खाल तथा नाला निर्माण	मिटर	५०००	३,०००.०	१५,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, सडक कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
वन डेलो तथा आगो नियन्त्रण र जंगल जनावरबाट बचन जंगल र बस्तीका आडमा पानी पोखरी निर्माण तथा संरक्षण	वटा	२६	२०,०००.०	५२०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, वन कार्यालय, सडक कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
सडक छेउमा हुने फोहोरमैला हटाउन सार्वजनिक शैचालय निर्माण	वटा	६	२००,०००.०	१,२००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, सडक कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
हावाहुरी प्रतिरोधि छाना निर्माण तथा जोखिम गराउने संरचना हटाउने (खोजी तथा अध्ययन गर्ने)	कार्यक्रम	१	२००,०००.०	२००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था
कच्ची सडक भएको स्थानमा बाँस तथा अम्रिसोको रोपण	स्थान	६०	८०,०००.०	४,८००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, वन कार्यालय, सडक कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
त्याण्डफिल्ड साईडको व्यवस्था	कार्यक्रम	१	१००,०००.०	१००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था
प्लाष्टिक जन्य बस्तुलाई नजलाई सुरक्षित तवरले डम्पिङ गर्ने	कार्यक्रम	१	१००,०००.०	१००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था
सरोकारवालाको क्षमता अभिवृद्धि				०.०		
जोखिम तथा सुरक्षित स्थान पहिचान तथा जनचेतना	वटा	१४	६०,०००.०	८४०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था

समिति, उपसमितिका लागि जनशक्तिको व्यवस्थापन, योजना तथा तालिम	पटक	१४	१००,०००.०	१,४००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था
विभिन्न टास्क समुहहरूको गठन, तालिम र सामाग्रीहरूको सञ्चितकरण	पटक	१४	१५०,०००.०	२,१००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था
कृत्रिम अभ्यास गर्ने	पटक	३	३००,०००.०	९००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था
आगो जन्य प्रकोप सम्बन्ध सचेतना	पटक	१५	६०,०००.०	९००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था
विपद् जोखिम व्यवस्थापन तालिम	वटा	१४	१००,०००.०	१,४००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था
मापासे गरि सवारी साधन चलाउनेलाई कारवाईको व्यवस्था गर्ने	कार्यक्रम	१	१५०,०००.०	१५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, टाफिक कार्यालय, प्रहरी, संघ संस्था
खाद्यान्न सञ्चित गरि राख्ने	स्थान	३	२००,०००.०	६००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, उद्योग वाणिज्य संघ, संघ संस्था
विपद् तथा जलवायु अनुकूलन सिकाई केन्द्र संचालन	स्थान	३	५००,०००.०	१,५००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
सडक दुर्घटना न्युनिकरणका लागि सचेतकरण	पटक	१४	६०,०००.०	८४०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, टाफिक कार्यालय, प्रहरी, संघ संस्था
चट्यांग बाट बच्ने उपाय बारे सचेतना	पटक	१४	८०,०००.०	१,१२०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
विद्यालयमा भूकम्प, सडक दुर्घटना जस्ता अन्य जोखिमहरूका बारेमा विद्यार्थीलाई शिक्षा प्रदान (अतिरिक्त कार्यक्रम मार्फत)	पटक	१३	१००,०००.०	१,३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, विद्यालय, शिक्षा समन्वय कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
हावाहुरी प्रतिरोधि छाना निर्माण गर्ने तालिम	पटक	१	२००,०००.०	२००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, संघ संस्था

सरकारी कार्यालयहरुमा आकस्मिक योजना तथा EXIT PLAN निर्माण गर्ने अभिप्रेत गर्ने	कार्यक्रम	१	२००,०००.०	२००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
सबै सरकारी कार्यालय, संघ संस्था र विद्यालयहरुमा अग्नि नियन्त्रणका लागी फायर एक्स्टिन्युर राख्ने	स्थान	७०	१०,०००.०	७००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, सरकारी कार्यालय, विद्यालय, शिक्षा समन्वय कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
रोगकिराको आक्रमण बारे सचेतना तथा कमि गर्ने तरिका प्रदान	पटक	१४	५०,०००.०	७००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, वन तथा कृषि कार्यालय, संघ संस्था
नीति अभ्यासको कार्यान्वयन प्रचार प्रसार	कार्यक्रम	१	१००,०००.०	१००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
व्यवहार परिवर्तन (लागुपदार्थ सेवन, चोरी शिकारी, सरसफाई, आदि) प्रचार प्रसार	कार्यक्रम	३	१००,०००.०	३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
जोखिममा रहेका महिला, वालवालिका, अपांग, जेष्ठनागरिक, गर्भवती महिला जस्ता फरक प्रभाव सम्बोधन प्रचार प्रसार	कार्यक्रम	३	१००,०००.०	३००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
जोखिम क्षेत्रहरु बारे आमनागरिकलाई सुचीत गर्ने डिस्प्ले वोर्ड तथा सुचनाका अन्य माध्यमबाट जानाकारी गराउने	पटक	१४	८०,०००.०	१,१२०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
नीति नियमको कार्यान्वयन						
राहात वितरण कार्यविधि तथा अन्य विपद् सम्बन्ध दस्तावेज निर्माण	कार्यक्रम	१	१००,०००.०	१००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था

भवन निर्माण आचार संहिता	कार्यक्रम	१	५०,०००.०	५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना तथा सञ्चालन कार्यविधि निर्माण	कार्यक्रम	१	६०,०००.०	६०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
भू उपयोग नीति	कार्यक्रम	१	६०,०००.०	६०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
भिर तथा खोलाको मापदण्ड वनाउने र कार्यान्वयन गर्ने	कार्यक्रम	१	१५०,०००.०	१५०,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
आपत्कालिन सञ्चालन केन्द्रको स्थापना	कार्यक्रम	१	१,०००,०००.०	१,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
विपद् जोखिम तथा भू वनावटको अध्ययन र सोही अनुरूप कार्यान्वयन	कार्यक्रम	१	१,०००,०००.०	१,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
छाडा चौपायको व्यवस्थापन	कार्यक्रम	१	२००,०००.०	२००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, कृषि तथा वन कार्यालय, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
असिना, बाँदरको समस्याका लागी वाली वीमाको व्यवस्थापन गर्ने वा बैकल्पिक पेशा अवलम्बन गर्ने	कार्यक्रम	१	१,०००,०००.०	१,०००,०००.०	नगरपालिका, विव्यस	बडा कार्यालय, कृषि तथा वन कार्यालय, वीमा संस्थान, घरेलु कार्यालय, उद्योग वाणीज्य संघ, प्रशासन कार्यालय, संघ संस्था
				२८८,५१०,०००.०		

तालिका नं. २१, उत्थानशील योजना, क्रियाकलापहरु र बजेट

माथी पहिचान गरि यस उत्थानशील योजनामा समावेश भएका विभिन्न विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायू अनुकूलन र जिविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्नको लागि यस भेरी नगरपालिका, जाजरकोटको लागि प्रस्तावित बजेट नेरु २८८,५१०,०००/- अर्थात अक्षरमा जम्मा अद्वाइस करोड पचासी लाख दश हजार नेपाली रुपैया मात्र रहेको छ।

खण्ड ५: योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन र पुनरावलोकन तथा अध्यावधिक कार्य

५.१ योजना कार्यान्वयन रणनीति : यो योजनालाई अनुमोदन तथा वैधानिकता दिनका लागि नगरपालिकाको भेला वा परिषदमा छलफल गरी परिषदबाट स्वीकृत गरिएको छ। अतः सम्पुर्ण योजनाको नेतृत्व भेरी नगरपालिकाले गर्नेछ।

- यस उत्थानशील योजनाको सफल कार्यान्वयन र समन्वयात्मक भूमिकाका लागि भेरी नगरपालिकामा स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति गठन गरी क्रियाशील रहने छ। उक्त समितिको विस्तृत विवरण अनुसुची नं.१ मा सम्लग्न गरिएको छ। आवश्यकता वमोजिम विभिन्न उपसमितिहरु गठन र तिनीहरुको जिम्मेवारी (अनुसुची नं. ३ र ४) पहिचान गरि कार्ययोजनाका क्रियाकलापहरुको कार्यान्वयन गरीने छ।
- भेरी नगरपालिका स्तरका दक्ष तालिम प्राप्त जनशक्ति परिचालन गर्दै स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशीलताका लागि स्थानीय जनसमुदायको सहभागिता गराई समुदायको क्षमतामा विकास गरीने छ। जलवायू परिवर्तन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि स्थानीय आपत्कालिन सञ्चालन केन्द्रको स्थापना गर्ने र सो केन्द्र सञ्चालनार्थ विशिष्ट कार्य सञ्चालन कार्यविधि तयार पारिएको छ।
- स्थानीय स्तरको परम्परागत सिप, शैली, क्षमता प्रवर्द्धकलाई उजागर गरी जलवायू परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापनका लागि प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरीने छ।
- योजनाको प्रभावकारिता कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षणका लागि बडा, नगरपालिका गत स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिलाई परिचालित गराइने छ। साथ साथै नगरपालिका उपाध्यक्षको संयोजकतामा एक अनुगमन तथा सल्लाहकार समितिको गठन गरि सोही वमोजिमका प्रतिष्ठित महानुभावहरु मनोनित गरिएको छ। विस्तृत अनुसुची नं. ३ मा सम्लग्न गरिएको छ।
- उत्थानशील योजनाका कार्यहरुलाई समुदायमा स्थापित गरी क्रियाशील रहेका सरकारी निकाय, विद्यमान समूह, संस्था, क्लब तथा उपभोक्ता समितिहरु मार्फत कार्यान्वयन गरीने छ। यस योजनामा अन्य सरोकारवाला निकायहरुको सहयोग आवश्यक पर्ने हुनाले सो कार्यक्रमहरु सरोकारवाला निकायको वार्षिक योजनामा समावेश गर्नका लागि बढाहरूले पहल गर्ने छ। त्यसै गरि प्राकृतिक स्रोतहरूको व्यवस्थापनमा महिलाहरूको मुख्य भूमिका हुन्छ। यो क्षेत्रमा महिलाहरूको अनुभव, परम्परागत ज्ञान र सिप भए पनि बढाउ जलवायू अनिश्चितता र विषयलाई महिला सशक्तीकरणको लागि दिशानिर्देश हुन सकेको छैन। त्यसैले महिलाहरूको अनुकूलन क्षमता बढाउनका लागि लैंगिक मुद्राहरू पनि समावेश हुनुपर्दछ। महिला केन्द्रित जलवायू परिवर्तनको असर मूल्याङ्कन र आवश्यक क्रियाकलापहरु सुरुवातका चरणमा नै पहिचान गरिएको छ। महिलाहरूको सामाजिक जिम्मेवारी भनेको तिनिहरूसँग भएको ज्ञान, सिप र विधिहरू प्रकोपहरूको असर न्यूनीकरणका लागि आफ्नो घर र समाजलाई सक्षम बनाउनु हो। त्यसैले समुदायस्तरको सङ्कटासन्ता घटाउनको लागि महिलाहरूको विशेष भूमिका रहने भएकाले यो अनुकूलन कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्दा लैंगिक समावेशिता महत्त्वपूर्ण रहने छ।
- यो योजनाको प्रत्येक वर्ष पुनरावलोकन गरी वार्षिक योजना तयार पार्न भेरी नगरपालिका गाउँसभालाई प्रेरित गरीने छ र पाँच वर्षमा योजनाको बृहत पुनरावलोकन गरी अध्यावधिक गरीने छ।
- व्यक्ति तथा समाजको व्यवहार, अभ्यास तथा नीतिगत परिवर्तन गर्नको लागि पहल गरीने छ। अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरणको प्रभावकारीताका लागि अलगै कार्यक्रम तथा परियोजना जरुरी पर्छ भन्ने हुदैन। कार्यक्रमको बृहत प्रभावकारिताका लागि यि कार्यहरुको शुरुवात व्यक्तिगत

बानी व्यवहार, आचरण तथा घरपरिवार देखि कै अभ्यासमा परिवर्तन गर्न जरुरी देखिन्छ । तसर्थ उक्त कार्यहरुको लागि अभिप्रेरित गरीनेछ ।

- यस स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजनालाई नगरपालिकाको विकास योजनामा समायोजन गरीने छ । आगामी उत्थानशील योजनाको प्राथमिकतालाई टोल विकास समिति हुँदै स्थानीय विकास योजनामा समायोजन गरी गाउँ परिषदमा निर्णय गरी कार्यान्वयन गरीने छ । यसरी नै बडाको वार्षिक योजनामा समावेश नभएका योजनाहरूलाई बडा मार्फत ईलाका गोष्ठीवाट नगरपालिका र विषयगत कार्यालयहरुमा पठाई एकीकृत हुने छ । यसरी नै भेरी नगरपालिकाभित्र काम गर्ने विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरुमा विभिन्न बडाका समूह र टोल विकास समितिवाट विषयगत कार्यालयहरुको योजनामा पहिचान भएका उत्थानशील कार्यलाई समावेश गरी एकीकृत योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरीने छ । यसरी नै यस भेरी नगरपालिकामा तयार गरिएको आवधिक विकास योजनामा यस उत्थानशील योजनालाई उच्च प्राथमिकताका साथमा समायोजना गरीने छ । त्यस्तै गरि प्रदेशिय सरकारमा भेरी नगरपालिकावाट कार्यान्वयन हुन नसक्ने ठुला योजनाहरुको लागि जिल्ला समन्वय समिति हुँदै माग पठाईने छ र आवश्यकता वमोजिम पहल गरिएको हुनेछ । केन्द्रीय स्तरमा वातावरण, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय मार्फत राष्ट्रिय योजना आयोगवाट तयार गरीने रातो किताब मार्फत राष्ट्रिय विकास योजनामा समायोजन गरीने छ ।

५.२ योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

यस भेरी नगरपालिका अन्तर्गत स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजनामा समेटिएका सबै घरधुरी तथा सरोकारवालाहरुको प्रत्यक्ष सहभागिता तथा स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको अगुवाइमा उत्थानशील योजना कार्यान्वयनको अनुगमन अर्ध वार्षिक रूपमा गरीने छ । उक्त कार्य गर्नको लागि अनुगमन तथा मूल्यांकन उप समिति अनुसूची ३ वमोजिम तयार गरिएको छ र सोको समय सापेक्ष अद्यावधिक गरि कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । अनुगमनका लागि समितिका पदाधिकारीहरूलाई अनुगमन सम्बन्धी अभिमुखीकरणमा सहभागि गराई मात्र अनुगमन कार्यमा संलग्न गराईनेछ । यसवाट सञ्चालन गरिएका उत्थानशील कृयाकलापहरुको प्रभावकारिताको लेखाजोखा गर्न सहज हुने छ । त्यसै गरी वार्षिक रूपमा योजनाको मूल्याङ्कन गरीने छ भने ५ वर्ष पछि अन्तिम मूल्याङ्कन गरी पुनः आगामी दिनको मूल्याङ्कन योजना तयार गरीने छ । कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा कार्यक्रम गुणस्तरीय तथा उद्देश्यमूलक वनाउन सम्बन्धीत लाभान्वित वर्ग तथा सम्बन्धीत सरोकारवाला संस्थाहरुको सुभावलाई सम्बोधन गरीने छ । साथै नगरपालिका, सम्बन्धीत समितिले स्वअनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै सहयोगी निकायहरूसँग संयुक्त रूपमा समेत कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने छ । कार्यक्रम सम्पादन पश्चात सम्बन्धीत क्रियाकलापको सार्वजनिक लेखा परिक्षण गरीने छ ।

- (क) स्थानीय निकाय र स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको मातहातमा रहने गरि गठित भएको अनुगमन तथा मूल्यांकन उप समितिले (अनुसूची-३) योजना कार्यान्वयनको लागि नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने छ ।
- (ख) नगरपालिकाले आफ्नो वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा यस उत्थानशील योजना कार्यान्वयनको समेत नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नेछ ।
- (ग) नगरपालिकामा गठन भएको अनुगमन समितिले जलवायू अनुकूलन तथा विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रभावकारिता समेत मूल्याङ्कन गरी आवश्यकताअनुसार भेरी नगरपालिका विपद् तथा जलवायू उत्थानशील र नगरपालिकामा सिफारिस पेश गर्नेछ ।
- (घ) यस उत्थानशील योजना कार्यान्वयन गर्ने संस्थाहरूले आफ्नो अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन आफ्नो सम्बन्धीत कार्यालयका साथै नगरपालिकामा बुझाउनेछ । अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा

स्थानीय अन्तर्गत सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्यांकनका लागि तय गरीएका सूचक वमोजिम अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्नु पर्नेछ ।

(ड.) नगरपालिकाले प्रत्येक ६/६ महिनामा विषयगत कार्यालय तथा बडाको सहभागितामा यस योजनाको समिक्षा गर्ने छ, जस्मा कुन सरकारी कार्यालयले जलवायू अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरणका के विषयहरु योजना गरिएका थिए र कति कार्यान्वयन भए र आगामी ६ महिनामा के काम गर्ने भन्ने योजना बनाइनेछ ।

५.३ योजनाको पुनरावलोकन तथा अध्यावधिक कार्य

- यस उत्थानशील योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि नगरपालिकाले तोकेको सदस्यको संयोजकत्वमा योजनाको कार्यक्षेत्रलाई आधार मानेर आवश्यकताअनुसार कार्यजिम्मेवारी सहित ५ देखि ७ जनासम्म सदस्य रहने कार्यदलहरू गठन गरीनेछ ।
- नगरपालिकाले स्वीकृत योजनाको कार्यान्वयन विषयगत कार्यालय, समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय स्तरीय जलवायू अनुकूलन समिति, वन तथा खानेपानी उपभोक्ता समिति, सझसंस्था तथा निजी क्षेत्रसमेतको सहयोग लिई कार्यान्वयन गर्नेछ । सरकारी कार्यालय तथा स्थानीय निकायले यस योजनालाई वजेट सहित आफ्नो वार्षिक योजनामा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नुपर्नेछ ।
- विपद् व्यवस्थापन र जलवायू अनुकूलनको क्षेत्रमा कार्यरत नगरपालिकास्थित गैरसरकारी संस्थाहरू तथा विकास साभेदारहरूको स्वीकृत विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायू अनुकूलन योजना कार्यान्वयनमा आफ्नो विषयगत क्षेत्र हेरी कार्यान्वयनमा सहयोग लिईनेछ । नगरपालिकाले आफ्नो वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्दा यस उत्थानशील योजना कार्यान्वयनको समेत अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने छ ।
- विपद् व्यवस्थापन र जलवायू अनुकूलनको क्षेत्रमा कार्यरत नगरपालिकास्थित गैरसरकारी संस्थाहरू तथा विकास साभेदारहरूले आफ्नो वार्षिक कार्यक्रम र बजेटको छलफल नगरपालिका स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना समिति तथा स्थानीय स्तरको विकास योजना तर्जुमा प्रक्रियाका प्रत्येक चरणमा स्थानीय आवश्यकता तथा प्राथमिकतासँग तालमेल मिलाइनेछ ।
- यस योजनाको कार्यान्वयनका कममा भएका पाठ सिकाइ, अनुभव र चुनौती, सुधार गर्नुपर्ने विषयवस्तुलाई समावेश गरी सहज र प्रभावकारी बनाउनका लागि योजनालाई आवश्यकता अनुसार अद्यावधिक गर्दै लिगिने छ । यो योजनाको कूल अवधि १० वर्ष राखिएतापनि प्रत्येक २ वर्षमा मूल्यांकन, समीक्षा तथा पुनरावलोकन र पाँच वर्षमा योजनाको बढ़त पुनरावलोकन गरी अद्यावधिक गरीने छ ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

भेरी नगरपालिका पाश्वचित्र, २०७४। भेरी नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, जाजरकोट, कर्णाली प्रदेश, नेपाल
भेरी नगरपालिका २०८०, आर्थिक वर्ष २०८०/१०८१ को नीति, कार्यक्रम तथा बजेट। भेरी नगरपालिका नगर
कार्यपालिकाको कार्यालय, जाजरकोट, कर्णाली प्रदेश, नेपाल।

स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना, २०७५ भेरी नगरपालिका वडा नं. १ देखि ६, ११, १२, १३।

भेरी नगरपालिका, विपद् व्यवस्थापन ऐन, २०७७

भेरी विकास दर्पण, भेरी नगरपालिका, जाजरकोट, २०७९

वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन योजना, भेरी नगरपालिका (वडा नं. १ देखि १३), २०८०

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७४), विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७४), स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन

गृह मन्त्रालय, नेपाल सरकार (२०६६), विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति

गृह मन्त्रालय, नेपाल सरकार (२०७५) विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति

गृह मन्त्रालय, नेपाल सरकार (२०७६), विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली

जिल्ला विपद् व्यस्थापन समिति, जाजरकोट (२०७९, २०८०), जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना।

संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय (२०७४), स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना तर्जुमा
निर्देशिका

स्थानीय विकास मन्त्रालय, नेपाल सरकार (२०६८), स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका

वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूप २०७०

वातावरण मन्त्रालय, नेपाल सरकार (२०६७), राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा)

वातावरण मन्त्रालय, नेपाल सरकार (२०६८), स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना

यु.एन वि.सि.पि.आर (२००४), जर्मन वाच, मानव विकास प्रतिवेदन २००९

राष्ट्रिय जनगणना तथ्याङ्क, २०७८

CBS, 2013. Environmental Statistic of Nepal.

भेरी नगरपालिका | नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, खलंगा, जाजरकोट, कर्णाली प्रदेश, नेपाल (bherimun.gov.np)

Shahi, Y.B.; Kadel, S.; Dangi, H.; Adhikari, G.; KC, D.; Paudyal, K.R. Geological Exploration, Landslide Characterization and Susceptibility Mapping at the Boundary between Two Crystalline Bodies in Jajarkot, Nepal. Geotechnics **2022**, 2, 1059–1083. <https://doi.org/10.3390/geotechnics2040050>

अनुसुचीहरू:

अनुसुची १, स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील समिति

क्र.सं.	पद	पदाधिकारीको नाम	प्रतिनिधित्व	सम्पर्के नं.
१	अध्यक्ष	चन्द्र प्रकाश घर्टा	नगरपालिका प्रमुख	९८५८०७७४७७/९८५९९३५५९५
२	उपाध्यक्ष	सीता जैसी	नगरपालिका उप प्रमुख	९८६८०९९५६७
३	सदस्य	दल बहादुर घर्टा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८४८०९६९८५
४	सदस्य	दिपक राना	बडा नं. १ अध्यक्ष	९८२२५७५०८९
५	सदस्य	भीम बहादुर कार्की	बडा नं. २ अध्यक्ष	९७४८०४६११७
६	सदस्य	लिला बहादुर शाह	बडा नं. ३ अध्यक्ष	९८४४८८४२४५
७	सदस्य	बसन्त प्रसाद शर्मा	बडा नं. ४ अध्यक्ष	९८५८०२३५२७
८	सदस्य	लाल बहादुर चन्द	बडा नं. ५ अध्यक्ष	९८६८००२९७९
९	सदस्य	शसिराम बुढा	बडा नं. ६ अध्यक्ष	९८६८६५६५४०
१०	सदस्य	दिप बहादुर शाही	बडा नं. ७ अध्यक्ष	९८६८०७५५०५
११	सदस्य	वीर बहादुर चन्द	बडा नं. ८ अध्यक्ष	९८६९९६९६८८
१२	सदस्य	हिरा प्रसाद शर्मा	बडा नं. ९ अध्यक्ष	९८६०४७२५८९
१३	सदस्य	दल बहादुर राना	बडा नं. १० अध्यक्ष	९८५९००६७२६
१४	सदस्य	लक्ष्मी प्रसाद जैसी	बडा नं. ११ अध्यक्ष	९८६८००३०४९
१५	सदस्य	भक्त बहादुर मल्ल	बडा नं. १२ अध्यक्ष	९८६८९६९२६२
१६	सदस्य	यज्ञ बहादुर बटाला	बडा नं. १३ अध्यक्ष	९८५८०५४५५५
१७	सदस्य	प्रतिनिधि	नेकपा एमाले पार्टी	
१८	सदस्य	प्रतिनिधि	नेकपा पार्टी	
१९	सदस्य	प्रतिनिधि	नेकपा ए. माओवादी पार्टी	
२०	सदस्य	प्रतिनिधि	राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी	
२१	सदस्य	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल आश्रीत गुल्म जाजरकोट	शस्त्र प्रहरी	०८९४३०३५१
२२	सदस्य	चन्दननाथ दल गण	नेपाली सेना	०८९४३०२००
२३	सदस्य	प्रमुख	ईलाका प्रहरी चौकी	
२४	सदस्य	अनिश शाह	सामाजिक शाखा प्रमुख	९८५८०५४७२०
२५	सदस्य	मोहन मल्ल	प्राविधिक शाखा प्रमुख	९८४८९२४६९९
२६	सदस्य	प्रतिनिधि	जिल्ला रेडक्रस	
२७	सदस्य	स्थानीय पत्रकार	प्रतिनिधि, पत्रकार महासंघ	

२८	सदस्य	स्थानीय संस्था	प्रतिनिधि, गैर सरकारी संस्था महासंघ	
२९	सदस्य	स्थानीय उद्योगी तथा व्यापारी	उद्योग बाणिज्य संघ प्रतिनिधि	
३०	सदस्य	प्रतिनिधि	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	
३१	सदस्य सचिव	यज्ञनाथ गौतम	विपद् फोकल पर्सन	९८५८०४६९९५

अनुसुची १ क्रमश.....

आपतकालिन निर्णयक तथा कार्य समिति

क्र.सं.	पद	पदाधिकारीको	प्रतिनिधित्व	सम्पर्क नं.
१	संयोजक	चन्द्र प्रकाश घर्ता	नगरपालिका अध्यक्ष	९८५८०७७४७७/ ९८५९९३५५९५
२	सदस्य	सीता जैसी	नगरपालिका उपाध्यक्ष	९८६८०९९५६७
३	सदस्य	दल बहादुर घर्ता	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८४८०९६९८५
४	सदस्य	संयोजक	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति	
५	सदस्य	संयोजक	सामाजिक विकास समिति	
६	सदस्य	संयोजक	पूर्वाधार विकास समिति	
७	सदस्य	संयोजक	आर्थिक विकास समिति	
८	सदस्य	संयोजक	स्थानान्वयन तथा सुशासन समिति	
९	सदस्य	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल आश्रीत गुल्म	शस्त्र प्रहरी	०८९४३०३५१
१०	सदस्य	चन्द्रननाथ दल गण	नेपाली सेना	०८९४३०२००
११	सदस्य	प्रतिनिधि	ईलाका प्रहरी चौंकी	
१२	सदस्य	प्रतिनिधि	रेडक्रस	
१३	सदस्य सचिव	यज्ञनाथ गौतम	विपद् फोकल पर्सन	९८५८०४६९९५

योजना तर्जुमा तथा समन्वय समिति

क्र.सं.	पद	पदाधिकारीको नाम	प्रतिनिधित्व	सम्पर्क नं.
१	संयोजक	सीता जैसी	नगरपालिका उपाध्यक्ष	९८६८०९९५६७
२	सदस्य	दल बहादुर घर्ती	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८४८०९६९८५
३	सदस्य	प्रतिनिधि	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति	
४	सदस्य	प्रतिनिधि	सामाजिक विकास समिति	
५	सदस्य	प्रतिनिधि	पूर्वाधार विकास समिति	
६	सदस्य	प्रतिनिधि	आर्थिक विकास समिति	
७	सदस्य	प्रतिनिधि	सस्थागत विकास तथा सुशासन समिति	
८	सदस्य सचिव	यज्ञनाथ गौतम	विपद् फोकल पर्सन	९८५८०४६९९५

अनुसूची १ क्रमश.....

नगरपालिका स्तरीय उत्थानशील योजना निर्माणका चरणमा समावेश सहभागीहरुको नामावली

क्र. सं.	सहभागीको पुरा नाम	पद तथा कार्यालय	ठेगाना	मिति: २०५० फाल्गुन
१				
२	चौहां प्रकाश ठाटी	प्रश्नव अधीक्षी नं.५६	वडा १६	४८२४०५६५४६
३	ज्योति अमरी	उपप्रश्नव अधीक्षी नं.५६	वडा १६	४८२४०५६५४६
४	ललू प्रसाद राणा	वडा उपराष्ट्री	वडा १०६	९८७९०५६६६६
५	विवेक विहार-बन्द	वडा अधिकारी	वडा १०६	९८७९०५६६६६
६	गोपल लोहाच	वडा अधिकारी	वडा १०६	९८७९०५६६६६
७	हर्षि तेपली	कार्यपालीका सहायी	वडा १०६	४८२४०५६६६६
८	मनत बहादुर महल	वडा पालिका सहायी	वडा १०६	४८२४०५६६६६
९	किंदोर जे. २८८	वडा अधिकारी	वडा १०६	९८६८१६९६६६
१०	हिम प्रदाम राजा	मा.वा. को. अधिकारी	मा.वा. को. १६	९८६६५३१५७५
११	लाल दाम्पु-पर्वती	वडा उपराष्ट्री	वडा १०६	९८२०५६६२८८
१२	विप्रल प्रसाद राणा	मे. न.पा.४८५७०	मे. न.पा.४८५७०	४८२४०५६६६६
१३	भीम बहादुर ठाटी	मे. न.पा.४८५७१	मे. न.पा.४८५७१	४८२४०५६६६६
१४	सीताराम पर्वती	उपप्रश्नव अधीक्षी	वडा १०६	४८२४०५६६६६
१५	दाम्पु तेपली	—	—	४८२४०५६६६६
१६	देखि राणा	—	—	४८२४०५६६६६
१७	देव प्रसाद राजी	उपप्रश्नव अधीक्षी	वडा १०६	४८२४०५६६६६
१८	देव राजा राजी	उपप्रश्नव अधीक्षी	वडा १०६	४८२४०५६६६६
१९	प्रिय उमारा तु. ही	कार्यपालीका सहायी	वडा १०६	४८२४०५६६६६

		०३१३	३४५५९
१९	प्रेस बहादुर हसाल	ASI अस्ट्रोनॉटीज़ नं०१७३	८८८०३७९४२६
२०	खण्ड वल्लु पुल	J.T. एवं श्री नं०	८८८०६४४६५
२१	गोदी तेपालि	कार्यपालिका	८८८०३२९५८८
२२	मैथ्र चम्पारी पुल	बालपालिका	८०५०१०२०३५४०
२३	फुजा गाँतम	अब-बिलियू मीमांसा श्री ११	८८८०९८२९९०
२४	सुभेला छाति	सहाय्यक श्री १०८ ग्र-१८	८८८०४३०४८४
२५	देखाङ्का भाष्य	पिल्टपालन प्रभु श्री १८	८८८०७१२११२
२६	प्रत्यक्ष कुमार शुभाय	आरु शाश्वत श्री. जा.जा.	८८८०२९७२१८
२७	प्रभारी वरदान	आचिकुल श्री ११०	८८८८८००६५
२८	राम दाढ़ी	द्वारिका श्री ८८०	८८८८८४५००९
२९	प्रवान्ध कुमार सुधारी	प्राणिपत्र सदाचन श्री १०	८८८८०४४४४४
३०	देवदर वस्त्र लकड़ी	सदाचन श्री १०	८८८८६०५०
३१	सुभेला विहारी	C.M. ११२४०८१	८८८८६३५४७
३२	सुरील लिंग	A.P. १०८	८८८८५००८
३३	प्रद्युम्न शाह	श्री १०३	८०८४४६६०७३
३४	प्रसारा छुड़ा	१.२.१	९८६६२२१४८
३५	दिपुल शर्मा	१.२.१	८८८८५०५०५०
३६	लक्ष्मीनाथ शर्मा	—	८८८८५०५०५०
३७	दिल वल्लभ शर्मा	श्री. दु.श.श्री.	८८८०५९५५५
३८	यशोराम गाँगम	विष्णु शाहा श्री १०७	८८८८५०५८५८

१९	विद्या शास्त्र	संशोधन कार्यक्रम	प्रभुता गोदावरी	२८६८३६९९६६
२०	हिंदू परिचार	संशोधन कार्यक्रम	मैत्रीज्ञानि	९८४४८८३६८५
२१	स्वाक्षरि शास्त्री	गो-दृष्टि	—	९८४९३४४९७८
२२	इंडो-ए-ठलायत	लोकवाचार	—	९८६८९३३४०
२३	धैर्यवानुसारी	ज्ञा. लै. ए. एसाम	—	९८४४८८३३६
२४	अनिश्च शास्त्र	आदिकृत	—	९८५८०५४७२०
२५	द्वितीय शास्त्र	मा. ए. विज.	—	९८४४८१६८६८३
२६	हृति वधु वाणी	प्राचीन वैज्ञानिक	लोकाभिकृत	८८५८२१११०५
२७	विनिति शिर्ष	प्राचीन वैज्ञानिक	लोकाभिकृत	९८४२२६०८८१
२८	भगवत् वेदान्त	वा. ए.	—	८८४४८०४८८८
२९	अनुत व. पुरा	शिक्षा अधिकृत	मंडिराम	८८४४८०८८४४
३०	सन्तान वृत्तान् यु	प्रालङ्घनाम् भाषणाम्	वैदि तथा	९८४४८८६६८२
३१	दिव्य वराहार्थ	ज्ञ. भाष्याद्विषयो	मैत्रीज्ञानि	९८४४८८५१०५

अनुसुची २, जनसंख्या सम्बन्धि थप विवरण

वडागत जनसंख्याको विवरण

वडा	पुरुष	महिला
१	१७८१	१९३१
२	२४०९	२४३७
३	१४२९	१३८३
४	१५५५	१६०४
५	१०४८	११७९
६	१३५३	१४६०
७	१९४५	२०१७
८	११०१	१२४९
९	१०२६	१०९०
१०	१००९	११००
११	१७४९	१७९८
१२	११७६	१३४७
१३	७९५	९२९

उमेरगत जनसंख्याको विवरण

उमेर समूह	पुरुष	महिला
१५ माथि	३	७
१०-१४	८	२०
८५-८९	३०	२१
८०-८४	४४	६०
७५-७९	११९	१६१
७०-७४	२५९	३४५
६५-६९	३४०	३३६
६०-६४	५१८	५२५
५५-५९	५९७	५८२
५०-५४	७८७	७९१
४५-४९	७८८	८३०
४०-४४	८८७	९०२२
३५-३९	९९९	९२०५
३०-३४	११२१	१३१३
२५-२९	१४६९	१६५०
२०-२४	१७७०	२१८९
१५-१९	२०३८	२२२५
०९-१४	२३६२	२२४६
५-०९	२०५९	१९९०
००-०४	२१७८	१९९८

पठन पाठनको आधारमा जनसंख्या

अध्ययनरत तह	जना
पूर्व बालबिकास	१२०९
प्राथमिक तह	७८४१
निम्न माध्यमिक तह	५३५७
उच्च माध्यमिक तह	४३२९
एसएलसी	२१७२
प्रविणता	२९३३
स्नातक तह	७५८
स्नाकोत्तर सरह वा सोभन्दा बढी	२१८
अन्य	१२

जातिको आधारमा जनसंख्या

जात	दुवै लिङ्ग	पुरुष	महिला
क्षेत्री	३१.५	३१.७	३१.४
विश्वकर्मा	२८.१	२७.६	२८.६
ठकुरी	१६.३	१६.२	१६.३
मगर	१३.२	१३.४	१३
ब्राह्मण - पहाड	३.९	४	३.८
परियार	२.६	२.६	२.६
सन्यासी/दसनामी	१.४	१.४	१.५
मिजार	०.७	०.७	०.६
नेवा: (नेवार)	०.५	०.५	०.५
बादी	०.४	०.५	०.४

अनुसुची ३, उपसमितिहरू

वन, वातावरण विपद् व्यवस्थापन तथा सरसफाई उपसमिति

क्र.सं.	पद	पदाधिकारीको	प्रतिनिधित्व	सम्पर्क नं.
१	संयोजक	चन्द्र प्रकाश घर्ता	नगरपालिका अध्यक्ष	९८५८०७७४७७/ ९८५९९३५५९५
२	सदस्य	सीता जैसी	नगरपालिका उपाध्यक्ष	९८६८०९९५६७
३	सदस्य	दल बहादुर घर्ता	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८४८०९६९८५
४	सदस्य	संयोजक	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति	
५	सदस्य	संयोजक	सामाजिक विकास समिति	
६	सदस्य	संयोजक	पूर्वाधार विकास समिति	
७	सदस्य	संयोजक	आर्थिक विकास समिति	
८	सदस्य	संयोजक	स्थागत विकास तथा सुशासन समिति	
९	सदस्य	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल आश्रीत गुल्म	शस्त्र प्रहरी	०८९४३०३५१
१०	सदस्य	चन्दननाथ दल गण	नेपाली सेना	०८९४३०२००
११	सदस्य	प्रतिनिधि	ईलाका प्रहरी चौंकी	
१२	सदस्य	प्रतिनिधि	रेडक्रस	
१३	सदस्य सचिव	यज्ञनाथ गौतम	विपद् फोकल पर्सन	९८५८०४६९९५

पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य उपसमिति

क्र.सं.	पद	पदाधिकारीको नाम	प्रतिनिधित्व	सम्पर्क नं.
१	संयोजक	लाल बहादुर चन्द	कार्यपालिका सदस्य	९८६८००२९७९
२	सदस्य	मोती नेपाली	कार्यपालिका सदस्य	९८४२३२५५९८
३	सदस्य	भिम कुमारी पुन	कार्यपालिका सदस्य	९७४८०८४५५५
४	सदस्य	प्रतिनिधि	बाल सञ्जाल	
५	सदस्य	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल आश्रीत गुल्म	शस्त्र प्रहरी	०८९४३०३५१
६	सदस्य	चन्दननाथ दल गण	नेपाली सेना	०८९४३०२००
७	सदस्य	प्रतिनिधि	ईलाका प्रहरी चौंकी	
८	सदस्य	प्रतिनिधि	रेडक्रस शाखा	

लैंगिक समानता तथा संरक्षण उपसमिति

क्र.सं.	पद	पदाधिकारीको नाम	प्रतिनिधित्व	सम्पर्क नं.
१	संयोजक	संयोजक	सामाजिक विकास समिति	
२	सदस्य	विपना पौडेल	महिला विकास निरिक्षक	९८४४८६६२३०
३	सदस्य	स्थानीय संस्था	गैर सरकारी महासंघ	
४	सदस्य	प्रकास कुमार शाही	कानुन अधिकृत	९८४८०३१२०५
५	सदस्य	महीला प्रहरी प्रतिनिधि	प्रहरी चौकी	

अनुगमन तथा मूल्यांकन उपसमिति

भेरी नगरपालिकामा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन उपसमितिको लागि नगरपालिकाका उपाध्यक्षको संयोजकमा रहेको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन मूल समितिले तैयार उत्थानशील कार्यको लागि पनि अभिभारा लिने।

प्राथमीक उपचार उपसमिति

क्र.सं.	पद	पदाधिकारीको नाम	प्रतिनिधित्व	सम्पर्क नं.
१	संयोजक	संयोजक	स्वास्थ्य विषयगत क्षेत्र	
२	सदस्य	निशा थापा	जनस्वास्थ्य निरिक्षक	९८४८०९०९५४
४	सदस्य	प्रतिनिधि	रेडक्रस उपशाखा	
५	सदस्य	प्रतिनिधि	स्काउट	
६	सदस्य	प्रतिनिधि	जिल्ला अस्पताल	
७	सदस्य	प्रतिनिधि	नेपाल प्रहरी	
८	सदस्य	सम्पूर्ण सदस्यहरू	RRT Team	

सूचना सञ्चार, समन्वय तथा पूर्व सूचना उपसमिति

क्र.सं.	पद	पदाधिकारीको नाम	प्रतिनिधित्व	सम्पर्क नं.
१	संयोजक	प्रवक्ता	भेरी नगरपालिका कार्यपालिका	
२	सह संयोजक	यज्ञनाथ गौतम	सदस्य सचिव, मूल समिति	९८५८०४६९९५
३	सदस्य	स्थानीय पत्रकार	पत्रकार महासंघ	
४	सदस्य	सुर्य प्रसाद लम्साल	सूचना अधिकृत	९८२२४९३१५०
५	सदस्य	स्थानीय संस्था वा प्रतिनिधि	गैर सरकारी महासंघ	
६	सदस्य	सचिव	बडा नं. ६	
७	सदस्य	सचिव	बडा नं. २	
८	सदस्य	डोटे नेपाली बादी	कार्यपालिका सदस्य	९७४९२६१७०२

अनुसुची ४: उपसमितिहरूको स्वरूप र काम कर्तव्य तथा अधिकार

स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, योजना तर्जुमा तथा समन्वय समितिसँग आवश्यक सहयोग तथा समन्वयका लागि तथा स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापनको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि निम्नअनुसार उप-समितिहरू गठन गर्नु पर्नेछ तथापी स्थानीय अवश्यकतालाई दृष्टिगत गरी उप-समितिकाहरूको सङ्ख्या थपघट गर्न सकिनेछः

क्र.सं.	उप-समितिको नाम	ध्यान दिनु पर्ने कुरा	पदावधि
१	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन उप समिति	उप-समितिको सदस्य चयन गर्दा उपलब्ध भएसम्म सम्बन्धित विषयमा ज्ञान भएका बालबालिका, महिला, दलित, जन जाती, अपाङ्गता भएका तथा विपद्को उच्च जोखिममा रहेका समुदायका प्रतिनिधिलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ।	पदेन सदस्यबाहेक अन्य सदस्यको कार्यकाल पाँच वर्षको हुनेछ
२	पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य उप समिति		
३	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन उपसमिति		
४	प्राथमीक उपचार उपसमिति		
५	लैंडिंगक समानता तथा संरक्षण उपसमिति		

उपसमितिहरूको काम, कर्तव्य तथा अधिकार

१. वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन उप समिति

विपद् पूर्व	विपद्को समय	विपद् पश्चात्
<ul style="list-style-type: none"> पूर्वसूचना तथा चेतावनी प्रणालीबाटे सञ्चार माध्यम र अन्य स्रोतबाट प्राप्त सूचना प्राप्त गर्ने पूर्वचेतावनी प्रणालीको स्थापनाका लागि जिल्ला समन्वय समिति, प्रदेश सरकार, नगरपालिका, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण डिभिजन कार्यालयसँग समन्वय गर्ने उपलब्ध पूर्वचेतावनी प्रणालीको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने विपद्सम्बन्धी काम गर्ने वा अन्य सरोकारवाला निकायमा विपद्वारे सही जानकारी दिने समुदायसँग नियमित छलफल गर्ने र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा प्रतिवेदन नियमित रूपमा दिने सञ्चारमाध्यम, पत्रकार महासङ्घ, स्थानीय पत्रकारसँग समन्वय गरी सूचना लिने र दिने काम गर्ने विपद् जोखिम व्यवस्थापनसम्बन्धी ज्ञानबद्धक सामग्रीको खोजी गरी समुदायमा उपलब्ध गराउने आपत्कालीन समयमा चाहिने निकायको फोनको सूची तयार गरी समुदायका सबै सदस्यलाई उपलब्ध गराउने जनचेतना अभिवृद्धिका सामग्री जिल्ला र केन्द्रबाट सङ्कलन गरी जनचेतना अभियानमा हुने खर्च कटौती गर्ने सूचना प्रवाह र प्राप्तिको भरपर्दो संयन्त्रका लागि जिल्ला आपत्कालिन कार्य सञ्चालन केन्द्र, जल तथा मौसम विभागका स्टेसनहरू, स्थानीय तहमा समुदाय आफैले संचालन गरेका 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्को सूचना सबैभन्दा पहिले खोज तथा उद्धार कार्यदललाई दिने यस्तो सूचना जिल्ला आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्र, स्थानीय प्रहरी, जिल्ला प्रहरी, शासस्त्र प्रहरी, नेपाली सेना, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, गापा, जिसंस र प्रदेश तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई उपलब्ध गराएर सहयोग माग गर्ने विपद्सम्बन्धी समर्पण जानकारी जानकारी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमार्फत, जिसंस र प्रदेश तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई दिने विपद्वारेको समाचार 	<ul style="list-style-type: none"> क्षति विश्लेषण कार्यदलबाट भएको कार्य र क्षतिको अवस्थाको जानकारी लिने विपद्पछि उत्पन्न भएको थप सङ्कटासन्ता र जनजीवनमा परेको असरको समीक्षा गर्ने जनजीवनमा परेको असरअनुसार पूर्वतयारीका कार्यलाई निरन्तरता दिने। पुर्व सुचना प्रणालि संग सम्बन्धित संरचनागत पुजिमा भएको क्षतिको मर्मत संभार गर्ने र थप संरचनाको आवश्यकता भएमा पहल गर्ने। स्थापित संयन्त्रमा

स्टेसनहरु विचमा नियमित छलफल, बैठक, अनुगमन गर्ने र आवश्यकता अनुसार सूचना आदान प्रदान संयन्त्रमा परिमार्जन गर्ने ।	तथा सूचना सञ्चारमाध्यम वा पत्रकारलाई उपलब्ध गराउने	भएका कमी कमजोरिमा सुधार ल्याउन पहल गर्ने ।
--	--	--

२. पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य उपसमिति

- विपद्बाट विस्थापितलाई राख्नको लागि सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्ने
 - उद्धारका लागि आवश्यक पर्ने सामग्रीको बन्दोवस्त गर्न स्थानीय प्रहरी, नेपाली सेना, जिल्ला दिवी प्रकोप उद्धार समितिसँग समन्वय गरी सहयोग माग गर्ने
 - उद्धारका लागि नेपाल रेडक्रस सोसाइटीसँग समन्वय गर्ने
 - बाढी र पहिरोको समयमा उद्धार गर्न सक्ने समुदायका सदस्यको पहिचान गरी उनीहरूको सम्पर्क नम्बर अध्यावधिक राख्ने
 - उद्धारकर्मीका लागि तालिमको व्यवस्था गर्न गैसस, नेपाल रेडक्रस, प्रहरी र सेनासँग समन्वय गर्ने
 - समुदायस्तरबाट उपलब्ध हुने राहत सामग्री सङ्कलन र भण्डारणको व्यवस्था गर्ने
 - सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गर्ने
 - राहत सामग्री प्रयोग नभएमा त्यस्तो सामग्री नियमानुसार बिक्री गरी प्राप्त रकम कोषमा जम्मा गर्ने
 - विपद्को समयमा घाइतेको उपचारको लागि प्राथमिक उपचार सामग्रीको व्यवस्था गर्ने
 - विपद् नभएमा प्राथमिक उपचार सामग्रीको समय बाँकी रहदै प्रयोग गरी पुनः नयाँ सामग्री तयारी अवस्थामा राख्ने
 - स्थानीय स्वास्थ्य चौकीसँग समन्वय गरी आवश्यक सामग्री माग गर्ने
 - स्थानीय तहमा एमबुलेन्स उपलब्ध भएमा सोको मर्मतसम्भार गरी दुरुस्त राख्ने व्यवस्था मिलाउने
 - स्वास्थ्य र सरसफाइसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गरी विपद् परिले र पछि हुन सक्ने माहामारी तथा जनस्वास्थ्यसम्बन्धी समस्याबारेमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने
 - जनचेतना अभिवृद्धिको लागि जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय र अन्य स्वास्थ्यसंस्थासँग सहयोग माग गर्ने
 - स्वयंसेवकहरूलाई विपद् र महामारीबारे अभिमुखीकरण गर्ने ।

- विपद् हुने मौसममा खोज तथा उद्धारको लागि तयारी अवस्थामा रहने
 - सूचना तथा पूर्वचेतावनी कार्यदलको सूचनाका आधारमा अति जोखिममा रहेका परिवारलाई सुरक्षित स्थानमा लैजाने
 - त्यस्ता परिवारको महत्वपूर्ण सम्पत्ति र पशुधनको रक्षा तथा उद्धार गर्ने
 - समुदायमा रहेका महिला, अपाड्ग, बूढाबूढी, गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाको सूची तयार गरी मूल समितिलाई दिने र सहयोगको प्राथमिक सूचीमा राख्न आग्रह गर्ने
 - घाइतेको तत्काल उपचार गर्न उद्धार कार्यदलसँगै विपद् प्रभावित क्षेत्रमा जाने
 - घाइतेको प्राथमिक उपचार गरी आवश्यक परेमा स्वास्थ्यसंस्थामा पठाउने

भएका कमि कमजोरिमा
सुधार ल्याउन पहल गर्ने
।

३. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन उपसमिति

- पूर्ण रूपमा विस्थापित हुने परिवारलाई बसोबासको व्यवस्थाका लागि सार्वजनिक जग्गाको पहिचान गरी त्यस्तो जग्गा उपयोग गर्न नगरपालिका र नगरपालिकामार्फत् सम्बन्धित निकायसँग अनुमति लिने प्रक्रिया अघि बढाउने
 - विस्थापितलाई सुरक्षित राख्ने स्थानको लागि उद्घार

- सही समयमा
कार्ययोजना अनुसार राहत
व्यवस्थापन गर्ने
 - जिल्लाबाट प्राप्त अनुदान वा
राहत वितरणमा जिल्लाको
कार्यदललाई सहयोग गर्ने

- विस्थापित भएर
पुनःस्थापन हुन
नसकेका परिवारलाई
सुरक्षित स्थानमा
बसोबासको व्यवस्थाका
लागि पहल तथा पैरवी
गर्ने

<p>कार्यदलसँग समन्वय गरी सुरक्षित स्थानको पहिचान गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> • स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्देशनमा आवश्यक कार्य गर्ने • विपदपूर्व नै जनधनको हुन सक्ने क्षतिको विवरण सङ्कलन गर्ने। • सम्भाव्य क्षति विश्लेषण नमुना फाराम तयार गर्ने। • क्षति विश्लेषण स्वयंसेवकहरूलाई तालिम दिने। • क्षति विश्लेषण स्वयंसेवकहरूलाई तयारी अवस्थामा राख्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> • स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिसँग सहमति लिएर अन्य आवश्यक कार्य गर्ने • विपद्बाट भएको क्षतिको लेखाजोखा गरी आपत्कालीन सहयोगको आवश्यकता पहिचान गर्ने • उपलब्ध सूचनाका आधारमा सहयोगका लागि स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमार्फत सम्बन्धित निकायलाई उपलब्ध गराउने। 	<ul style="list-style-type: none"> • पुनःस्थापना हुन सक्ने परिवारको घर मर्मतसम्भारको लागि पहल गर्ने र सहयोगको लागि जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिलाई स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमार्फत् सिफारिस गरी पठाउने • क्षतिको विस्तृत विश्लेषणका लागि सङ्कलन गर्ने। • गरिएको कामको समिक्षा गरी कमी कमजोरीहरूलाई पत्ता लगाउने।
--	---	---

४. प्राथमीक उपचार उपसमिति

<ul style="list-style-type: none"> • प्राथमीक उपचार कार्यदलको लागि आवश्यक जनशक्ति तयार गरि राख्ने। • प्राथमीक उपचार कार्यदलको लागि क्षमता अभिवृद्धि तालिम प्रदान गर्ने। • प्राथमीक उपचार कार्यदलको लागि आवश्यक सामग्रीहरु सञ्चित गरि राख्ने। • कृत्रिम अभ्यास मात्र कार्यदललाई चुस्त वनाई राख्ने। • टोल टोल तथा बस्ती स्तरमा प्राथमीक उपचार कार्यदल विस्तार गर्ने। • विद्यालय स्तरमा प्राथमीक उपचार कार्यदलको गठन गर्ने। • हरेक समुह अर्थात मिटिझहरुमा विपद् जस्ता विषयमा अन्तर्क्रिया गर्ने व्यवस्था मिलाउने। • नगरपालिकाको जोखिमको नक्सांकन गर्न सघाउने र पूर्ण जानाकारी राख्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> • घाईते तथा विरामीहरुका यथासिद्ध खोजी तथा उपचार गर्ने। • विपद् प्रभावितलाई आवश्यकता अनुसार मनोपरामर्श दिने • जटिल समस्यामा रहेका विरामीहरुको लागि रेफर गर्न सहजीकरण गर्ने • प्राथमीक उपचार गरिँदा वालबालिका, महिला, गर्भवति तथा सुत्कर्त्री महिलाका लागि विशेष सामग्रीको व्यवस्था गर्न विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समूहलाई आग्रह र सहयोग गर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्बाट प्रभावित व्यक्ति, परिवार र जोखिममा रहेका विभिन्न समूहमाथि विपद्को समय वा विपद् पश्चात् घाईते तथा विरामीको अवस्था बारे जानाकारी लिने र घरमा रहेका अन्य आश्रित समुहहरु भए थप सहयोगको व्यवस्था मिलाउन सहजिकरण गर्ने।
--	---	--

५. लैडिंगक समानता तथा संरक्षण उपसमिति

<ul style="list-style-type: none"> • मनोसामाजिक परामर्शदाताहरुको रेकर्ड अद्यवधिक गर्ने र तालिम संचालनको बन्दोवस्त मिलाउने • विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन तथा जनचेतना अभिवृद्धि र अन्य क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरुमा लैडिंग समानता र सामाजिक समोवेशीकरण सुनिश्चित गर्ने • लैडिंगक समानता र संरक्षण सम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने • अपाइगता भएका व्यक्तिहरु, जेष्ठ नागरिक, महिला, 	<ul style="list-style-type: none"> • विपद् प्रतिकार्यका दौरान हुन सक्ने भेदभाव, हिंसा, दुर्व्यवहार आदि घटनाको अनुगमन र पहिचान गर्ने • घटना घटेको वा घटन सक्ने अवस्थामा कानूनी सहयोग तथा परामर्शमार्फत् दोषीलाई कारबाही गर्न सकिने व्यवस्था मिलाउने 	<ul style="list-style-type: none"> विपद्बाट प्रभावित व्यक्ति, परिवार र जोखिममा रहेका विभिन्न समूहमाथि विपद्को समय वा विपद् पश्चात् उत्पन्न हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहार, भेदभाव एवं हेलामा परेका समूहलाई मानवीय मापदण्डका
---	--	--

<p>गर्भवति महिला तथा बालबालिका मैत्री आश्रयस्थलको पहिचान र निर्माणमा विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिलाई सहयोग गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ● अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु, जेष्ठ नागरिक, महिला, गर्भवति महिला, दलित, जन जाती तथा बालबालिकालाई सुरक्षा सम्बन्धी पूर्वजानकारी एवं अभिमुखीकरण गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ● विपद् प्रभावितलाई आवश्यकता अनुसार मनोपरामर्श दिने ● हराएका वा विछोडिएका परिवारको खोजी र पुनर्मिलनको लागि सहजीकरण गर्ने ● राहत वितरण गरिँदा राहत सामग्रीहरु बलबालिका, महिला, गर्भवति तथा सुत्केरी महिलाका लागि विशेष सामग्रीको व्यवस्था गर्न विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समूहलाई आग्रह र सहयोग गर्ने 	<p>आधारमा संरक्षण प्रदान गर्नु</p>
--	--	------------------------------------

अनुसूची नं. ५: प्रतिकार्यमा समुदायबाट गर्ने क्रियाकलापहरु (प्रतिकार्य योजना)

समयावधि	व्यवस्थापनका क्रियाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी	प्रक्रिया	प्रतिफल	स्रोतको व्यवस्था	
					आन्तरिक	वाह्य
० देखि १ घण्टा भित्र	प्रकोपको पूर्व सूचना र विपद्को सूचना सम्प्रेषण	पूर्व सूचना कार्यदल, प्रभावित समुदाय र स्थानीय र सामुदायिक विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	पूर्व सूचना कार्यदलले समुदाय, वर्षा तथा नदी अवलोकन केन्द्र, जिल्ला आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्र, सञ्चारमाध्यम, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग र मातहतका कार्यालय, सुरक्षा निकाय, विपद् सम्बन्धी कार्य गर्ने संघ संस्थाहरु, राष्ट्रिय भूकम्प मापन केन्द्र लगायतका विभिन्न माध्यमबाट प्रकोपको सूचना तथा पूर्व सूचना प्राप्त गरी स्थानीय र सामुदायिक विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, खोज उद्धार र प्राथमिक उपचार कार्यदल, जिल्ला आपत्कालीन कार्यसंचालन केन्द्र तथा संकटासन्न समुदायहरूलाई विभिन्न सञ्चार माध्यम (जस्तै: हाते माइक, साइरन, फोन, एस.एम.एस. आदि)को प्रयोग गरी खबर आदान प्रदान गर्ने	सङ्कटासन्न समुदाय र जिल्लाका सरोकारवालाहरूद्वारा प्रकोप वा विपद् सम्बन्धी सूचना प्राप्त गर्ने, सूचना प्राप्त गरिसके पश्चात् सुरक्षित स्थानमा आश्रय लिने	विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, वडा समिति, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	विपद् सम्बन्धी कार्य गर्ने संघ संस्थाहरु, राष्ट्रिय भूकम्प मापन केन्द्र, रेडियो, टेलिकम, एनसेल
० देखि १ घण्टा भित्र	स्थानीय तथा सामुदायिक विपद् तथा जलवायू उत्थानशील	समितिका पदाधिकारीहरु	यो प्रकोपको खतरा सम्बन्धी पूर्व सूचना तथा घटनाको सूचना प्राप्त गरेपश्चात् स्थानीय विपद् तथा	प्राथमिक उपचार कार्यदल र खोज तथा उद्धार कार्यदल परिचालन गर्ने निर्णय	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति,	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा

	समितिको वैठक		जलवायू उत्थानशील समिति/ सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिले केही आपत्कालीन निर्णयहरु गर्न बस्ने वैठक हो ।	समुदायलाई साइरन, मेगाफोन र अन्य साधन प्रयोग गरी नियमित जानकारी दिने निर्णय	समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	निकाय
० देखि २४ घण्टा भित्र	स्थानीय र सामुदायिक कार्यदलहरुबाट उद्धार कार्य	खोज उद्धार तथा प्राथमिक उपचार कार्यदल	विपद् भएको सूचना प्राप्त गरेपछि प्राथमिक उपचार कार्यदल र खोज तथा उद्धार कार्यदल समुदायमा गई आफ्नो कार्य सुरु गर्नेछ । आगलागीको घटना भएमा आगलागी नियन्त्रणको प्रयास गर्ने महामारी विपद्का सम्बन्धमा मानिसमा हुने माहामारी अवस्थाको जानकारी दिने तथा प्रतिकार्य सुरु गर्ने	लक्षित ५० प्रतिशत समुदायलाई उद्धार गरी सुरक्षित स्थलमा ल्याइने चोटपटक लागेका विरामीहरुलाई प्राथमिक उपचार प्रदान गरीने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, स्वास्थ्य चौंकी, जनस्वास्थ्य कार्यालय
० देखि २४ घण्टा भित्र	खोज उद्धार र प्राथमिक उपचारका लागि थप सहयोग आवश्यक भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्स, सुरक्षा निकाय लगायत सँग समन्वय गर्ने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको अनुरोध तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्देशनमा खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्रले विभिन्न साधन तथा स्रोतको उपयोग गरी उद्धार कार्य गर्नेछ । खोज तथा उद्धारका लागि स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति र कार्यदलको सहायता लिनेछ ।	समुदायलाई उद्धार गरी सुरक्षित स्थलमा ल्याइने चोटपटक लागेका विरामीहरुलाई प्राथमिक उपचार प्रदान गरीने सघन घाइतेहरुलाई अस्पताल पठाउने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, रेडियो, मोबाईल सेवा, जिल्ला अस्पताल, यूवा तथा महिला समुहहरु	

० देखि २४ घण्टा भित्र	घाइते, हराइरहेका तथा विस्थापितको सूची अद्यावधिक राख्ने तथा द्रुत सर्वेक्षण तथ्याइक संकलन	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिले घाइते, हराइरहेका तथा आन्तरिक विस्थापितको सूची अद्यावधिक गर्ने, सूची तयार गर्दा स्थान, उमेर, लिङ्ग, जाती, अपाङ्गता आदि पनि खुलाउने जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले खटाएको द्रुत सर्वेक्षण टोलीलाई द्रुत सर्वेक्षण फाराममा चाहिने जानकारी संकलन गर्न मद्दत गर्ने	पहिलो चरणको क्षती, घाइते र मृत्यु हुनेको संख्या संकलन गर्ने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, शिक्षक,
० देखि २४ घण्टा भित्र	विपद् प्रभावित र आन्तरिक विस्थापितका लागि आधारभूत खाद्य सामग्री तथा अस्थायी वसोवासको प्रबन्ध गर्ने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले आफूसँग भएको श्रोत परिचालन गर्ने तथा अपुग स्रोतका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा स्थानीय र जिल्ला स्थित दातृ संस्थाहरुको वा व्यक्तिहरुलाई अनुरोध गर्ने	विपद् प्रभावित र आन्तरिक विस्थापितका लागि आधारभूत खाद्य सामग्री र अपाङ्गता, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक तथा लैङ्गिक मैत्री अस्थायी वसोवासको बन्दोवस्त हुने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, उद्योग वाणिज्य संघ, वन उपभोक्ता समुह, सामुदायिक भवन, विद्यालय, व्यापारी समुह, यातायात व्यवसायी, सहकारी तथा बैंकहरु	

० देखि २४ घण्टा भित्र	समुदायलाई सचेत गराउन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, कार्यदलहरु, समुदाय, प्रकोपसँग सम्बन्धित सरकारी गैरसरकारी निकायहरु, सञ्चार माध्यम आदिवाट प्राप्त तथ्यगत पूर्वसूचना, आपत्कालीन चेतावनी, जोखिम बढेको वा घटेको, भएगरेका उद्धार प्रयासहरु, अपनाउनु पर्ने सावधानीहरु तथा सार्वजनिक आत्मान विषयक सूचनाहरु आवश्यकता अनुसार नियमित प्रवाह गर्ने।	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, कार्यदलहरु, समुदाय, प्रकोपसँग सम्बन्धित सरकारी गैरसरकारी निकायहरु, सञ्चार माध्यम आदिलगायत विभिन्न माध्यमबाट जानकारी प्राप्त गरी माइकिंग, फोन जस्ता माध्यम प्रयोग गरी समुदायलाई सूचित गर्ने	समुदायमा अफवाह फैलनबाट रोक्ने, जिवनउपयोगी सन्देशहरु प्रवाह हुने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र, तल्लो र माथिल्लो ततिय समुदाय वा समिति	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, शिक्षक, विद्यालय, मोवाईल सेवा, रेडियो
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	प्रभावित परिवार को दर्ता तथा खोजी कार्य, प्रभावित परिवारलाई पहिचान पत्र (टोकन) वितरण र तथ्यांक व्यवस्थापन	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	समुदाय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी लगायतका अन्य निकायको सहयोगमा स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले प्रभावित परिवार दर्ता गर्नेछ । यस सुचीलाई सुरक्षा निकायले (नेपाल प्रहरी) प्रमाणित गर्नेछ ।	राहत प्याकेजको आवश्यकता मूल्यांकन, वितरण र प्रतिकार्यका लागि प्रभावित परिवारको तथ्यांक व्यवस्थापन	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, उद्योग वाणिज्य संघ, व्यापारी समुह, वीमा कम्पनी
२४ घण्टा देखि ४८	आवास तथा गैरखाद्य सम्बन्धी प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति मातहतको आवास तथा गैर खाद्य	विस्थापित समुदायका लागि अस्थायी वासस्थानको तथा	स्थानीय विपद् तथा जलवायू	रेडक्रस, कार्यरत विभिन्न संघ

घण्टा भित्र		उत्थानशील समिति	विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै समुदाय विपद् व्यवस्थापन समितिको मद्वतमा तथा विस्थापित संख्याको आधारमा अस्थायी वासस्थानको व्यवस्थापन गर्ने । वासस्थान व्यवस्थापन गर्दा स्फेयर मापदण्ड अपनाइनुपर्ने	अन्य आधारभूत गैर खाद्य सामग्रीको व्यवस्था	उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	संस्था, सुरक्षा निकाय, वन उपभोक्ता समुह, उद्योग व्यवसायी, सामुदायिक भवन, आमा समुह,
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	प्रभावित संख्याको सूचीको आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै तथा समुदाय विपद् व्यवस्थापन समिति समेतको मद्वतमा वितरण गर्नुपर्ने सामाग्री संख्या निर्धारण गरी वितरण गर्नेछ । जैविक, ठोस तथा प्रकोपजन्य फोहोरको उचित प्रबन्ध मिलाउने वा नष्ट गर्ने सम्बन्धी जनचेतना फैलाउने	स्वास्थ्य सामाग्री, पानी शुद्धिकरणका लागि सामाग्री लक्षित जनसमुदायलाई वितरण गर्ने, हात धुने तरिका र महत्व सम्बन्धी जानकारी, महिलालाई चाहिने सरसफाई सामाग्रीको व्यवस्था, अस्थायी शौचालय र फोहोर मैलाको व्यवस्थापन	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, उद्योग व्यवसायी, सामुदायिक भवन, आमा समुह, खानेपानी कार्यालय वा समितिहरू, जनस्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	खाद्य व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	प्रभावित संख्याको सूचीको आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको खाद्य विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै आवश्यक तयारी खाद्य सामाग्री आँकलन गर्ने सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन	प्रभावित जन समुदायलाई तयारी खाद्य सामाग्री वितरण	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, उद्योग व्यवसायी, सामुदायिक

			समितिको सहयोग लिई खाद्य सामाग्री वितरण गर्नेछ ।			भवन, आमा समुह, यूवा कलवहरु,
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	गुनासा, लैङ्गिक हिसा तथा विवाद व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको निर्देशनमा फिल्डमा परिचालित टोलीले आवास तथा गैरखाद्यसँग सहकार्य गरी संकटासन्न वर्गको आवश्यकता अनुसार अस्थायी वासस्थानको व्यवस्थापन गर्नेछ ।	महिला, वृद्ध वृद्धा र बालबालिकाको आवश्यकता अनुसार अस्थायी बासस्थान व्यवस्थापन गर्ने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, आमा समुह सञ्जाल	
२४ घण्टा देखि ४८ घण्टा भित्र	स्वास्थ्य तथा पोषणसम्बन्धी प्रतिकार्य	स्थानीय र सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति	प्रभावित संख्याको सूचीको आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै स्वास्थ्य तथा पोषण सम्बन्धी प्रतिकार्यका लागि आवश्यक सामग्री संख्या अँकलन गरी वितरण गर्नेछ । आवश्यकता अनुसार अस्थायी अस्पताल स्थापना	प्रभावित परिवारलाई सुरक्षित सामाग्री वितरण, प्रभावित क्षेत्रमा आवश्यकता अनुसार अस्थायी अस्पताल स्थापना	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, स्वास्थ्य चौंकी, जिल्ला, अस्पताल, व्यापार व्यसायी, कृषि सञ्जाल
४८ देखि ७२ घण्टा भित्र	पानी शुद्धिकरणका लागि अपुग सामग्रीको लेखाजोखा र व्यवस्थापन	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै पानी शुद्धिकरणका लागि अपुग सामग्रीको	विभिन्न ठाउँमा पानीको व्यवस्थापन पानी शुद्धिकरणका लागि थप सामाग्री वितरण	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, खानेपानी कार्यालय, स्वास्थ्य चौंकी,	

			लेखाजोखा गर्नेछ । पानीको सुविधा विभिन्न स्थानमा गराउनेछ ।			क्लिनिक
४८ देखि ७२ घण्टा भित्र	माहामारी नियन्त्रणका लागि फोहर व्यवस्थापन	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र तथा सुरक्षा निकायसँग समन्वय गर्दै मरेका पशुका शवहरु संकलन तथा व्यवस्थापन गर्ने	मरेका पशुका शवहरु संकलन तथा व्यवस्थापन हुने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, स्वास्थ्य चौकी, पशु व्यवस्थापन शाखा
४८ देखि ७२ घण्टा भित्र	स्फियर मापदण्डअनुसार खाना बनाउने भाँडावर्तन, इच्छन, लुगाफाटो, कम्बल, परिवार, बालबालिका, महिलाका लागि आवश्यक पर्ने स्वास्थ्य प्रबर्द्धन सामग्रीजस्ता गैरखाद्य सामग्रीको सेट वितरण गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गतको आवास तथा गैर खाद्य विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै निरन्तर आवास व्यवस्थापनमा लागिरहने छ ।	प्रभावित परिवारलाई गैरखाद्य सामग्री वितरण	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, उद्योग वाणिज्य संघ, व्यापार व्यवसायी, स्वास्थ्य चौकी, क्लिनिक, हाईड्रोपावर
४८ देखि ७२ घण्टा भित्र	खाद्य सामग्री वितरण	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	प्रभावित परिवार संख्याको आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गतको खाद्य विषयगत क्षेत्रसँग सहकार्य गर्ने र वितरण गर्नेछ ।	प्रभावित परिवारलाई पकाउन चाहिने खाद्य सामग्री वितरण	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, उद्योग वाणिज्य संघ, व्यापार व्यवसायी, कृषि

						सञ्जाल
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	आपत्कालीन शिक्षाको व्यवस्थापन	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र सम्बन्धित विद्यालय	प्रभावित विद्यालय र विद्यार्थी संख्याको आधारमा स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले शिक्षा विषयगत क्षेत्र तथा प्रभावित विद्यालयसँग समन्वय गर्दै आवश्यक पर्ने शिक्षा सामाग्री वितरण गर्ने र अस्थायी विद्यालयको निर्माणमा सघाउने ।	विस्थापित बालबालिकाका लागि अस्थायी कक्षा सञ्चालन गर्ने शिक्षा सामाग्री वितरण गर्ने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, शिक्षक, विद्यालय
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	गुनासा, लैंड्रिंग हिंसा तथा विवाद व्यवस्थापन सम्बन्धीय प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र संरक्षण कार्यदल	मनोसामाजिक परामर्श सेवा र कानुनी सहायता चाहिने मानिसको पहिचान गर्नेछ ।	मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने आवश्यक जनसमुदायलाई कानुनी सहायता दिने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, महिला सञ्जाल, विभिन्न सञ्जालहरू, स्वास्थ्य चौंकी
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रूत ¹ लेखाजोखा	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले खटाएको टोली	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिले बहुक्षेत्र प्रारम्भिक द्रूत लेखाजोखाका लागि परिचालित टोलीलाई आवश्यक सहयोग गर्ने	(MIRA) बहुक्षेत्र द्रुत सर्वेक्षण कार्य सम्पन्न भई क्षतिको विस्तृत विवरण आउने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, शिक्षक, कर्मचारीहरू
७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	शब व्यवस्थापन तथा मृतक परिवारलाई आर्थिक सहयोग	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील	मृतकका परिवारलाई स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको तर्फबाट काजकिरियाका लागि	मृतकको काजकिया हुने, मृतक परिवारले राहत पाउने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति,	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा

		समिति र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	आर्थिक सहयोग गर्ने, मृतक प्रमाण पत्र जारी गर्ने मद्दत गर्ने तथा सरकारका तर्फबाट प्राप्त हुने अन्य सहयोगका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सिफारिस गर्ने		समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	निकाय, हाईड्रोपावर, व्यापार व्यवसायी, वीमा कम्पनी, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
७ दिन देखि २ साता भित्र	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समितिको बैठक	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	प्रतिकार्यमा संलग्न सरोकारवाला तथा प्रभावितहरूको बैठक बसी चुनौती, सिकाइ र सुधार गर्नुपर्ने पक्षबाटे छलफल गर्ने	हालसम्मको प्रतिकार्यको समिक्षा गरी थप आवश्यक रणनीति तर्जुमा गर्ने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय,
७ दिन देखि २ साता भित्र	विभिन्न क्षेत्रमा भएको आवश्यकता र खाडलका आधारमा थप प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र अन्य सहयोगी निकायहरूसँग समन्वय गर्दै थप राहत र सहयोगको बन्दोवस्ती गर्ने	थप राहत वितरण र प्रतिकार्य	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	रेडक्स, कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय,
७ दिन देखि २ साता भित्र	मनोसामाजिक परामर्श	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति र संरक्षण कार्यदल	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिअन्तर्गतको संरक्षण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्दै मानसिक तनावमा परेका व्यक्तिलाई मनोसामाजिक सेवा उपलब्ध गराउने तथा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने	मानसिक तनावमा परेका व्यक्ति र परिवारलाई परामर्श र हौसला प्रदान गरीने	स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील समिति, समुदाय, आकस्मित सञ्चालन केन्द्र	कार्यरत विभिन्न संघ संस्था, सुरक्षा निकाय, स्वास्थ्य चौकी, क्लिनिक, आमा समुह, धार्मिक संघ संस्थाहरु

अनुसुची नं. ६: योजना तर्जुमा क्षणका केहि फोटाहरु

योजना निर्माण कार्यशाला गोष्ठिमा नगरपालिका प्रमुख चन्द्र प्रकाश घर्ती ज्यूद्धारा सहभागीहरु माझ मार्गदर्शन गर्दै

योजना निर्माण कार्यशाला गोष्ठिमा नगरपालिका उप प्रमुख सीता जैसी ज्यूद्धारा सहभागीहरु माझ मार्गदर्शन गर्दै

स्थानीय आकस्मिक सञ्चालन केन्द्र, भेरी नगरपालिकाका लागी आवश्यक समाग्रीका साथ सहभागीहरु

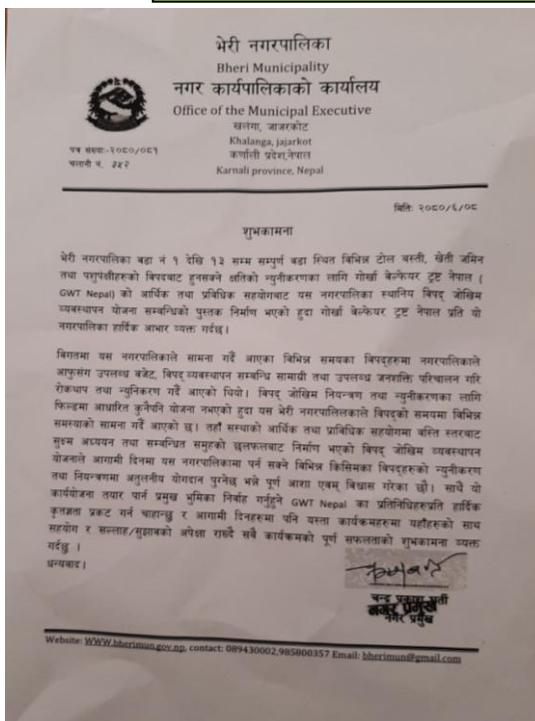
बढी जोखिम स्थान

वडा स्तरिय योजना निर्माण चरणमा सहभागीहरु

योजना मस्तौदा प्रतिवेदन कार्यशाला गोष्ठिमा प्रस्तुती तथा अन्तरक्रिया

वडा स्तरिय योजनाका लागि नगरप्रमुखबाट प्रदान
शुभकामना

योजना कार्यशाला गोष्ठिमा प्रस्तुती तथा अन्तरक्रिया

अनुसूची नं. ७: यस उत्थानशील योजनामा प्रयोग भएका शब्दहरूको शब्दावली

प्रकोप (Hazard): बाढी, पहिरो, आगलागी, हुरीबतास, चट्याड, दुर्घटना तथा प्राकृतिक वा मानवसिर्जित घटना । जुन घटनाबाट जनधनको क्षति हुने सम्भावना भए पनि क्षति भने हुँदैन ।

विपद् (Disaster): त्यस्तो विपत्तिपूर्ण परिस्थिति हो, जुन परिस्थितिमा धेरैजसो जनजीवन अकस्मात अस्त-व्यस्त हुन पुगदछ । यस्तो परिस्थितिमा मानिसहरूले धेरै दुःख पाउछन् र यसको परिणामस्वरूप सुरक्षा, खाना आवास, लुगाफाटो, औषधीउपचार तथा सामाजिक सेवा जस्ता मान्छेलाई जीवनमा नभई नहुने अन्य आवश्यकताहरूको पूर्ति गर्नु आवश्यक हुन्छ ।

जोखिम (Risk): प्रकोपका घटनाबाट क्षति हुने सम्भावना रहेको अवस्था वा मात्रात्मक रूपमा हानीनोक्सानी हुने सम्भावना नै जोखिम हो ।

उत्थानशीलता (Resilience): पछिल्लो समय अनुकूलन क्षमता संगै उत्थानशीलताको पनि कुरा गरीनछ, जस्को सामान्य अर्थ उत्थान अर्थात माथि उठन सक्ने र शिलता भनेको क्षमता अर्थात माथि उठन सक्ने क्षमता हुन्छ । वास्तवमा, जोखिम वा प्रकोपसँग जुभनु मात्र नभै सो को प्रभावलाई छिटो भन्दा छिटो कम गर्दै पुरानै र सो भन्दा पनि माथि उठन सक्ने अर्थात राम्रो अवस्थामा आउनुलाई बुझिन्छ ।

संकटासन्तता (Vulnerability): संकटासन्तता त्यस्तो अवस्था हो जसबाट व्यक्ति र समुदाय खतरा र जोखिमको नजिक पुगदछन् र त्यसको सामना गर्न आवश्यक सीप, अनुभव, श्रोत र साधन क्षमता हुँदैन । अर्को शब्दमा खतरा र जोखिमको प्रभावबाट पर्ने नकारात्मक असरहरूलाई सामना गर्न नसक्ने अवस्था हो । यसबाट जीवन, जिविकोपार्जन र पूजी जोखिममा पर्दछ ।

सम्मुखता (Exposure): सम्मुखता भन्नाले सङ्कट प्रतिको भौतिक निकटा वा सम्पर्कलाई बुझाउँछ ।

सम्वेदनशीलता (Sensitivity): प्रकोपको सन्दर्भमा सम्वेदनशीलता भन्नाले प्रकोपले पार्न सक्ने सम्भाव्य क्षतिलाई जनाउँछ ।

क्षमता (Capacity): कुनै व्यक्ति, संस्था वा समुदायसँग रहेको ज्ञान, सिप, श्रोत, साधन र शक्तिलाई क्षमता भनिन्छ । जसले तिनीहरूलाई विपद्सँग सामना गर्न, विपद् पूर्व अवस्थामा ल्याउन, विपद्को रोकथाम वा न्यूनीकरण गर्न वा जलवायू परिवर्तन अनुकूलन हुन मद्दत गर्दछ ।

मौसम (Weather): पृथिव्यको वायुमण्डलमा हरेक दिन परिवर्तन भईरहने तापकम, वर्षा, वायुको चाप, आद्रता, आदिको अवस्थालाई मौसम भनिन्छ । यो प्रत्येक दिन, हप्ता र महिनामा परिवर्तन भईरहन्छ ।

जलवायू (हावापानी) (Climate): ३० वर्ष वा सो भन्दा लामो अवधिको मौसमको सरदर अवस्थालाई जलवायू भनिन्छ । सामान्यतया जलवायू स्थान, ऋतु विशेष अनुसार स्थिर रहन्छ ।

जलवायू परिवर्तन (Climate Change): लामो समयको अन्तरालमा जलवायूका विभिन्न तत्वहरूमा भएको औसत परिवर्तनलाई जलवायू परिवर्तन भनिन्छ । पानी पर्ने समयमा परिवर्तन हुनु, निरन्तर अतिवृष्टि हुनु वा खण्डवृष्टि हुनु, लामो समयसम्म खडेरी पर्नु, वायुको आद्रतामा न्यनूता आउनु वा वढि हुनु, निरन्तर तापकम बढौदै जानु र मौसममा अनपेक्षित विचलन देखिनुलाई नै वैज्ञानिकहरूले जलवायू परिवर्तन मानेका छन् ।

अनुकूलन (Adaptation): जलवायू परिवर्तनका विद्यमान र सम्भावित असरहरूसँग जुध्न गरीने उपायहरू नै अनुकूलन हो । जस्तो गर्मी बढेको अवस्थामा ज्याकेट फुकाल्नु, बाढी आउद्दे भनेर घरको जग अग्लो बनाउनु । यो परिवर्तित वातावरणमा आफ्नो अस्तित्वलाई निरन्तरता दिन गरीने प्रक्रिया हो । मनव सन्दर्भमा यस अन्तर्गत परिवर्तित वातावरण अनुकूल हुने कृयाकलापहरू (जीविकोपार्जन र विकासको प्रकृया) पर्दछन् ।

रोकथाम (Prevention): “कुनै घटना/गतिविधिलाई हुन नदिन रोक्ने वा अड्याउने काम वा प्रयत्न” भनी बुझिन्छ ।

अलिप्तकरण (Mitigation): प्रकोपको असर वा प्रभावलाई कम गर्नका लागि सञ्चालन गरीने कार्य वा उपायहरूलाई बुझिन्छ। जुन मौषम पात्रोको आधारमा ३ महिना पहिला गरीन्छ।

भवन निर्माण संहिता (Building code): नेपाल सरकारबाट २०६० सालमा घर निर्माणका लागि लागू भएको मापदण्ड। साधारण भूकम्पबाट नभत्किउन भन्ने उद्देश्यले सरकारले तयार गरेको नीतिगत मापदण्ड।

विपद् पूर्वतयारी (Preparedness): विपद् सम्बन्धमा पूर्वानुमान, रोकथाम र असर न्यूनीकरणका साथै विपद् परिरहन्दा र परिसकेपछि यसबाट उत्पन्न परिस्थितिको सामना गर्नका लागि पहिले नै तयार भएर बस्नुलाई बुझिन्छ।

पूर्व सूचना प्रणाली (Early Warning System): क्षमताहरूको सँगालो जसले जोखिममा रहेका मानिसहरूलाई समयमै खवर आदानप्रदान गर्दै सुरक्षित स्थानमा पुग्न मद्दत गर्दछ।

प्रतिकार्य (Response): विपद् परेको वा सड्कटकालीन अवस्थामा गरीने उद्धार, राहत तथा मानवीय सेवा। प्रकोपमा परेका मानिस वा छिमेकीलाई त्यसबाट निकाल्ने काम, घरबारविहीन भएकालाई अश्रयस्थलमा राख्ने र तिनको जीविकोपार्जनको लागि गरीने सहयोग नै प्रतिकार्य हो।

खोज तथा उद्धार (Search and Rescue): भृत्यको संरचनाहरूमा पुरिएका, पहिरोमा च्यापिएका धाईते भएका व्यक्तिहरूलाई खोजी गरेर पत्तालगाई उनीहरूको जीवन रक्षाकोलागि पुरिएका ठाऊँबाट सुरक्षितसाथ सुरक्षित स्थानमा त्याइने कार्यलाई नै खोज तथा उद्धार भनिन्छ। यस कार्यमा प्रभावितहरूलाई प्राथमिक उपचार साथसाथै आवश्यकता अनुसार अग्रवर्ति उपचारको समेत व्यवस्था गर्नुपर्ने हुन्छ।

आपत्काल (Emergency): प्रकोपका कारण जनधनको क्षति वा नोकसान भएर उत्पन्न भएको विपत्तिपूर्ण अवस्था। यस्तो अवस्थामा घर, छरछिमेकले मात्र समस्याको समाधान गर्न कठिन हुन्छ र सरकार वा गैरसरकारी निकायको सहयोगको आवश्यकता पर्छ।

राहत (Relief): विपद्वाट प्रभावित भएकाहरूको लागि आधारभूत आवश्यकता (खाद्यान्न, लताकपडा, पानी, प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य सेवा, बसोबास, सुरक्षा, मनोसामाजिक परामर्श सेवा) उपलब्ध गराउनुलाई राहत भनिन्छ।

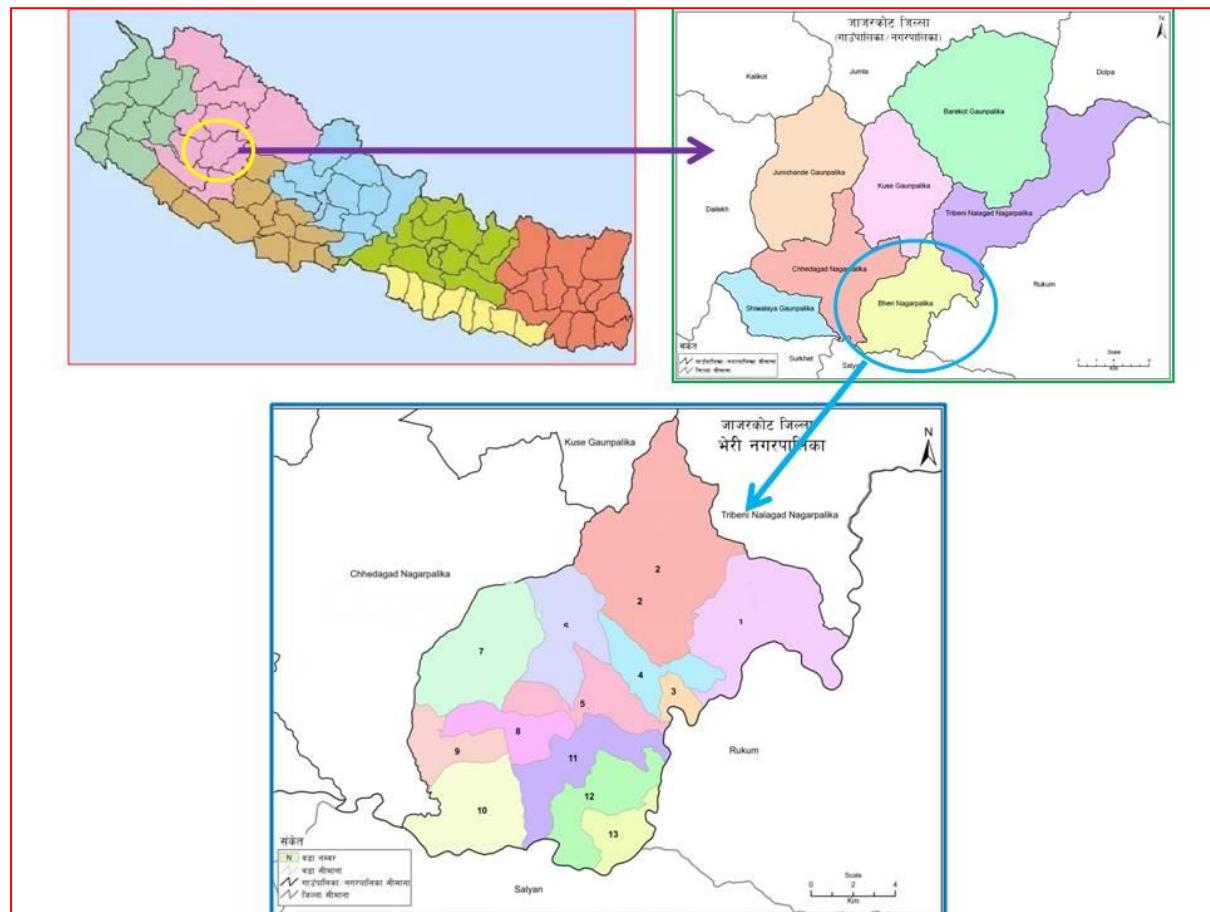
पुर्नलाभ (Recovery): विपद्वाट प्रभावित व्यक्ति वा समुदायलाई विपद् आउनुभन्दा अगाडिजस्तै सामान्य अवस्थामा ल्याउन गरीने पुर्नस्थापना र पुनर्निर्माण जस्ता गतिविधिहरूलाई पुर्नलाभ भनिन्छ।

पुनर्स्थापना (Rehabilitation): विपदको घटनाका कारण मानव समुदाय विस्थापित हुन सक्छ यसरी विस्थापित भएका परिवारको उचित स्थान हेरी तत्काल अस्थायी बसोबासको व्यवस्था मिलाउनुलाई पुन स्थापना भनिन्छ। आपतकालिन स्थिति सामान्य नहुँदा सम्मको संक्रमणकालिन अवस्थामा प्रकोपको कारण विस्थापितहरूलाई अस्थायी बसोबास गराउने कार्य हो।

पुनर्निर्माण (Reconstruction): विपद् प्रभावितहरूको लागि घर निर्माण वा मर्मत, अत्यावश्यक सेवा सुविधाका संरचना र सामाजिक तथा आर्थिक गतिविधिहरूको स्थायी समाधानका लागि गरीने विकासका कार्य नै पुनर्निर्माण हो। यसअन्तर्गत भृत्यको घर तथा अन्य संरचनाको निर्माण वा मर्मतसम्भार गर्दा भविष्यमा पर्न सक्ने प्रकोपलाई समेत ध्यानमा राखी निर्माण कार्य गरीन्छ र अवरुद्ध भएका सामाजिक तथा आर्थिक अवस्थामा समेत सुधार गर्ने प्रयास गर्ने गतिविधिहरू सञ्चालन गरीन्छ।

हरितगृह ग्याँस (Green House Gases): वायुमण्डलमा विश्वव्यापी रूपमा तापक्रम उण्णीकरण र जलवायू परिवर्तनका लागि जिम्मेवार रहेका ग्याँसहरूलाई हरितगृह ग्याँस भनिन्छ। क्योटो अभियान्त्रिकी १९९७ को अनुसूची-१ अनुसार हरितगृह ग्याँस अन्तर्गत कार्बनडाइअक्साइड, मिथेन, नाइट्रोसाइड, हाइड्रोफ्लोरोकार्बन (HFC), परफ्लोरोकार्बन, सल्फर हेक्जाफ्लोराइड गरी ६ किसिमका ग्याँसहरू पर्दछन्।

स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना

भेरी नगरपालिका, जाजरकोट

२०८०